

TOIVO NUUTTINEN

KAIKKI PÄÄTTY
REPEÄMÄÄN . . .

KUVAUS NEUVOSTO-KARJALASTA

PORVOO * HELSINKI
WERNER SÖDERSTRÖM OSAKEYHTIÖ

WERNER SÖDERSTRÖM OSAKEYHTIÖN
KIRJAPAINOSSA PORVOOSSA
1938

Uikujärven tie.

Juna pysähtyi pienelle Kurjuksen pysäkille, josta tie lähti kulkemaan aavan aukean laitaa ylös mäkeen.

Se ei oikeastaan ollut tietäkään. Tuollaista muhurakivistä ja mutkaista, aisoistavedettävän ajopelin kuopille loukuttamaa, kantoista rouhikkoa, jonka virsujalkainen metsätöissä kulkeva vankijoukko oli sotkenut niljaiseksi kuraliejuksi.

...Kohentamistahan tie olisi hyvinkin kaivannut — mutta — no vuoronsa silläkin — ajallaan kyllä kivet, rouhikot ja kannonnystyrät niistetään ja tasailaan laaksopaikat ja lovet. Niistä kyllä selvittää. — On sitä tiepuolessa aina jonkinlaista aidaksenpätkää, kun aika tulee, ja vaikka ei muuta niin rytöjä kuivikkeiksi virsun alle.

...Tuo tehtävä tuolta aukean alalaidasta olisi nyt vain ensin saatava. Se on pääasia ja tämä sivuasias. Toisin sanoen: se on runko ja tämä vain oksa siitä.

...Karjala tarvitsee kanavaa, se on ihka välttämätön sen olemassaololle. Se ei totisesti halua enää tsaristiseen sorrion pimeyteen, kapitalistien ja kartanonherrojen kieputeltavaksi, kun heistä on irti päässyt.

Siksi juuri kanavatyö on realisoitava, sillä se jos mikään tulee olemaan kulttuuristen arvojen aitta, Karjalan tie varakkaaseen elämään, — mutta se on myöskin isku vasten kansainvälisen imperialismin ja kulakin karvaista naamaa.

Kun Suomenlahti ja Vienanmeri yhtyy toisiinsa, silloin vihamiehemmekin oppivat meitä kunnioittamaan; kulakit, papit ja muut vastavallankumoukselliset myyräntyöntekijät laskevat kyllä sen jälkeen aseensa tässä maassa.

. . .Niin että mitä mokomista kinttupoluista, kuraisista tienpätkestä, välitämme. Ohimeneviä puutteita ne ovat, oikeastaan vain kasvunvaikeuksia. Niitä turhia näperrellessä vaarannamme suuren vallankumouksen pienetkin saavutukset, olemme pian kulakin anturan alla niin että hutkahtaa.

. . .Vaarallistahan se kyllä oli ajatella tällaisia pikkuhommia, kun oli tuollainen suurempi yritys tuossa käsillä — parasta vain, kun heitti ne mielestä pois. Mutta eivät nuo uslovnit, kanavankaivajat, siitä pahoillaankaan näyttäneet olevan, he sopeutuivat tilanteen asettamiin vaikeuksiin ja päästelivät virsuillaan lätäköt halki ihan kuin ummessa silmin. Mutta

he lohduttivat itseään sillä, että heidän kulkuoikeutensa loppui aukean yläpäässä, josta tie lähti kulkemaan länttä kohti, Uikujärven kaukaisille takalistoille, raivaamattomien korpien pimentoon, missä karhut ja sudet vain asustivat. Eteenpäin se vain kulki ja matka jatkui. Mäennystyrästä toiselle se juoksi, kivistä nummea lohnuttaen, kiipesi vaaran harjalle, otti vauhdin ja pudota hurautti itsensä rotkon pohjalle, josta kimmahti syvälle rämeikköön, mutapohjaiseen, maapuitten ja juurakkojen ryönäiseen ympäristöön, jonka sokkeloissa ja poimuissa aikansa riihittyään se kausi lopulta omiin saporoihinsa, eikä päässyt päälle ottaakseen suuntaa eteenpäin. Hetken harhailtuaan se kohtasi kapulasillan — vetelän peitteeksi asetettuja puunkoikaleita —, jota pitkin lähti hilpaisemaan ja saapui upottavan, laajan rahkasuon laitaan, minkä pinnalla kellui pituussuunnassa kulkeva riukujono ylimenoa varten toiselle rannalle. Riukuja pitkin se lähti keikkumaan kymmenen kilometriä suota, ja kun riu'ut matkasta hävisivät, hoippui mättäältä mättäälle, upposi, mutta kavahti ylös ja saavutti kun saavuttikin edessä näkyvän kapean maakannaksen ja rattaanpyörän jäljet. Ne johtivat kannaksen toiseen

laitaan, Uikujoen rantaan, jonka vastaiselta puolelta näkyi Uikujärven harmaa, kaukalokattoinen kolhoosikylä ja sen läheisyydessä amerikkalaisen metsäpunktin rakennusrykelmä.

Kollektivisteja.

Laaja etelänpuoleinen mäenrinne loiveni jokirantaan, tasaiselle savimaalle, missä Uikujärven metsäpunktin alaparakit sijaitsivat. Joen tulviessa nousi vesi välistä parakkeihin, laahaten milloin mitäkin sälää mukanaan, juoppotukkeja, kaisloja, verkonkohoja ja kalatiinuja — nosti ne ihan suoraan parakkien ikkunoista ja ovista sisään.

Vähän tuoreenpuoleista asumista, hirtten päällä kellumista se tosin oli, mutta sopihan niissä silti asua, jos vain tahtoi.

Mutta ei tahdottu, koska murinaa kuului tavan takaa. Toisinaan lemmot huusivat ja rierasivat — kapitalistista isottelua ja ylpeilyä, mitä se muuta —, että mäelle me tahdomme, kalojen valtakunnasta pois. Ei hetkeäkään enää tällaisissa nuottavajoissa. Asukoon johto jos haluaa! — On niitä asuntoja muualla, jos ei täältä löydy.

...No miksei, kyllähän niitä parakkeja oli mäellä useampiakin. Oli punktin kaksikerroksinen päärakennuskin, avaranpuoleinen joka suuntaan, mutta siinä asui puoluesolun sihteeri, yli- ja alityön johta-

ja, ammattiliittomies, punktin teknillinen instruktööri ja muita virkamiehiä, ettei sitä nyt ainakaan sinne — eihän sitä nyt johtoinesta raatsinut —.

Mutta aliparakkilaisia ei tämä selitys auttanut. Yhä vain rierasivat, ihan julkisesti puhuivat, että kylä huoneita punktilla on, päärakennuksessakin niitä pidetään tyhjinä vieraita varten, komissaareille ja ti-rehtööreille ja jonkinlaisia lukaaleita ja hyvyyskiä, ja alaparakeilla melovat mudan ja savivellin sisällä perheelliset. Onko se laitapeliä? — Mäelle, mäelle vain, tai sitten tiketti Amerikkaan takaisin, huusivat nämä kapitalistisen ajatustavan saastuttamat, vaikka tiesivät, että huonepula oli punktilla kova, ettei nyt juuri voitu asian auttamiseksi tehdä mitään.

Tämä heidän olisi pitänyt käsittää, kun olivat läheneet tuomaan etumaista tekniikkaa, sosialismia rakentamaan, puutteita ja vaikeuksia likvidoimaan, eikä suinkaan valmiille. Täällähän täytyi alistua asumaan mistä sija löydettiin, olla kiitollinen, jos sai asua vaikka riihen kiukaalla. Ei täällä isotella saanut. Eikä todellinen sosialismin rakentaja vaikeuksiaan nurissutkaan, antoi vaikka päänsä, jos sitä pyydettiin, mutta tämän punktin väkeä ei todellisiin leniniläi-

siin voitu rinnastaakaan. He olivat sitä omahyväistä villin lännen vetelehtijäjoukkoa, Chicagon gangsterismin kasvattamaa viheliäistä lurjustyyppiä, jotka olisi oikeastaan pitänyt siivota talteen. Eikö Uikujärven kollektiivi puhunut siitä selvää kieltä? Ja tämänkö piti olla Sotkan metsäteollisuuspiirin mallipunktin? Huh! Kenelle tämä oli malli ja esikuva tiellä luokattomaan yhteiskuntaan? Vastaus: vain tienviittana kula-keille ja tuotannonjarruttajille.

Todellisen kollektiivin, ollakseen esikuvana muille, täytyi perustua kokonaan omavaraiselle ja itsensä kannattavalle pohjalle — ja omavaraisuuksista ja arteileista nämä lännen ihmelauset, hölmöt, välittivät viis.

...Olivat kyllä hommanneet karjataloutta vähin käyntiin, hevoslohnin mistä lienevät vetäneet — vanhan lehmänkannikan ja sonninin navettaansa, mutta niillekin oli hankittu muona kaupungista Kurjusen tietä kulki, tai oli heinä ja rehu ostettu kula-keilta. Kaikki tämä ei vielä riittänyt. He julistivat ihan suoraan, ettei sosialismi Uikujärven tapaisessa nälkämölyssä tule koskaan tuottamaan kukkasia, sillä punkkia ei ole alunperin ihmisten asuttavaksi aiottu-

kaan. Trotskilais-sinovjevilaiset saboteeraajat ja kulakinhäntyrit tämän mokoman roskan ja kansan vitkauksen tänne neuvostovastaisessa mielessä rakensivat, josta sitten GPU rakentajat hirsipuulla pelasti. . .

Kas tähän tapaan veisaavat nykyisin Uikujärven punktin malli-iskurit, joutilaisuuden pilaamat amerikkalaishulikaanit, ja tämä tällainen hulikanismi, suunpieksentä ja tuotannon aliarviointi saa jatkoa. Missä on Sotkan piirin puolue-elin, jolle kuuluu kontrollivalta Uikujärvellä? Kansliassako se makailee ja vitkastelee? Eikö se käsitä, että tästä julkeasta neuvostovastaisesta saastasta ja kulakkien likaisesta pelistä on tehtävä loppu mitä pikimmin. Jos tehtävä jätetään leväperäisyyteen, punktia ei voi koskaan kohottaa sille paikalle, missä sen kuuluisi olla. — Jo nyt on tähtäiltävä ensi talven metsätyötehtävää, ja siksi Uikujärven punktin johto on kokonaisuudessaan uusittava. Uikujärvi tarvitsee vakavakätisen ja velvollisuutensa tuntevan miehen, kommunistin, jolla on kykyä ja voimaa viedä tämä tehtävä voitolliseen päätökseen. — On muistettava, että punktin kaikki edelliset metsätyötehtävät ovat päättäneet auttamattomaan repeämään.

Toveri Luurijev.

Uikujärven uusi puoluesolun sihteeri toveri Luurijev istui työhuoneessaan ikkunan eteen asetetun pöydän ääressä, pöydän, joka oli tulvillaan pape-reita, päätöslausemia, asetuksia ja määräyksiä se-kä valtavia kasoja poliittisessa valmennustyössä tar-vittavia teoksia ja asiakirjoja. Niitä hän tonki pöy-dällä sinne tänne, yritti monivääräisillä, koukeroisil-la sormillaan tehdä joitakin kynänpiirtojakin pape-reille. Kynänpiirroista, mitä hän, lyhyenlanta, har-maaseen toppapukuun pukeutunut, näivettyneen nä-köinen olento, papereihinsa sepusteli, riippui Uiku-järven korpikollektiivin kohtalo. Hänen latteat, olut-pullomaiset hartiansa eivät näet kannatelleet yksin-omaan hänen luonnottoman suurikokoista päätään, vaan siihen oli sälytetty tämän yhteistalouden edes-vastuullinen painava taakka kaikkine huolineen ja rasituksineen, mutta hänen, poliittisesti valveutu-neen, järkähtämättömän bolsheviikin, uskottiin näis-tä vastuksista hyvinkin selviävän. Kuka sitten, ellei hän, vaikka olikin kouluakäymättömästä kulkujät-kästä lähtöisin oleva mies.

. . .Jaa-a, kuka olisi uskonut vielä pari vuotta siten, että hän nyt istuisi tässä pöydän ääressä paperiröykkiöitä selvittelemässä. Ei kukaan sitä olisi uskonut, paitsi hän itse.

Sellaisia ne ihmiset ovat. Luulivat, että hän oli syntynyt maailman murjomaksi, tietämättömäksi jätkä-tomppeliksi, jota saattoi leipoa ja lapata kuka tahansa. Eei, ei hänestä ollut koskaan sellaista tarkoitettu, vaan maineen, suurten tekojen ja uudistusten mieheksi hän oli tullut ihmisten keskuuteen, tekojen, joista tulevat polvetkin saisivat kyllä aikanaan kuulla.

. . .Oli sitten tapahtunut niin, että hän näki unen. Se oli ollut jotakin aivan merkillistä, korkealentoista, niin ylevää ja ihanteellista unta — mutta siinä oli ollut salaperäistä ja sekavaakin joukossa.

Toveri Luurijev heti ymmärsi, että se oli ennustus hänen tulevaisuudestaan — ei tavallinen jätkä sellaisia unia näe.

. . .Siinä sanottiin: nouse ja astu maineen tielle, niin sinä tulet näkemään ihmeen, sinulle näytetään jotakin sellaista, mitä et ole koskaan kuvitellut näkeväsi, mutta sinun on ponnisteltava väsymättä, sillä päämääräsi on pitkä ja vaivalloinen matka, ja kun

olet päämäärässäsi, maineesi huipulla, salaperäisyyden verho avautuu ja sinä näet. . .

Tämän suuren ja ihanan päämäärän saavuttamiseksi hän viskasi halkosahan ja kirveen kauas luotaan ja rupesi »Pohjan Voiman» avustajiin nojautuen luomaan itselleen pohjaa, mistä saattoi lähteä pitkälle ja vaivalloiselle taipaleelleen.

Keinot löytyivätkin. Hän alkoi saarnata uuden yhteiskuntamuodon toisen tulemisen välttämättömyydestä ja että kaikki vanha roska olisi nyt jo ensi hätään siivottava pois, perinpohjin uusittava ja parannettava ja niin edespäin.

Mutta maan laki ei pitänyt uudistelutöitä tarpeellisina, eikä se kaivannut uusia johtajiakaan — oli ennestäänkin liikaa, niin etteivät kysyntä ja tarjonta olleet läheskään oikeassa suhteessa toisiinsa. Se ehdottikin, että uudistelu- ja parannustyöt oli pikaisesti siirrettävä maan rajojen ulkopuolelle, tai muussa tapauksessa. . .

Siinäpä tulikin änkä eteen. Minne lähti? Kauris tulevaisuuden ura oli katketa siihen; — eipäs — apuun riensivät lapuanmiehet. Kyyditsivät miehen Petroskoihin puoluekouluun.

Toveri Luurijev ei voinut muuta kuin onnitella heitä hyvästä työstään. Ja sopikin sitä, kun olivat auttaneet miestä mäessä — vaikka eihän vieläkään mäen päällä ollut, mutta se oli hänelle päivän selvä, että kerran tulisi pääsemään.

. . .Tässä pöydän ääressä hän nyt oli taasen taipa-leellaan ja hänen tapainen järkähtämätön mies oli-kin omiaan Uikujärven tapaiseen pesään rokuloitsi-joille, jarruttajille, lakia lukemaan ja repeämiä paik-kaamaan.

. . .Jos hän onnistuisi kuuden kuukauden aikana nostamaan Uikujärven kollektiivin etumaisten met-säpunktien joukkoon Karjalassa, toisin sanoen: vie-mään tämäntalvisen metsätyötehtävän onnelliseen päätökseen, hänen johtajanimensä olisi iäksi taat-tu, pääsisi yliopistoihin, kollegioihin, instituutteihin, minne vain, kohoaisi komissaariksi — oo, aina vain ylemmäksi ties minne asti — sitä korkeutta. Sihteeri Luurijevia ihan huikaisi se korkeus.

Sihteeri nousi tuoliltaan, vei kasvonsa ikkunaan ja silmäili yli parakin pihamaan, mutta hän ei nähnyt ristinsielua missään päin.

Hän pudisteli huolestuneena päätään, murahteli

itseksensä:

»Pitihän niitten uittomiesten tänään saapua, kun jo pari päivää sitten saivat ukaasin. Ja missä matelee työnjohtaja apulaisineen?»

Sihteeri tuntui olevan pahantuulinen ja hermostunut. Voimantunnossaan hän olisi tahtonut päästä toimimaan, näyttämään mitä sai punktin asioissa aikaan. Häntä tympäisi tämä turha joutenolo.

Sihteeri istuutui takaisin tuolilleen, alkoi siehoa ja tonkia sormineen paperiröykkiötä kuin karhu sammaleita, mutta niiden pöyhiminen näytti paisuttavan vain hänen sappeaan ja mielenyrmyttään.

Riuhtaisi siinä käsiinsä erään papereista ja tarkasteli sitä oikein läheltäpäin. Siinä sanottiin: — Lokakuussa alkavan metsähakkuutehtävän valmistelut olisi jo oltava valmiina — »oltava valmiina», matkaisi Luurijev, »eikä mies ole paikkakunnalla ehtinyt häävin hengähtääkään!»

Samassa määräys oli vain kasana paperinliuskoja lattialla.

»Miten tässä toimit, kun et ole vielä edes miehiäsi nähnyt, eikä ole tietoa, näkeekö heitä koskaan.»

Hänen alkuihmistä muistuttava karkea naaman-

sa venahti ilkeään irveen ja suusta vuoti karkeita kirouksia.

»Eivät yksin nämä tokumentit ja vihonviimeiset teesit ja trahtamentit, joita tänne kilpaa kiidätetään aina Petroskoista asti, vaan lisäksi senkin seitsemänkymmentä salkkuherraa, tarkkailijaa ja jos jonkinlaista viskaalia käy kimppuun: milloin Oson, Moprin, Ammattiliiton, Punaisen Ristin ja nuorison työtä olisi tehostettava, puolueopiskelua, seinälehtiä kunnostettava, kulakkeja likvidoitava, lorvailijoita ja rokuloitsijoita piiskattava, iskuruutta ja sosialistisia kilpailuja olisi järjestettävä, punanurkkaa, miesparakkeja ja tallinkattoa remontteerattava. — huutavatpa valtiolainan merkinnästäkin, tuotteiden laadusta, määräästä ja vaikka mistä.

»Toimi tässä nyt, syvennä ja levitä, vaikka miehesi olisivat oikaisseet uitosta suoraan Amerikkaan!»

Sihteeri katseli synkkänä eteensä, löi julmistuen nyrkkinsä pöytään, sadatteli kaameasti ja katkerasti.

»Ei niiltä hyväkkäiltä näy puuttuvan ehdotukset. Osaavat painostaa, kun ovat saaneet miehen paikkailemaan toisten jätteitä ja repeämiä; — mokomat salkkuherrat, instruktöörit, joutavanpäiväiset kansliaby-

rokraatit ja maleksijat pitäisi viimeistä miestä myöten hirttä tai lähettää tuotantoon, kun kerran on työvoimasta puute —. Tuossa käyvät seilaamassa, jyrsmässä ja kalvamassa toisten saannoksia. . .»

Moisesta kunnottomasta menosta toveri Luurijev paadutti niin mielensä, että oli vähältä kompastua vastuksiinsa, vaikka ei ollut ehtinyt vielä edes alkamaan.

Tyyntyi sentään viimein, kun muisti teorian sanat, jossa sanottiin, että luokattomaan sosialismiin kuljettaessa on polku vaivalloinen, käännteitä täynnä, ylenkuoppaista ja nuhraista. Risaisilla niinivirsuilla sinne taivalletaan, tyhjän, nälästä holisevan mahan kanssa, rääsyillä sääret tollattuna, topparytkeyssä ja kirvesvyöllä. Mutta ei pidä kompastua. On yritettävä eteenpäin, ponnisteltava päähän asti, sillä luokaton sosialismi sieltä häntäpästä viimein tulee, yhteiskunta, missä ei tunneta virsuteollisuutta eikä mahat hoilistele hoosiannaa. — Se on valkeuden juhlahumua silloin, yhtä yhtenäistä kansojen praasnikkaa ja sva-bodaa silloin saarnataan, vodkaa juodaan ja pirstataan. Silloin näljäinen, lian kangistama toppatakkireuhkakin vaihtuu upo uuteen hurstipaitaan, sääri-

räsyt siipaistaan pois. Siellä vasta on yltäkyläisyyttä, kaikkea mitä haluat — on teetäkin eikä vain kipetkua — — —.

Toveri Luurijev ihan häpesi äskeistä maltittomuuttaan. Kuinka hän saattoi unohtaa noin tyystin luokkavalppautensa, hän, bolsheviikki, mies, jolla oli tulevaisuus edessään.

Se ei saanut toistua, hän kritikoi itseänsä ja oli jälleen sama järkkymätön bolsheviikki, leniniläinen kuin ennenkin.

Ja vaikeutensa voitettuaan hän kävi stahanovilaisella sitkeydellä ja peräänantamattomalla tarmollaan selvittämään edessään olevaa paperikasaa, äännähti:

»Kun nyt saapuisivat ne miehet sieltä uitosta, että päästäisiin alkamaan tämä homma.»

Hän ei saanut rauhaa. Piti jälleen nousta istuimeltaan, sihtailemaan ikkunaan.

Rytöistä pihamaata paahtoi auringon helle, ilma väreili kuumuutta ja koko seutu nuokkui liikkumattomana paikallaan.

»Eikös niitten sitten?» puheli sihteeri ja tähtäili parakkialueen kaikille suunnille. Hän sattui vilkaise-

maan Uikujoen alajuoksulle päin ja riemastui äkkiä.

»Mutta jukoliste. — nyt — sieltä soutaa — iltapuolipäivää — — hyvin vielä tänään ehtivät heinämaille — — — ja mikäs on tällaisella ilmalla tehdä heinää.»

Uitosta heinään.

Uikujoki oli tyyni ja tuskin liikkeellä ollenkaan. Sen peilikirkkaassa kuvaimessa päilyivät sinitaivaan laessa hiljalleen liukuvat pilvenhattarat ja joen alajuoksun suulta kohti punktin rantaa kulkeva uittoveneiden tiheä parvi, joka saapui uitosta kotiin.

Luurijev sihtaili ikkunastaan.

»Niitähän ne ovat. Sieltä tulevat. Missä nyt vain mahtanee olla työnjohtaja, että säälisi miehet pikaisesti heinämaille. Etteivät pääsisi lankeamaan kurittomuuteen ja lorvailuun.»

Punktin rantamaa täyttyi parrakkaista, auringon paahtamista, kaarnannäljäisistä miehistä, joiden selässä roikkuivat pussit, keittoastiat, köysiniput, noki-set makuuvaatereukaleet ja hevoshielle haisevat taliloimet.

Kääntelivät ja mulkoilivat ympärilleen ja perheeliset miehet oudoksuivat: eikö lapset olekaan isää vastaanottamassa, vaimot tervetuliaisia toivottelemassa, kuten aina ennen? Punkti vaikutti heidän mielestään hieman oudolta ja salaperäiseltä. Missä oli punktin väki?

Miehet veivät kantamuksensa parakkeihinsa ja lähtivät astumaan mäenrinnettä ylös, ottamaan selkoa asioista, ja pitihän nälästä kirvelevän vatsankin saada jotakin pitkän hivuttavan soudon jälkeen.

»Vaikka olkia pöydälle, kunhan mahantäytettä saadaan», virkkoi muudan Hillin Eetun nimellä tunnettu nuorimies ja suuntasi askeleensa suoraan punktin yhteisruokalaa kohti.

Toiset estelivät Eetua.

»Ei se illallisen aika vielä ole. Maataan tässä mäelä ja odotellaan.»

Viiltävän nälän vaikerrellessa vatsassa lähtivät muutamat seuraamaan Eetun jäljessä, kun taasen pääjoukko levittäytyi pitkäkseen parakkimäen rytöpohjaiseen kannikkoon odottamaan.

...Niin, tämä sataviisikymmenmiehinen joukko saapui uitosta kotiin, kun oli käskyn saanut. Vaikka tuskin missään muualla enää elokuun lopussa puhuttiin uitosta, sillä kevään korvassa, kesälomien alkaessa, ne aina selvitettiin, — kuinka se tänä kesänä niin oli pitkittynyt ja revehtynyt. Se oli kumma.

...Ne Sotkan lespromhoosin herrat sen heti keväällä saboteerasivat — kyllähän se selväkin oli —

johtivat tukit omiin määrättyihin uomiinsa, että se näin venyi pitkään. Ja vaikka heitä, tuotannon saboteeraajia ja jarruttajia, vähän väliä siivottiin ja paukuteltiin pois uiton eteenpäin kulkiessa, saivat ne kun saivatkin Uikujärven miehiltä kesälomat, uiton viiden kuukauden pituiseksi ja loppujen lopuksi armatoman tukkiruuhkan Uikujoen alajuoksun suuhun — kanavarakennustyön haitaksi, — jota haittaa tämä miessakki oli huhtikuusta asti selvitelty.

Keskenpä tuo jäi vieläkin. Mikä siinä auttoi, kun punktilta tuli tiukkasalainen määräys saapua kotiin. Ja tässä päivänpaahteisessa, kantoisessa mäenrinteessä nyt sitten loikoilivat ja lojastelivat suuta piesten ja joutavia jutustellen.

»Olisikohan väki lähtenyt Oson käsipomminheittoharjoitukseen?» arvailivat jotkut.

»Tai 'Työ ja puolustusvalmis'-merkin suoritukseen.» |

»Taitavat akat olla manöövereilla tuolla ryteikössä, kun on ilmakin näin suotuista.»

»Ilma on todellakin suotuista, että mies on pian kuin Muurmannin savusilli. . . Parasta lähteä katon alle katveeseen.»

Muutamia lähti kävelemään parakeille ja usuttivat tovereitaankin.

»Elkäähän nyt», estelivät toiset. »Mitä suotta itsemurhaa. Kyllä niillä torakoilla ja luteilla ehditään vielä syöttää itseämme, kun lomat alkavat.»

»Varrotaan, juu, murua rinnan alle . . . Aih, miten kummasti ryllääkin tuo mahan pohjukka.»

Parakkirykelmän jostakin lovesta ilmestyi kannikon laitaa vanha, pitkäpartainen äijän kehveli ja piteli haulikkoa olkapäällään.

Ukko haastoi:

»Kuulin puheenpälätystä . . .»

Maassamakaajat keskeyttivät:

»Onko punktin asujamet muutettu muualle?»

»Missä punktin johto on?»

»Niin juuri. Sinähän sen, Hessu, tiedät, kun vahdissa seisot?»

Ukko naurahteli ja parta keikkui.

»Punktin johto», hän matkaisi. »Entinen johto on siirretty tiloiltaan. Hakala, entinen sihteeri, komennettiin Petroskoin Dramaattiseen teatteriin ja työnjohtaja Keltanen leipätehtäälle . . .»

Joukosta huudahti joku:

»Älä, Hessu hyvä, puhu leivästä mitään. Missä nykyinen johto sitten?»

»Heidän tilalleen tuotiin uudet miehet», ukko vastasi. »Ja terhakka poika näyttääkin olevan tämä uusi sihteeri. Kummia pian kuuluu.»

Mieslaumassa syntyi kiihkeätä puheensorinaa. He käsittivät, kuka oli antanut määräyksen lopettaa uitto. Ukko haasteli:

»Viikon on täällä vasta ollut tämä sihteeri, mutta jo ennätti tänä aamuna karauttaa tuonne karjalaisten luo kolhoosiin, — katsokaas, kun se kulakin likvisointi maataloudesta pitäisi täälläkin alkaa kohdakkoin.»

Ukolle sateli kymmenittäin kysymyksiä.

»Missä ruokalan väki? Eetu täällä selittää, että ovet on lyöty ristilautoihin.»

»Olivat niinkin», todisti Eetu. »Piukkaan onkin mätkitty.»

Kuului hillittyä napinaa.

»Mitä soppaa ja moskaa se tämä?»

»Vai ruokatkin ristilautoihin.»

Hessu korjasi haulikkoa olkapäällään ja tähyili yli parakkialueen, jutteli:

»Ei eletä enää Hakalan aikoja. Mies on nyt punk-

tilla toinen, sellainen, jolla on kykyä saada jalkoja jätkän mahan alle. Katsokaas, kun se tuolta kolhoosista palasi takaisin, hurautti se heti kaiken kansan kuullen, että naistenkin osuus olisi nähtävä tuotannossa — otti osviittaa kolhoosin naisista, jotka tekevät enemmän kuin miehet — ja ajoi jokaisen sorkan, kakaratkin, kenen vain nurkista löysi, tuota oikelemustaa tuonne korpeen marjatalkoisiin. — Eikä teitäkään, saatte uskoa, turhan tähden uitosta tuotu . . .»

»Mitä?» joukko mylvi yhteen ääneen. »Lomalle ensin mennään.»

Ukko piteli haulikkoa tyrneenä olkapäällään ja lähti astumaan, huikkasi mennessään:

»No sittenpähän näette.»

Joukko väänteledi ja oikoili asennoissaan, nuuski sieraimillaan ryteiköstä nousevaa kuivaa lemua ja odotteli illallistaan.

Joku joukosta hypähti äkkiä seisaalleen.

»Olin kuulevinani», sanoi mies ja katseli tallin suunnalle mäkeen. »No pojat nyt. Sieltä juoksee liuta miehiä tänne päin.»

Uteliaisuudesta nousi muutamia katsomaan.

»Ei kurkita», huusi Hillin Eetu. »Pysykää maassa

kuten muutkin. Kylläpähän asiansa selvittävät. . . »

Punktin uusi työnjohtaja apulaisineen sieltä porhalsi mieslaumaa kohti, että risukko katkeili ja tomupilvet pölylsivät, mutta uittoväki ei heidän tulostaan näyttänyt olevan tietääkseen. Pysyttelivät vain maassa pitkällään, muutamat unen helmoissa hirssiä vedellen.

Käsittivät sentään velvollisuutensa puoluesolun kolme jäsentä: nousivat seisomaan ja kandidaatit polviasentoon, kun näkivät esimiesten lähestyvän.

»No perkele», karjaisi punktinjohtaja matkan päästä. »Tämä se on laitaa. Miehiä kuin meren mutaa. . . »

»Ja kaikilla helvetin kova nälkä», Hillin Eetu lisäsi.

. . . Jopas olikin huomautus — onni, ettei uusi puoluesolun sihteeri sattunut olemaan työnjohtajan mukana.

Työnjohtaja sähisi vihasta kalpeana:

»Nälkä, nälkä, sepä selvä. Mutta olettehan te täällä vuosikausia mählänneet kaupungista ostettua sapuskaa, että sen pitäisi riittää. . . Riittääkin se. On näet siirrytty uuteen vaiheeseen: omavaraisuusperiaatteeseen, joka tarkoittaa, että heinätyö on tällä kerralla tähdellisempää kuin turhanaikainen syön-

nin kanssa mehloaminen.»

Punktinjohtaja lähti apulaisineen juosta hölkötämään mäenrinnettä alas. Ei ollut aikaa jäädä turhia sutkailuja ja lörpöttelyjä kuuntelemaan. Matkalta huusi:

»Joutuin Varastolle viikatteita ja haravia hakemaan. Tunnin päästä on jokaisen oltava lähtövalmiina.»

. . . Tunti kului ja sataviisikymmenmiehinen joukko hajausi haravoineen, viikatteineen, pusseineen ja talliloimiseen kaukasiin korpiin, rämeitten Ja takalistojen taakse heinäkamppailuun.

Yllätys ja valmistelutöitä.

Huoneessa oli pilkkosen pimeä ja toveri Luurijev hyppäsi sängystään lattialle, kiiruhti ikkunaan ja aukaisi sen. Raikkaan viileä pakkasilma lehahti häntä vastaan — ihmekös se, kun oli härmä maassa — ja äkkiä hän huomasi olevansa alasti. Ikkuna täytyi pikaisesti sulkea, ettei vain saanut taudin ituja (— hän eli aatoksissaan sen kultaisen ajan, kun miehellä vielä oli alusvaatteet, hetken, jolloin lapualaiset muiluttivat hänet tänne Karjalaan kalsongit jalassa, ja tuumaili surumielin, kunpa olisivat ne nyt jalassa —) sillä punktin nykyinen lääkäri, jos mies sattui sairastumaan, antoi pian sellaiset kapsellit, ruiskutukset ja pastillit, että rupesi kyllä tepsimään — —

»Aamupuolta se on», ajatteli Luurijev ja tähyili Uukujärven suon itäiseen laitaan, josta levisi vaalea aamunkajastus tummalle taivaalle.

Hän lähti ikkunan luota, puki päälleen ja alkoi askarrella samovaarinsa kanssa. — Mutta mitä siitä pimeässä tuli, eikä ollut hiiliäkään.

. . . Miksei, olisihan sitä jonkinlaista kuonaa sinne hiilitorveen löytänyt — vaan kun tosiaan tuo kirottu

öljypula . . .

Hän istuutui uunin kulmalle ja syventyi kiroamaan oikein harkiten, rauhallisesti ja vakavasti joksiin ajaksi. Ja kun oli sen tehnyt, alkoi haparoida uunin pesästä jonkinlaisia pökäleitä, ja löysi pimeässäkin rojua ja rihkamaa sen verran, että sai samovaa-rin hiilitorven täytetyksi. Vielä muutama mukillinen vettä hiilitorven ympärillä olevaan säiliöön ja keitto-puuhat pääsivät alkamaan.

Siinä keitosta odotellessaan hän istuutui tuolil-le pöydän ääreen ja heittäytyi tutkimaan tulevia suunnitelmiaan. — Mutta toveri Luurijev ei nyt tällä kerralla tuntenut tarvetta äkäilyyn, pahansuopaisuuteen tai muihin epäbolshevistisiin sisunpurkauksiin, eikä myöskään manaillut salkkuherrojen, tarkkailijoiden, matelijoiden, maleksijoiden loppumatonta laumaa, vaikka tuossa äsken sydämistyikin sanomaan jotakin öljypulasta ja muista ohimenevistä vaikeuksista.

Ei hän nyt äkäillyt, ei kantanut kaunaa maanma-toisellekaan. Siinä vain muuten istuskeli nojoasennossa pöytää vasten, käsi poskella herttaisen aamuhetken tunnelmissa. Ja tätä leppoisaa tunnelmaa li-

säsi kärpästen nukuttava surina ja samovaarissa kiehuva kipetku.

Toveri Luurijev ei ollut tuntenut oloaan näin reippaaksi ja hyvänmakuiseksi pitkään aikaan, — taisi olla yllätysten edellä, tai jospa lienevät johtuneet viimepäivien voitoista ja saavutuksista, joita hänen tilillään olikin jo useampia. Ei näet riittänyt se, että hän oli järjestänyt punktin kokonaan omavaraiselle ja itsensä kannattavalle pohjalle ihmismuonan hankinnassa, mutta hän oli järjestänyt liikekannalle myöskin heinäprikaatit.

Kohta oli kulunut pari viikkoa siitä, kun miehet olivat lähteneet punktilta, mikä seikka puhui sen oletuksen puolesta, että kamppailu oli kulkemassa huimaa vauhtia kohti päämääräänsä.

Toveri Luurijev ei hetkeäkään epäillyt, etteikö punkti pääsisi omavaraiselle pohjalle myöskin karjanrehuun nähden, kun oli kerran alettu oikeasta päästä. Ja nythän ne heinäajat vasta olivat alkaneetkin, tiesihän sen Luurijev. Syyskuun heinä se sopi karjanrehuksi. Sitä juhta söi.

Niin, että saavutuksia oli toveri Luurijevilla kerakseen, syitä leppoisiin mielentiloihin ja tunnelmiin.

Hän katsoi ikkunasta ja arvasi kellonajan olevan siinä kuuden tienoilla: joukko naisia ja lapsia, joilla oli mukanaan tuohiroppeet, vakat ja kesselit, kulki parakin ohi johtavaa tietä päivän marjatalkoisiinsa ja toinen samanlainen liuta laskeutui mäenrinnettä alas joen varsille ja lähisoille heinänniittoon.

»Noin kasvaa varallisuus», ajatteli Luurijev ja käveli uunin luo samovaarinsa ääreen, otti hyllyltä leipäpuhankkansa ja emaljisen kruskansa ja laski siihen kipetkua juodakseen ja istuutui uunin kulmalle syömään.

Hän kävi jälleen käytäntöön käsiksi.

»Pitää tästä lähteä pikimmältään tuonne kolhoosiin käymään», hän jutteli siinä vettä juodessaan. »Se kulakki kyllä lähtee, — — ettei sitä ole jo ennen haettu — oo, kyllä syytettä tarpeeksi oli. Painostinhan minä maatalouden jarruttamisesta ja metsätyötehtävän sabotoinnista. Luulisi siinä olevan matkapassia usloveniin.»

Hän muisti suuren, ihmeellisen unensa ja hän päätti tehdä kaikkensa raivatakseen vastukset tieltään. — Hänen unensa ei koskaan tulisi olemaan täydellinen, ellei tätä kulakki Kljapikovia passitettaisi

sinne, missä hänen paikkansa oli.

»Miestä on tarkkailtava siihen asti, kunnes GPU ehtii hakemaan», suunnitteli sihteeri. »Karkuun se ei pää...»

Luurijev keskeytti äkkiä, kuultuaan, että hänen ovensa takana kolisteltiin. Hän hyppäsi ovelle ja mutisi: »Kuka rietas?»

Hän raotti ovea nähdäkseen, kuka tulija oli, ja vain silmäys riitti selvittämään tilanteen vakavuuden. Kauhukseen hän totesi: — Kun päivä alkaa salkkuherroilla, on toisessa päässä päivää melkoisen varmasti GPU.

Nokkelasti hän riensi tervehtimään tulijaa.

»Ka, trastuit Samoilovits. Käy sisään.»

Nahkapukuinen, kömpelöliikkeinen salkkumies astui sisään ja kävi penkille istumaan.

»Niin väsyttää», alkoi hän puhua, »ja lähteä pitäis taas hetken kuluttua.»

Hän huomasi uunin kulmalla kököttävän samovaarin ja kysyi:

»Miten ois mukillinen kipetkua?»

»Miksei», myöntyi Luurijev ja tarjosi kruskansa miehelle. »Mutta teetä ei ole joukkoon.»

Vieras kaivoi taskustaan muutaman tahraantuneen sokeripalan ja alkoi ahmia lientä suuhunsa. Kysäisi noin vain sivumennen:

»Valmistelutyöt onko jo metänhakkuuta varten pitkällä menossa?»

Luurijev hymähti itsekseen:

»Onpas lehmämäinen mies, mutta lehmämäinen oli kysymyskin.»

»Tuota noin», hän vastasi ja hänen pienet pikimustat silmänsä harhailivat pitkin huoneen seiniä. »Kyllä. Valmistelutöissä ollaan parhaillaan. . .»

Vieras keskeytti.

»Empäs miä nähä tuala tullessani ees yhtä ainuvata miästä.»

Toveri Luurijev, joka tähän asti oli kävellyt edestakaisin lattialla, istahti pölkyn päähän uunin viereen, ettei tarkkailija vain olisi päässyt sellaiseen käsitykseen, että hän hermostuneena asioiden huonosta tilasta näin tässä juoksenteli. Hän naurahti lepyttävästi ja selitti:

»Valmistelutyöt täällä punktilla ovat kyllä nykyisin keskeytyksessä, katsos, kun piti lähettää kansa välillä heinään.»

Hän lisäsi:

»Parin viikon ajan on kamppailu ollut käynnissä, ja vaikka ajateltaisiin, että heinää karttuisi yksi tonni miestä kohti, se tekisi sataviisikymmentä tonnia ja sillä pärjäiltäisiin puolitalveen.»

Vieras vain pudisteli epäilevänä päätään.

»Nhhh, eivät taija valmistelutöiksi riittää. Ei heinillä mehtä kaaju. Tarvitaan muitai kohennuksia, rekilöitä, valjaita ja kämppiä pitäisi kahtella kuntoon, teijen hakkuita, metän pilkoituksia ois suaritettava ja jos ei vielä ole alkuunkaan lähetty, taitaa valmistelujen kanssa olla vähän niin ja näin, sillä aikoo o ennee par viikkova.»

Luurijev katseli miestä tuimin silmäyksin ja tuumaili mielessään: — bolsheviikki ei saa epäillä. Ja hän räväytti miehelle suoraan:

»Täällä aloitetaan metsätyöt ajallaan, mikä tarkoittaa sitä, että valmistelutöiden on oltava myöskin ajallaan valmiina. Täällä on teoria ja käytäntö pantu kulkemaan käsi kädessä ja odotetaan siitä myöskin tuloksia.»

Vieras oli peräänantamaton ja vänkäsi:

»Mutta em minä nähä tuala tullessani teijän pa-

jassanne ees vehkeitä, millä rekilöitä kohentelisitte — vaikka ei taija olla puntillanne seppeekään.»

Mies puki naamansa hyväntahtoiseen lampaanhymyyn, mutta sen takana huomasi peitettyä ilkeämielisyyttä ja välinpitämättömyyttä. Se tahtoi sanoa: Älä epäile, kyllä minä nahkani tulen pelastamaan.

Luurijev käsitti miehen mietteet ja hän matkaisi:

»Seppä ja pajavehkeet. Ne me kyllä saamme aikanaan. Olemme näet päättäneet tässä valmistelutöiden yhteydessä passittaa tuon kulakki Kljapikovin tuolta kolhoosikylästä kanavalle.»

Vieras räjähti nauramaan, niin että sylki pärskyi ympäri huonetta.

»Mitä kummoo kulakki näähin asjoihin kuuluu?»

Luurijev selitti:

»Hänellä on paja kaikkine vehkeineen, ja ne vehkeet tullaan siirtämään tänne punktille. Punimais? — Huomaatko missä mennään?»

Vieras nousi istuimeltaan lähteäkseen jälleen jatkamaan matkaansa.

»Pittee lähteä. Moasjärvellä ja Koivuniemessä ois vielä käytävä katsomassa. . . Juu että koettakeehan soaha miähet puntille ja vähä sassiin.»

Enemmittä selittelyittä katosi vieras oviaukkoon, ja Luurijevin mielestä moinen epäilijä olisi saanut lähteä jo paljon aikaisemmin — taikka olla tulemat-takin.

Luurijev tunsi raukaisevaa oloa. Hän oikoili käsi-ään ja haukotteli ja päätyi siihen, että sänkyyn olisi vetäydyttävä vielä hetkeksi lepäämään. Kävelikin siinä oikopäätä oljilleen ja alkoi suunnitella:

»Kaikki käy hyvin, kun vain saadaan miehet punktille — se järjestetään siten — — ja se — ei, älähän nyt — no sillä viisiä. Sanoinhan minä sitä. . . Mies ei koskaan joudu pulaan, kunhan vain on johtajan näkemystä ja järjestelykykyä niinkuin minulla.

Mikä on kulakki Kljapikovin juttukin? Vain terävää älyä ja kaukonäköisyyttä, niin saadaan punktille pajavehkeet, suulillinen heiniä, kauroja sekä muita vehkeitä kosolti ja — —»

Miehen siivoton, likaisen parran reunustama suu vääntyi nauruun.

»Ja sen akan otan minä — — vai etten minä muka osaisi johtaa — hyvin ilman tuollaisia instruktöörejä, epäilijöitä — miehen vain saavat epäuskoon ja lamaannukseen. Mutta epäilkööt epäilijät, sitä enem-

män yllättyvät, kun näytetään, ettei oikealle bolshevikille ole mikään mahdotonta.»

Sihteeri vaikenä, väsymys ja viimeaikaiset ponnistelut, voitot, alkoivat saada jalansijaa. Puolitajuttomana, melkein nukuksissa hänen huulensa vielä höplättivät:

»Pahanilman lintuja nuo tuollaiset salkkumiehet — jotakin on varmaankin tulossa — niin raukoo — — mutta Uukujärven nousua ei voi kukaan estää — —»

— — »Niinkö, että miehet ovat punktilla?» Luurijev ärjäisi huoneensa ovensuussa seisovalle työnjohtajalle ja hän oli vieläkin huonovointisen ja väsähtäneen näköinen, istui sängyssään ja haukotteli.

»Paikallahan nuo ovat», vastasi työnjohtaja levollisella äänellä ja lisäsi: »Onpas uusiakin tullut sieltä Amerikasta asti.»

»Ja rehukamppailu?» tiedusti sihteeri.

»Totanoin», aloitti työnjohtaja ja mietti kotvasen, miten alkaisi asiaa selvittää. »Se on nyt sillä tavalla», sai työnjohtaja viimein pään auki.

»Että mitä?» jylisi sihteeri. »Anna kuulua, vai onko tältä punktilta rehukamppailussa oltukaan?»

»On», kuului vastaus.

»No selostus siitä.»

Työnjohtaja alkoi hitaasti ja huolellisesti:

»Suunnitelma on hyvällä alulla. . .»

»Puhu joudukkaammin», Luurijev komensi ja hieroi käsiään. »Hyvällä alulla, niinkö?»

»Niin — repeämään päin, tarkoitan», vastasi työnjohtaja vitkailematta.

Luurijev tunsi kuvotusta kurkussaan ja maailman alkoi samoin tein sumentua hänen silmissään, — se kirottu repeämä-sana on kuin noiduttu tämän perukan jokaiseen yritykseen, välähti hänen ajatuksiinsa.

»Ja miten monta tonnia kerääntyi heiniä?» hän tiuskaisi. »Sano se ja vilppaasti.»

Työnjohtaja mietti jälleen hetkisen ja vastasi siten:

»Mitähän heitä nyt olisi tosiaan kerääntynyt, tota noin —. Pannaan nyt tuollainen kantovittan tapainen mytty — siinä viitisenkymmentä kiloa — ei ainakaan pääse kumpainenkaan erhettymään, sil. . .»

»Pannaan niin», lisäsi sihteeri myrkyllisenä, »ja se se onkin sadanviidenkymmenen miehen kahden viikon työksi ennätys, onpa helvetinlainen.»

Hänen vihan paaduttama, häijy naamansa huusi sovittamatonta kostoa. Tappamista hän hautoi, hivuttamalla tappamista.

»Näkevätpä», hän sihisi. »Vai repeämään. . .»

»Ihmekös se», käisti työnjohtaja. » Ainakin kymmenen prikaatin miehet ottivat rehukamppailunsa kokonaan reippailun ja kesäloman kannalta, söivät eväänsä ja pirrastivat humalapäissään kylillä, naisia ja kulakin viinoja oli. — Niin tekivät, unohtivat isku-ruutensa ja leniniläisen itsekritiikkinsä, eikä sosialistista kilpailua päässyt syntymään muussa kuin siinä, kenen maha veti kotikeittoista rotevammin. Mutta näihin rellestäjiin emme laske punktimme loikkareita. He sattuivat kulkemaan heti kamppailun alkaessa Kurjuksen kielletylle uslovnialueelle, missä heidät napattiin kiinni ja asetettiin syytteeseen vakoilusta vieraan vallan hyväksi. Vasta tänään oli laskettu tyrämästä pois. — Tällainen on raportti rehurintamalta.»

Toveri Luurijev nousi sängystään lattialle, alkoi hyppiä tasakäpälää, niin että toppatakin liepeet lepativat, huusi:

»Joutolaiset, vetelehtijät, velhot, älkää epäilkö, etten olisi valmistautunut. Lääkkeet kyllä löytyvät lais-

kuruutta ja velttoutta vastaan.»

Työnjohtaja teki liikkeen istuutuakseen penkille, mutta Luurijev riensi ketterästi estämään.

» Ei, ei, ei sinulla ole aikaa istua. Häpeä! Vai tänne istuskelemaan ja lorvailemaan. . . tässä toinen yrit-
tää. . . »

Hän pyörähti salamannopeana pöytänsä eteen, raapaisi kynän käteensä ja kirjoitti jotakin paperille, toi sen työnjohtajan käteen.

»Mene äkkiä ja naulaa tämä lappu punanurkan ulkonurkkaukseen, että näkevät. Pannaan toverioikeus käytäntöön ja haetaan työkuria sieltä päin.

Ja kun sen olet tehnyt, sen lapun naulannut, ymmärrätkö, mobilisoi koko punktin väki metsätyötehtävän valmisteluihin. Katsos, ei mitään hengähtämisen aikaa sovi antaa. Me kyllä ennätämme saamaan valmistelut ajallaan kuntoon, mutta vain sillä ehdolla, että sinä panet suunnitelmasi häikäilemättä käymään, ajat juoksumarssissa asiasi lävitse.

Murinat ja mutisemiset on kokonaan tukahdutettava, soraäänillä ei saa olla mitään sijaa, muista se. Ja lähde nyt menemään sen lapun kanssa ja paina mieleesi, että siitä riippuu metsätyötehtävän kohtalo Ui-

kujärvellä.»

Työnjohtaja katosi huoneesta ja hetkistä myöhemmin Uikujärven parakkialueen kaikilta ääriltä alkoi kuulua työn valtavaa laulua, vasaroitten napsetta, kirveitten kalkutusta; koloraudat jyrskyttivät paalupuiden kuivassa kaarnassa, sahat hankasivat pitkällä ikävällä nuotillaan ja kaiken tämän touhun ja hyöri-
nän keskeltä kuului punktinjohtajan huuto ja ulvonta ja hänen alaistensa esimiesten haikeat kiroukset, suunkopu ja meteli.

Rakennusprikaatin kymppi kiljui parakin katolla oleville miehille:

»Alas se on katto sorrettava. Tehän tomppeleja olette. Miten hirsikertaa muuten voidaan kohottaa?»

Miehet katselivat kummastellen toisiaan ja muudan hihkaisi:

»Mitä hirsikertaa toveri prikatiiri tarkoittaa?»

Kymppi tuskastui.

»Siinä te vielä kyselette. Maahan vain jokainen riuku ja tuohenkäppyrä.»

Miehet alkoivat syyttää riukuja ja kattotuohia maahan — kun kerran oli hoppu ja valmistelutyöt piti saada ajallaan kuntoon.

Ne oli saatava.

»Ei nolvastelemalla leipä irtoa», huusi punktinjohtaja ja kehoitti alaisiaan esimiehiä antamaan töille vauhtia.

Kympit riensivätkin juoksujalassa täyttämään annettuja ohjeita, kihnasivat prikaatista toiseen ja innoittivat iskemään sosialismin suuren asian puolesta.

Ääniä kuului:

»Hei, äijät, tänne rekiä vetämään. Ne on saatava puskikosta pois. Annetaan hevosen lihota ja odotella parempia rekikelejä.» »Aisapuita kantamaan.» »Hirsiä veistämään. Eikö käsky auta?» »Kuka se jarruttaa?» »Iltaan mennessä on paalut saatava kuorituksi.» »Opite liikkumaan vilppaammin, kun tuodaan nappiottia hännän taakse.»

Kympit juoksuttivat miehiä sinne tänne, ja apulaisjohtaja, teknillinen instruktööri ja ammattiliittomies valvoivat silmä kovana töiden menoa.

Apulaisjohtaja kimpaantui nähdessään miessakin, joka köysien kanssa laahasi amerikkalaismallista tukkirekeä ja pysähtyi huilailemaan tämän tuosta. Hän kiirehti miesten luo.

»Luulisi nyt yhden rekipahasen luistavan kymmeneltä mieheltä», sätti esimies.

»Mitäs, luistaahan ne», vastasi vetäjistä muudan, »koska heitä tuonne pajan eteen on jo pari kappaletta saatu.»

»Ja iltapäivä melkein mennyt», auttoi esimies. Hän katseli miesten touhua ja lisäsi: »Kyllä se on asia sillä tavalla, että sosialismi vaatii miehiä eikä lehmänkenkiä. Yksin minä tuollaisia nostelin ennen nuorramiesiä.»

»Mutta syöppä viisi vuotta puhankkaa ja suo-
laa, ryypi kipetkua päälle ja vasta sitten tule juttelemaan», kuului ääni joukosta.

Mutta siihen apulaisjohtaja ei tullut kiinnittäneeksi huomiota. Hän näki ihmeitä: huomasi rakennusprikaatin — ei suinkaan metsätöihin valmistautumassa vaan tuhotöissä — repimässä parakin kattoa alas maahan.

»Mikä helvetti riivaa miehiä?» kirkui esimies mieltömänä raivosta ja kiiti viivana estämään miesten pahoja aikeita.

»Täällä hajoitetaan ja raasitaan saavutuksia maahan, ja tarkoitus olisi nostattaa ja parantaa niitä», hän

raivosi. »Ku-kuka on antanut määräyksen? Alas sieltä katolta. Ei yhtään riu'un pätkää maahan.»

Mutta eivät katonhajoittajat niin heti toveri apulaisjohtajan tarkoituksia äkänneet, vaan syytivät tavaraa alas katolta sen kun ikinä kerkisivät. Muudan kysäisi vastaisista toimenpiteistä:

»Koirankaulalle kait nurkka salvetahan vanhan entisen mukaan?»

Apulaisjohtajan raivo yltyi.

»Vai te kelmit uskallatte . . . Mitä häh? Kuka teitä on käskenyt repimään kattoa, senkin juokaleet?»

»Laineen Matti», vastasivat miehet, jotka olivat hiljalleen alkaneet käsittää, mistä oli kysymys.

»Ja missä on tämä likainen mies?» raivosi esimies ja vilkuili ympärilleen, tavoittaakseen miehen käsiinsä.

Ja kun Matti viimein löytyi, alkoi leikki.

»Sinä olet antanut määräyksen hajoittaa parakista katon?» parkui apulaisjohtaja. »Mikä kumma mies?»

»No eikös toveri apulaisjohtaja käskenyt niin tehdä», Matti sammalsi ja hänen silmämunuaisensa nousivat noin tuuman verran pääkuoresta ulos.

Apulaisjohtaja raivostui:

»Käskinkö minä sinun. . . Minähän tarkoitin luokattoman yhteiskunnan rakennusta. Sanoin nimenomaan, että viedessämme metsätyötehtävän valmistelut voitolliseen päätökseen kohotamme siten hirsikerralla suurta rakennustamme — sosialismin rakennusta, eikä suinkaan ollut kysymys, että tämän parakirakennuksen hirsikertaa olisi kohotettava, hölmö.»

Matti vapisi pelosta ja kauhistuksesta, valitti melkein itku kurkussa:

»Niin, mutta kun minä en ole koskaan käsittänyt vertauksia.»

Miehet alkoivat heitellä riukuja takaisin katolle ja esimies jatkoi sättimistään:

»Kaikenlaisia prikiirejä. . . Minä selvitin, että valmistelutyöt on kahdessa viikossa päätettävä, ja siinä käsitiit, että niitä on vähin kuukaudella vietävä takaisinpäin. Senkin syöttiläs! Toverioikeuden tuomio on sinulle liian lievä. Sinut on vedettävä kansanoikeuteen ja sieltä suoraa päätä honganoksaan, raato.»

Tämän sanottuaan toveri apulaisjohtaja teki täyskäännöksen ja hävisi valmistelutöiden hälinään.

— — Ja sitten saapui ilta, ja ensimmäiset käytännölliset valmistelutyöt puhuivat kerran vielä toveri

Luurijeville, että apua oli lähdeävä etsimään tove-
rioikeudesta.

Toverioikeus.

Avaran, väentäyteisen oikeushuoneen peräseinältä paistaa pärevalkea ja sen lepattavassa, aavemaisessa valopiirissä selvittelee toverioikeuden tuomari papereitaan, röhii kurkkuaan, supattaa jotakin vieressään istuvalle syyttäjälle ja nousee sitten seisaalleen ja alkaa lukea papereistaan neuvosto-oikeuden periaatteista, sen kasvatuksellisesta merkityksestä, selittää syyn, miksi Uikkjärven yhteisön on tällä kerralla tarvinnut vetää itsensä tilille, miksi se on saapunut tuomitsemaan omia pahoja tekojaan.

»Sillä niin kuin jo sanoin», puhuu tuomari, »toverioikeuden tuomiota ei saa käsittää rangaistukseksi, vaan ohjeeksi ja opetukseksi, eikä sitä saa myöskään aliarvioida, vaikka käsittely tapahtuukin pärevalkean valossa; meiltä puuttuu kapitalististen raastupien loisto ja komeus, niiaukset ja kumartelut, joita kumarteluja, pokkuroimisia meitä kutakin opetettiin aikoinaan kunnioittamaan muka laillisina, jumalan asettamina laitoksina maan päällä, mutta ne ajat ovat ohi, ja nyt vasta olemme päässeet todelliseen oikeuden käyttöön.»

Huoneessa on ilettävän hikisen ilman tuoksua ja tunkkaantunutta mahorkankäryä ja joutavan pitkäveteiseksi näyttää venyvän käsittelyn alkuunpääsy.

Jopa viimein päättyvät toveri tuomarin kasvatusoppilliset luennot ja rokonarpinen syyttäjä, jolla on ammottavan suuri torahampainen suu, roikkuvat, pitkät korvalehtiset ja kaniinimainen kieppuva nenä, saa suunvuoron. Alkaa ladella:

»Heinäkamppailu päättyi repeämään. . .»

Ääni joukosta:

»Vastako sinä sen nyt tiedät?»

Tuomari heittää vihaisen silmäyksen pimeyteen ja syyttäjä lukee:

»Ja tämä repeämä oli mahdollinen vain siksi, että prikaatit unohtivat tehtävänsä, harjoittivat leväpöytäisyyttä, jättivät huomioimatta työn laadun ja määrän ja upposivat kaiken lisäksi tuholaisuuden suureen suohon — kulakkien kanssa juomaan ja rekku-loimaan.

Esimerkillistä iskuruutta, sosialistisen rakennustyön syvää ymmärtäymystä ja luokkavalppautta olisi vain tarvittu ja rehukamppailu olisi päättynyt voitollisesti. . .»

»Kun vaan olisi löydetty heinämaidat», hihkasi joku.

Tuomari: »Ei huudella.»

Syyttäjä: »Vaadin heinäprikaateille rangaistusta työn aikana lorvailemisesta, juopottelusta ja kulakien kanssa veljeilemisestä ja . . .»

Tuomari: »Siinä sitä on ihan tarpeeksi. Istu pois.»

Hän tähystelee pimeyteen ja lausuu:

»Sitten todistajat sanovat sanottavansa.»

Todistajista ottaa ensimmäisenä puheenvuoron punktinjohtaja. Hän huomauttaa:

»Syyte on kaikin puolin totuudenmukainen. Siitä ei ole mitään poisotettavaa, mutta tiukentamisen varaa sen sijaan on.»

Apulaisjohtaja, teknillinen instruktööri ja ammattiliittomies kertaavat samat sanat.

Tuomari: »Jaaha, nyt sitten olisi syytetyillä puheenvuoro, jos kellä löytyy sanottavaa — tai jospa tuossa nappaan asian kiinni. Puolustelut ja vastaväitteet eivät kuitenkaan enää auta hivenen vertaa, koska syytteestä enemmän kuin toinen puoli on tullut toteennäytetyksi.»

»Eläpäs nappaa», varoitetaan pimeydestä. »Tä-

män kaltaisiin päättömyyksiin on aina jotakin vastattavaa, katsos kun. . .»

Tuomari: »Ei tässä nyt aleta jaarittelemaan. Lyhyesti, jos haluat jotakin sanoa.»

Syytetty: »Minulla on vain sanottavana sen veran, ettei rehukamppailu voinut päättyä paremmin kuin päättyi. Heinämaita kyllä haeskeltiin kaikkialta, kaukaisia korpia koluttiin, pitkiä taipaleita kuljettiin, mutta. . .»

Syytelyn sanat hukkuvat valtavaan äänenpaljouteen:

»Mikä heinäntekoaika syyskuu on.»

»Täältä ei löydy karjanrehua eväskesselillistä enempää.»

»Ja sekin auringossa paahtunutta kuloheinää.»

»Oikein.»

Tuomari: »Hiljaa. Vain yksi kerrallaan puhuu. Haluavatko syytetyistä muut puhua, tai vieläkö puheenvuoron pyytänyt jatkaa? Pian. . .»

Syyttäjä nyhjäisee tuomaria kylkeen ja vihjaisee:

»Mitä turhia kyselet?»

Puheenvuoroa ei kukaan pyydäkään. Hälisevät vain ja soittavat suutaan, poruuttavat lattiariukuja, ja

mahorkkapalttureista tupruaa savua kuin riihen kiu-
kaasta.

Tuomari kopistelee nuijallaan.

Mutta hälinä vain yltyy ja avonaista puheensori-
naa ja huutoja kuuluu eri äänin:

»Tunnusta pois, Herska. Syyllinen olet kuten toi-
setkin.»

»Minen tunnusta — voo-i poijat. Minä kyllä tiä-
rän. . .»

»Mutta syyllinen olet. . .»

»Mitä sinä, Nestori, toisten asioihin vänkäät. Hers-
ka tietää omat asiansa.»

»Älä huua.»

»Minä huudan.»

»Siiii.»

»Hiljaa.»

Tuomari: »Mökinät pois.»

Mutta tuomari huutelee kuin seinille.

Meteli yhä jatkuu:

»Min oon Herska, juu, enkä tunnustele turhia,
kunnei oo mitään syytäkään.»

»Hiljaa Herska?» varoittaa itkevä naisääni, »me-
netät 'Insnabin' korttis ja lapset jää puille paljaille —

suolalle ja leivälle. Muista nyt. . .»

»Siinä nyt Santra raakumahan. . . Sanon, Nestori, pysy rintopiälistä pois. Luuleks sinä, saakeli. . .»

Tuomari huitoo nuijallaan pöytään minkä ennättää ja samoin yleisön seasta kuuluu tiukkaäänisiä vaatimuksia lopettaa melu.

Ja kiellosta onkin sen verran apua, että jokainen hyvin kuulee, miten naseva nyrkinisku loiskahtaa Nestorin nenälle. . .

»Mutta jopa vallan kamalalta näyttää», tuomari puhkuu. »Eikö se. . .»

»Näin minä hulluille puhun», kiljuu Herska. »Lyännotta. . . nyrkin silmäen väliin ja silloin on nokkakin vaaras.»

Huoneessa syntyy yleinen hälinä ja sekasorto. Pimeys kiehuu. Ja tummanpunervassa pärevalkean hohteessa näyttää kuin pirut pitäisivät manalassa talkoitaan ja höyhentäisivät poliittisia sihteereitä, instruktöörejä, salkkumiehiä ja väärinvannoneita punktinjohtajia tulisilla koukuillaan.

Tuomarin järeä ääni kuuluu yli pauhinan ja metelin:

»Mitä se Herska siellä ämmineen rohisee. Heittä-

kää mies porraseten, että päästään jatkamaan.»

»Minua ei heitetä», vastustaa Herska. »Minä löin, kunnei uskonut puhetta. Löin minä ennen Härmäs-kin ja veittellä vetelinkin oikein neulomakonehen tahris. . .»

Tuomari: »Mutta nyt ei ollakaan Härmässä, vaan istutaan oikeutta Neuvosto-Karjalassa.»

»Tämmönen oikeus. . .»

»Suus kiinni», karjuu tuomari.

Ja hänen onnistuukin, työläästi kyllä, palauttaa järjestys, ja oikeus pääsee jatkamaan työtään.

Tuomari julistaa: »Tehdäänpäs tästä jutusta päätös.» Hän kaapaisee paperinsa ja huomauttaa syyttä-jälle: »Otappas sinä, Kassu, se päre sieltä seinänraos-ta ja katkaise siitä sitä kartta vähän vähemmäksi, että näen lukea tämän artiklan. Ei tämä pitkä ole.»

Hän nostaa artiklan nenänsä eteen ja aloittaa:

»Koska on tullut toteennäytetyksi, että rehukamp-pailun epäonnistumisen syynä oli kurittomuus, vete-lehtiminen ja lorvastelu, katsoo oikeus par. . .»

»Välihuomautus, toveri tuomari: Onko päätök-seen sisällytetty Aksullekin tuomio, kun teetti kula-killä saappaat itselleen?»

»Turpas kii, vaik olekki pualuee kanritaatti», sihauttaa joku.

Tuomari: »Välihuomautuksilla ei ole mitään sijaa. Saappaista puhutaan erikseen. — Oikeus, kuten sanoin, katsoo parhaaksi tuomita jokaisen heinäkamppailuun osaaottaneen yhteiskunnalliseen muistutukseen.»

Hienoinen kohaus käy yli huoneen — tuomio ei ollut oikeastaan mikään. Ei olisi mokoman tähden kannattanut kutsua oikeutta koolle.

Ja yht’äkkiä syntyy huoneessa yleinen sekamelska. Penkkejä siirrellään, lattiariu’ut hakkaavat ja longuttavat, puheenpapatusta ja naurunvirinää kuuluu kaikkialta.

Väki tulvailee ovesta ulos.

»Mitä?» kiljuu tuomari kaikin voimin. »Minne te matkaatte kesken oikeudenkäynnin? Asioita on näetseen vielä paljon. Hulina pois ja jokainen pysyy koreasti paikallaan. Ei yksikään vaivainen saa lähteä ulos.»

Seuraa silmänräpäyksen hiljaisuus — yleisö aavistaa olevan jotakin erikoista tekeillä.

Hiljaisuuden katkaisee kysymys:

»Mitä sitten vielä?»

Mutta vastaus viipyy.

»— — Sittenpäähän hirtehiset näette», miettii toveri Luurijev, joka hienoisen pelon ja kauhistuksen vallassa on seurannut tämän villilauman mieletöntä mekastusta ja menoa, roskajoukon, joka oikeudessakin tanssii ja riehuu kuin karnevaaleissa. — »Luulitte lurjukset pääsevänne yhteiskunnallisella muistutuksella, mutta varrotkaapa, eiköhän hetken päästä hymyt hyydy.»

Tuomari peuhoo papereitaan ja selittää jotakin virkaveljelleen, elävöittäen esitystään kiihkeillä käsi- ja naamaliikkeillä.

Hän nousee jälleen luennoimaan.

»Kuten tiedätte», hän luennoi, »toverioikeus edustaa sosialistista laillisuutta tässä maassa, toisin sanoen, sillä on vilpittömän kansan palvelun tahto, se kehittää ja kasvattaa joukkoja.

Ja juuri vilpittömässä halussaan kasvattaa kansaa, tehdä niin kuin sosialistinen laillisuus on sen tehtäväksi asettanut, se äskeisen jalomielisen tuomionsa langetti.

Mutta toverioikeus poikkeaisi laillisuuden tieltä, siirtyisi kasvatukselliselta kannalta, jos se vain tyytyi-

si muistutusten antamiseen, sillä muistutukset lisäävät muistamattomuutta, — nyt on siirryttävä muistutuksista tuomioihin, koska tarve näyttää sitä tällä keralla vaativan.»

Tuomari on sanonut sanottavansa ja syyttäjällä on nyt vuoronsa toimia.

Hän nousee pöydän takaa iskemään:

»Vuosi sitten suoritettiin punktillamme pellonraivaustöitä. . .»

Kuuluu paheksumislauseita ja mörinää, mutta syyttäjä ei anna häiritä itseään, lukee vain papereistaan:

»ja ne on päätetty ottaa oikeuden harkittavaksi. Peltoprikaatin kaksikymmentä miestä — hän luettelee nimet — on merkannut tililleen saannoksia, joita ei ole olemassakaan. . .»

»Onhan se tilkku tuolla metsän sisällä», huomauttaa joku.

Tuomari: »Eikö siellä opita pitämään suuta soukemmalla.»

Syyttäjä: »Prikaatin työaika oli yhdeksänsataaneljäkymmentäkolme tuntia ja aikaansaannokset: puolen hehtaarin suuruinen lentohiekkapohjainen maa-

pala, johon kylvettiin neljä hehtoa kaupungista ostettuja rukiita. Mutta kun tuli sadonkorjuun aika — saatiin silppukopallinen apilasta ja vikkeriä.

Tämä tuntuu hullunkuriselta, mutta siinä ei ole mitään hullunkurisuutta, kun päästään asian päälle. — Prikaati ei ole näitä rukiita koskaan kylvänytkään. Ne tasattiin miesten kesken. . . »

Ääni pimeydestä: »Kysy apulaisjohtajalta, missä ne ovat.»

Syyttäjä: »Prikaati on vastuussa tuholaisuudesta, yhteiskunnallisen omaisuuden varkaudesta ja sen väärinkäyttämisestä.

Syytöksen oikeaksi todistavat apulaisjohtaja sekä punktin teknillinen insinööri.»

Tuomari: »Todistajat sanovat. . . »

»Apulaisjohtaja on ainakin jäävi todistamaan, sillä hän on loikkari ja vihannut aina amerikkalaisia ja heidän tekniikkaansa», kiljaisee joku peltomiehistä.

Todistajat puhuvat kukin vuorollaan ja vahvistavat syytteet oikeiksi, ja vihdoinkin annetaan syytetyillekin vuoronsa.

Santeri Harju-niminen peltomies puhuu:

»Apulaisjohtaja itse määritteli peltopaikan, oli val-

vomassa, kun kylvöä suoritettiin, mutta kas kun oraita ei noussut kuin kämmenen kokoinen liuska, alkoi kirota ja peitota saamattomuudesta meitä, ja erittäin minua hän on vihannut siitä, kun en hommannut hänelle tokkaa mahorkkaa meidän 'Insnabin' kaupasta viime suvena. Hän se on syypää koko jupakkaan.»

Tuomari: »Lisää todisteita.»

Mutta pimeys ei vastaa. Hiljaista keskustelunsupinaa vain kuuluu kaikkialta huoneesta.

Tuomari: »Näyttää olevan sitä myöten selvä. — No jaa. Prikaatin kaikki kaksikymmentä miestä. . . » Hän keskeyttää, katsoo tutkivasti kohti pimeyttä ja heittää viimeisen kysymyksen: »Onkos Jaakko Kervinen saapuvilla?»

»On», kuuluu vastaus.

Tuomari: »Olit peltoprikaatissa?»

Kervinen: »Olin.»

Tuomari: »Muistellaanpa niitä sinun parakin remonttejasikin tässä vielä ennen päätöstä.»

Kervinen: »Mitä niistä muistelee.»

Tuomari: »Itsehän parhaiten tiedät. Muistatko sinä, että parakin uunin muuraukseen luovutettiin seitsemänsataa ruplaa ja sen lisäk. . . »

Kervinen: »Muistan, ja se hyvin riitti.»

Tuomari: »Älä sättää. Se panos ei riittänyt minnekään. Tarkoitukseen käytettiin kaksituhatta ruplaa, ja koko summan sinä, otus, joit.»

Kervinen: »Mutta johan sinä puhut sekavia.»

Tuomari: »Ei mitään sekavuuksia. Niin on juuri asianlaita. Että kehtaat vielä vängätä. Parempi kun koettaisit muistella, minkälaisen muurin muurasit.»

Kervinen: »Tota . . .»

Tuomari: »Pidä möly mahassas ja haastetaan Reskan Mikko todistamaan. — — Onko Reskan Mikko saapuvilla?»

»Kyl se tiäl o.»

Tuomari: »Sinun huoneeseesi se uuni muurattiin. Puhu mitä asiasta tiedät.»

Mikko: »Sen mie siit kiukaanrytiskäst tiijen, et savvuu ei tua vetänt, ei sit tuan vertaa.

Kahos, ko mie tein pessää klapuist valkee ja jätin sen palamaa — ko miun pit männä tallii Pläsil illallist antamaa — ja ko mie sielt sit takasi piäsin, näinki et huone olj savvuu piukas.

Mie siin sit kirroomaa ja äksieraamaa juskan kans — siel miu kotpuolees, Käksalmes huastat kiukaan

pellilöi juskaks . . . »

Tuomari: »Asiaan. Käkisalme pois.»

Mikko: »Mie otin vasaran ja kopistelin sit muurii, et onk siin lainkaa onttoo paikkaa, mut nii kumaj ko ois kallioi mäntäänt.

Katol mie sit mäninki kattomaa, et oisk ruvas jottai ryönää, mut ruppaa — elikkä korsteenii — ei vaivant mikkää muu ko se, et reikä olj jiänt piirustuksist pois. — Täs miun totisteen asjast.»

Tuomari: »Mitä Kervisellä nyt on sanottavaa?»

Kervinen: »Vastatkoon siihen teknillinen instruktööri. Hän laati piirustukset ja johti työtä, ja esimiestäni minun oli ehdottomasti toteltava.»

Tuomari: »Jaaha, käydäänpä sitten tekemään päätöstä.»

Kervinen: »Eikö instruktööriä kuulla?»

Santeri Harju: »Ja apulaisjohtajaa?»

Tuomari: »Minähän johdan oikeutta, ettekä te.»

Hän seuloa papereitaan ja löytää niiden joukosta toveri Luurijevin ennakolta kyhäämän oikeuden päätöksen.

Lukee sen julki:

»Peltoprikaatiin kuuluvat kaikki kaksikymmen-

tä miestä tuomitaan menettämään amerikkalaisen muonituksensa kuuden kuukauden ajaksi, mutta Jaako Kervinen sen lisäksi menettää ammattiliiton korttinsa määräajaksi, ja mikäli tuomitut tästä lähtien tulevat rikkomuksia tekemään, heidän juttunsa tullaan käsittelemään kansanoikeudessa.»

Hän kajauttaa nuijallaan oikeuden päätyneeksi ja kansa alkaa tulvia ovesta ulos.

— — Nyt, miettii toveri Luurijev, uskaltaa kyllä ruveta ottamaan metsätyötehtävää vastaan. Valmennus on kyllä sitä maata, että varmaan tepsii.

Metsätyökamppailu.

Pohjoinen pohotti ankarana, hyinen viima leikkasi kylmästi ja harmaalta taivaalta valui vettä ja lumiräntää.

Se oli kalseantuntoista pakkasen laulua, synkän enteellistä kalman säveltä, ja vilusta vavahti rääsyisen toppatakin alla värjöttävä ihmisliha.

— No sitä sivakammin piti liikkeellä miehen, ja liikettä nyt jos koskaan tarvittiin, sillä punktin metsätyötehtävän valmistukset olivat juuri äsken päättyneet, saaneet voitollisen lopun, ja tukinkatkaisussa riehui kansa — yritti toverioikeudesta ostetulla patentti-iskuruudella päästä Stahanovin määrällisiin ja laadullisiin saavutuksiin.

Ja eikä asia saanut jäädä vain yritysten varaan. Suunnitelma oli viimeistä tuumaa myöten realisoitava, siinä ei auttanut mikään.

— — Varteva, sileäpintainen tukkipuu makasi maassa, ja sahuripari kihnutti siihen katkoa kahden miehen vedettävällä »cross cut»-sahalla, joka näytti kulkevan epätasaisesti ja tempoillen.

»Miks et anna sahan kulkea», äyski Huhtamäen

Jallu, noin parissakymmenissä oleva nuorimies toverilleen Santerille, joka oli jo paremmin ikäpuoli, liikehti verkkaisesti ja täsmällisesti, naurahteli nuorenmiehen huolille ja kiireille, eivätkä määrälliset sen paremmin kuin laadullisetkaan osoittimet näyttäneet olevan hänelle mitään merkitseviä.

»Kulkea sahan pitää, niin», Santeri vastasi, »muuten ei kiintokuutioita synnykään. Ja ainahan tuo näyttää puuta purevankin.»

Nuorimies, jonka mieltä lämmitti työn ilo ja isku-ruus, naurahti hermostuneesti ja vastasi:

»Puree se, mutta ei pure niinkuin pitäisi. . . » Hän tempoili sahaa kulkemaan joudukkaammin, äkäili: »Mitä jos päättyy repeämään, ei saadakaan kuukausi-suunnitelmaa ajallaan täyttymään.»

Santeri ei näyttänyt olevan nuorenmiehen jutuis-ta tietäkseen, veteli vain sahaa omaan vakaiseen taapaansa ja katseli, miten sahanpiikeistä tirskuu ulos punertavaa, kuivaa lahoa.

Tovin kuluttua hymähti kuin itsekseen:

»Repeämästähän huolehtii punktin johto.»

»Olet sinä kanssa iskuri», kikkahti nuorimies sanomaan. »Jos sinusta mallia otettaisiin. . . älä hyvä mies

jarruta. Minun on mahdoton vetää sahaa ja miestä.»

»Niinkö», Santeri vastasi ja keskeytti sahuunsa kokonaan, alkoi ihmetellä sateennuhruista säätä ja ravisteli harteiltaan luminuoskaa pois. »Vähän kylmänpuoleista ilmaa», hän jutusteli, vaikka näki, että Jallu oli melkein kauluksiin karkaamista vailla.

»Niinhän se on», Jallu sähisi vastaan, »mutta koeta käydä tuohon sahanpäähän kiinni ja vähän joutuin».

He alkoivatkin jälleen hangata puuta poikki, ja kun katko tuli pohjaan sahatuksi, juoksi Jallu ketterästi seuraavan puun juurelle ja huusi vetelehtivälle toverilleen:

»Joudu, joudu, kuulethan, miten tuolla muut yrittävät, niin että yksi viuhina vain käy.»

»Anna käydä vain», mörisi Santeri ja tarkasteli tukkiröykkiötä.

»Mutta meidän olisi kanssa yritettävä», marisi Jallu tyytymättömänä. »Tule loveamaan.»

»Tässä ei tiedä paljon loveilla», Santeri vastasi, pyyhkäsi kintaallaan luminuoskan tukin selästä ja istuutui. »Panen tuossa mahorkan palamaan. Se taitaa olla paras. On se.»

Korpi kajahteli kirveitten iskuista, sahat surrasi-

vat, jälleen ja taasen jymähti maakamara kaatuvan raskaan hongan painosta. Ja tätä kaikkea täytyi Jallun katsella toimettona vetelehtien, vaikka kuinkakin mieli paloi iskuruudesta ja halusta yrittää.

»Niinkuin ei sitä olisi kämpällä aikaa tupakoida», hän marisi.

»Ei ole», Santeri huusi pölkyn päältä. »Täällä ei oikealle iskurille myönnetä istumisen aikaa ollenkaan, jos haluat tietää. Katsopahan, poika, kun mennään punktille, otetaan käsille ehtootyöt. Komiteoissa ja senkin kymmenissä jatseikoissa pohditaan ja tehdään päätöksiä. Niin se on.»

Jallu, huomattessaan, ettei hän voinut stahanovilaisuudellaan sumuttaa toveriaan, sieppasi kirveen käteensä, kävi katkomaan vesoja puiden juurilta ja mumisi:

»Lähdetään rakentamaan sosialismia, ja kun päästään paikan päälle, alkaa puutteiden nurraaminen, istuskellaan ja lorvaillaan. Ei ymmärretä sosialismin rakentamisen vaikeuksia.»

»Ei pidä kiihkoilla», Santeri huomautti. »Hetken innostus ei tarkoita ymmärtämistä.» Hän kummasteli nuoremiehen toimintatarmoa, innostusta ja härkä-

päisyyttä ja lisäsi sanomaansa: »Mutta ehkä sinäkin opit, kun praktiseeraat.»

Nuorenmiehen uhkaavan näköiset kasvopiirteet ilmestyivät vesakosta.

»Joko sinä olet praktiseerannut?»

»No, vähän suuntaviivoja jo olisi», Santeri sanoi ja hän kopisti piippunsa tyhjäksi, mutta Jallun suureksi mieliharmiksi latasi uudestaan ja leveili: »Kyllä suunnat ovat selvenneet. Neljättä metsätyötehtävää Uiku-järvellä aloitan, nääs.»

»Mutta sinulle ei työ ole muodostunut maineen, kunnian ja sankaruuden asiaksi niin kuin minulle, et ole oppinut käsittämään, että stahanovilaisuus sittenkin loppujen lopuksi johtaa varakkaaseen elämään.»

Santeri naurahti.

»Toverioikeuden kautta suolaan ja leipään», hän vastasi ja lisäsi: »Sinä epäilet minun stahanovilaisuuttani, juttelet muiden iskuruudesta ja suurista saavutuksista.

Kuuleppa, sinä et tiedä, että taksat näissä hommissa ovat niin alhaalla, että jokaisen on pakosta yrittäminen — nälkä pakottaa, näetkös, eikä mikään stahanovilainen työvimma, vaikka sinä, poikakulta, jo-

ka vasta olet taipaleen alussa, niin luulet. — Nälkäruoska on Uikujärven iskuruutta, lyhyesti sanoen.»

Nuorimies uurasti vesakossa eikä ollut Santerin jutuista millään, pihisi vain:

»Tullaan lorvailemaan.»

»Mutta kuulehan», väitti Santeri, »asia ei tule siitä viisaammaksi, yrität tai et. Me näet olemme sellaisella palstalla, että nälkä ei lähde, ole touhussa tai et. Alatko ymmärtää?»

Nuorimies kävi äkkiä tarkkaavaiseksi.

>Kuinka niin?» hän kysäisi.

»Siksi, että jokainen puu on poikkeuksetta laho. Ja sanoppa, kannattaako miehen, joka kaataa tukkeja urakalla, katkaista lahoa, mätää tavaraa? Minä vastaan siihen: ei.»

»Mutta maksun kait niistäkin saa?»

»Et kopekkaakaan saa. Laatutavarasta vain maksetaan.»

Jallu vihelsi ja istuutui tukin niskaan ja hänen sthanovilaisuutensa alkoi silminnähtävästi laimeta.

Mutta Santeri, huomattessaan miehessä tapahtuneen muutoksen, nousi ja otti kirveensä, juoksi läheisen hongan juureen, humautti kolon sen kylkeen ja

tiuskaisi:

»Tuoppas nyt se saha ja vetäistään» — hän oli kurejaan täynnä — »tässä muutama kymmenen kappaletta.» Hän osoitteli kädellään. »Tuolta ja tuolta. Vielä ennätämme tuonkin puskikon tuolta — katsoppas tuonne — kukistamaan. Joutuin nyt. Älä, hyvä poika, nahjustele. Tuo, tuo sahaa, pian. . .»

»Jos haettaisiin uutta metsää», jarrutti Jallu eikä hievahtanut paikaltaan minnekään.

»Ei sitä niin vain muutella», esteli Santeri. »On hakeettava järjestään.»

»Ja ilman maksua», kummasteli iskuri. »En minä tuota usko. Työläisten maassa. . .»

»Tottakai. Kaikki kaadettava, mutta niin kuin jo sanoin, että laatutavarasta vain maksetaan, ja tästä puskikosta ei ole tämänkään päivän aikana löytynyt yhtä ainoata pötkelöä, joka kelpaisi ja josta maksettaisiin.»

He alkoivat hiljalleen sahailla puuhun tyvikatkoa, ja hyvin Jallu jaksoi vetää miestä ja sahaa.

Taisteluharjoitus.

Oli lepopäivän ilta. Tienoon yli kulki hivelevä, hieno tuulihenki, taivas oli pilvetön ja laskeva iltaurinko rusoitti punaisena metsän takaa.

Piti olla Oson maastoharjoitus, mutta iskurit yhä vain viipyivät metsässä ja Osoaviahimin taisteluharjoituksen johtajat kiroilivat kaikuvalla äänellä, moitivat punktin osolaisten törkeän huolimatonta siivilimaanpuolustustyötä ja lupailivat vetää jokaisen edesvastuuseen, ellei miehiä pian alkaisi kuulua metsästä kotiin.

...Mutta missä hitossa sitten viipyivät iskurit? Piti hän heidän tietää, että illalla töiden päätyttyä pidetään harjoitus. Ilmoitettiinhan siitä.

...Jaa, olisikohan ollut niin ovelasti, että nämä vintiöt tahallaan jarruttivat ja saboteerasivat — odottelivat pimeän tuloa metsässä, päästäkseen siten erilleen koko puuhasta? Tuskin. Siihen tapaan ei nykyisin Uikujärvellä hommailtu. Jarrutus ja sabotointi olivat kokonaan merkityksettömiä sanoja täällä päin.

Syy oli vain siinä, etteivät nämä Oson harjoittajat täysin oivaltaneet todellista sosialistista kilpailua

ja itsevastuuntuntoa — iskuruuden maagillista voimaa — kuten iskurit itse tunsivat. Eivätkä he käsittäneet, että Uikujärven iskureilla oli vain laatu ja määrä kaikki kaikessa, metsätyötehtävänsä kallein asia maan päällä; — sen tuottamasta lumouksesta ei ollut niin vain helppo selviytyä, kun alkuun oli päässyt.

Mutta niinpä punktin johto saattoikin varmuudella päätellä, että ensimmäinen kuukausisuunnitelma tultaisiin ylittämään, jos katkaisu kulki tällä vauhdilla eteenpäin. Ja kulkihan se.

Vaikka Oson harjoittajat sellaisista välittivät viis. He olivat omissa määrätyissä tehtävissään saapuneet punktille ja pitivät niistä myöskin tiukasti kiinni, — vaativat, että miesten tuli viipymättä saapua punktille, muussa tapauksessa . . .

Saapuivat viimein iskurit metsästä ja harjoittajat kohta äänekkäänä ärjymään, että rivistöt harjoitukseen lähtöä varten oli saatettava kuntoon — muutama jo odottivat ojennuksessa ison parakin edessä.

Jo oli joukko koossa, armeija miehiä ja naisia sotisovissa, kenellä omat rytkyt selässä, ja lähtivät marsimaan kolhoosikylän laitaan kannikkoon.

Siellä hajosivat kahdeksi vastapuolueeksi ja tais-

telunrytinä alkoi kohta kiivaana.

Naamarit päässä hyökkäsivät läpi harmaan, pahanhajuisen käryn, tussarit lauloivat ja soittivat, konekiväärit papattivat, pommeja heiteltiin, sillä vihollinen oli välttämättä tapettava pois.

Ja taistelukentällä olikin hetken päästä vain kaatuneita, sillä metsäniskureista oli mieleistä kaatua suuren asian puolesta tantereelle makaamaan.

Mutta Kutvos-Kalle, puolueen jäsen, kunnostautui taistelussa niin uljaasti, että pääsi tunkeutumaan kauas vihollisalueen sydämeen ja löysi katajapensaasta oikean pesäkkeen — Hirvi-Herskan akan, Santran.

Kalle siinä kohta vihollisen kanssa veljeilemään — vaikka tämä olikin toisen akka — ja aselepoa hieromaan, iski silmää ja kysäisi:

»Onko Herskakin siellä pensaan sisällä?»

»Herskako», matkaisi Santra halveksivassa äänensävyssä, mistä Kalle ymmärsi otollisen hetken tulleen ja hävisi pensaan alle siimekseen.

Pensaikko tutisi ja vapisi, ja Kalle itki haikeita ja sitkeitä iskurin kyyneleitä ja vakuutti:

»Rakastanhan minä.»

Mutta vaikka Kalle puhui palavasti ja itki kuumasti, Santra vain kirkui ja varaji:

»Et saa Kalle. . . Kalle sinä. Minä juoksen tieheni jos vain» — tiesihän sen Kallen suuret ja pihkaiset iskurinkädet, mitä ne —.

Kalle vokotti:

»Mitä Herskasta, kun amerikkalaiset norminsa menetti.»

»Kalle sinä. Minä huudan, jos et nyt —.»

»Pääset takaisin amerikkalaiseen muonaan», ehdotti Kalle.

Ja sen jälkeen ei pensaasta kuulunut sanaakaan.

Mutta kenttätaistelut olivat hiljalleen siirtyneet punktin suunnalle, sillä ilta alkoi hämärtää ja iskurit Hillin Eetu ja Harjun Santeri, jotka kumpikin jo heti taistelun alkukuumissa kaatuivat tantereelle, saivat tilaisuuden kohottaa päitään ryteikön kätköstä ylös.

Eetu alkoi puhua:

»Koskas sinä olet viimeksi syönyt?»

»Aamulla söin eilisen leipänormin jäännöksen», Santeri vastasi, »eikä tämänpäiväistä, niin kuin tiedät, ennätetty saada, kun tänne rytömaalle lähdettiin.»

Eetun naama oli ryppyisen ja happamen näköinen.

»Se syöntihomma onkin jäänyt vallan sivuasiaksi. . . Mutta minulla on ehdotus: lasketaan aseet maahan ja lähdetään tuonne kolhoosiin. Yritetään, saataisiinko niiltä tilkka maitoa. Vaihdetaan mahorkkaan.»

Santeri suostui empimättä ajatukseen, ja he lähtivät kumaraisina, varovaisin askelin hiipimään kylää kohti ja saapuivatkin onnellisesti talorykelmän sisälle.

Kylässä oli väki liikkeellä; suuriäänistä särinä, meteliä ja suunpapatusta kuului kaikkialta.

Ihmisiä juoksi päätä pahkaa, yksi sinne toinen tänne, ja kaikilla heillä oli kainalossaan tavaraa, takkeja, sänkyvaatteita, talikoita, hevosenväljaita, lautasia, patoja ja pannuja, samovaareja, jumalankuvia ja kenkärajoja.

»Mutt jokos täällä kolhoosissa on hypätty sinne luokattomaan yhteiskuntaan, kun noin on tavaraa kaikilla?» kysäisi Santeri.

»Siltä näyttää», Eetu vastasi, mutta kohta käsitti, mistä nyt oli kysymys. Hän kehoitti Santeria: »Painellaan äkkiä kylän kedolle, siellä varmaan tasataan ku-

lakki Kljapikovin tavaroita. Se kuulemma karkoitetaan kanavalle.»

Miehet lähtivät puikkelehtimaan talojen lomitse ja saapuivat kylän keskustaan, pienelle kedolle, johon oli levitetty tavaraa kuin huutokauppapaikalle, ja väkeä tunkeili niiden ympärillä meluten ja kiistellen.

»Jopas on nujakkaa», Eetu puhui, töyttäsi Sante-ria kylkeen ja osoitti miestä, jonka kainaloista roikkui vaateenriekaleita, sukkia, kenkärajoja, pöytäliinoja sekä hameita useampia, mutta yhä hän vain käänteli vaatemyttyä, peuhoi ja etsi lisää. »Mennäänpä lähemmäksi. Se näyttää olevan Vasili Ivanov.»

Toverukset seurasivat Vasilin ahneutta ja omanvoitonpyyntiä, joka ei olisi suonut toisille sukkanauhahan vertaa, ei tappelulla eikä millään olisi edes päästänyt toisia lähellekään.

»Vai kaiken otat?» kolhoosiakka Maruska koveni Vasilille. »Ga midäbö sinä hamehuizilla? Peästä muittai.»

Vasili näytti käsissään pitelemäänsä takkia, josta nukka oli kulunut pois, taskunsuut repaleiset.

»Midäbö minä tällailzel. Parembaa nygöi himoitshen, ku kazaan piäsin», vänkäsi Vasili.

»Sekin kelpaa», huusivat toiset Vasilin takapuolella.

»Hiiteen siitä, kunnet ota.»

Maruska kehoitti miestä:

»Sellaizehelle annah kui ni mitäi ei ole.»

»Kipenimat», Vasili manasi ja pisti takin kainaloonsa.

Väki ryntäili ja sotki toisiaan, yksi huusi yhtä toisen toista.

»Kankaantilkkuista ni himottais. Piästä, piästä.»

»Etemmä, etemmä», karjuivat järjestysmiehet.

»Ga midäi sinä?»

Tasaajat, välittämättä järjestysmiehistä, tuuppivat ja tölmivät toisiaan, kiljuivat ja rääkyivät:

»Stakanan vei toizen käjest.»

»Tsorttaa minä stakanoist, kuadanie etshin.»

»Emäskoi, tungedah eest da tungedah takaa.»

»Minne, piessa, mänet, et piäse tavoittamaan.»

Jokainen koetti päästä kasaa lähelle ja riuhtaista, minkä suinkin sattui käteensä saamaan.

He tiesivät, että Kljapikovin omaisuuden tultua tasatuksi Uikujärven rahvas ei tällaista apajaa tulisi koskaan enää näkemään, ja sen tähden täytyi yrittää

parhaansa.

Eetu vihjaisi toverilleen:

»Aletaanpas astua ja haetaan se Sergei ylös, että päästään punktille samoihin aikoihin kun muutkin osolaiset.»

Toverukset erosivatkin joukosta, ja heidän juuri sivuuttaessaan Kljapikovin talon töytäisi Eetu Sante-ria kylkeen ja sihisi:

»Katsoppa tuonne Kljapikovin navetan taakse.»

Ja Santeri katsoi, mutta ymmärsi sentään pitää itsensä liikkeellä.

»Sitä ollaan parhaillaan hakemassa», vastasi Santeri, ja he jatkoivat käyntiään kohti Sergein taloa.

Poliittista opiskelua.

Vaikka metsätyösuunnitelma olikin hyvässä menossa, voitonviestejä saapui jokainen päivä ja iskurit pyrkivät aina vain parempiin saavutuksiin, se ei mitenkään vielä merkinnyt sitä, että vaikeudet olisivat tulleet sivuutetuiksi, ei. Romahtamisen ja epäonnistumisen vaara oli edelleenkin olemassa, uhka, jonka yksin toveri Luurijevin valpas ja kaukokatseinen silmä saattoi eroittaa.

Se oli uikujärveläisten taantumuksellinen mielenlaatu porvarillisine perinnäistapoineen ja tottumuksineen.

Toveri Luurijevilla oli sellainen käsitys, ettei heidän sosialistisia työtempojaan, iskuruuttaan voinut rinnastaa tietoisien stahanovilaisuuden kanssa lähes tulkoonkaan. Ne olivat vain kiristetyn leipäpolitiikan ansiota.

Nämä tällaiset seikat toveri Luurijev oli tarkoin huomioinut ja päättänyt, että hengetön iskuruus ja stahanovilaisuuden kanssa pelleileminen oli lopetettava ja taikausko sekä takapajuisuus oli likvidoitava irti ihmisten päistä.

Luurijev valmistelikin parhaillaan oppiteemaa poliittiseen opiskelupiiriin, jota oli päättänyt lähteä itse ohjaamaan.

Hän istui pöytänsä ääressä ja selaili edessään olevaa kookkaanpuoleista teosta ja kirjoitteli muistiinpanoja paperilleen.

Mutta ajatus ei nyt oikeastaan pysynyt teoriassa ollenkaan, vaan tahtoi ihan vängälläkin luisua muihin köykäisempiin asioihin ja silmät pelailemaan parakin pihamaalle, missä kulakin akka Natasja sahai polttopuita.

Ulkona satoi lumiräntää ja pihamaa oli savenniljainen ja liukas, mutta sinne vain änkesivät sihteerin silmät, niin ikävältä ja vastenmieliseltä kuin maise- ma näyttikin.

— No se kulakin akka rietas — kun aina sabotoivat — ne ajatukset vei ja teemantekele alkoikin jäädä vähin vähin sivuasiaksi. Kyllä siinä toveri Luurijev useampaankin otteeseen yritti sepustella ja hautoa jos minkälaista sanamuotoa; ei hän suinkaan saamattomuuteen luottanut, mutta minkä hän sille teki, kun kulakki jarrutti.

Hän kiepautteli päätään ja tähysteli pihamaalle,

mutisi jotakin itsekseen ja kiepautti taasen pääkkö-
tään ja vaipui viimein pitkään yksitotiseen tuijotuk-
seensa, jota kesti vain hetkisen.

Äkkiä hän heräsi tajuihinsa, kääntämältä kuiten-
kaan katsettaan naisesta, ja alkoi liikehtiä pöydän
ympärillä höpisten itsekseen:

»Menenpäs, menenpäs.»

Ja samassa hän harppasi ovelle, aukaisi sen ja as-
tui parakin käytävälle.

»Natasja», Luurijev huusi puunhakkaajalle.

Nainen keskeytti työnsä ja kysyi:

»Ga, midä?»

»Tule sateesta pois», Luurijev vastasi ja viittasi kä-
dellään naista tulemaan luokseen.

Natasja meni miehen luo peloissaan, että sihteeri
oli saanut aihetta johonkin muistutukseen.

Ja hän arvasikin oikein.

Mies alkoi puhua ankaralla äänellä naisen ohues-
ta vaatetuksesta ja kehoitti viipymättä tulemaan luok-
seen huoneeseensa.

Nainen vilkaisi hätäisesti sivuilleen ja hävisi sitten
rakennukseen miehen mukana.

— — —

Toveri Luurijev mittaili askelillaan lattiaa ja hänen veristävät silmänsä tarkastelivat Natasja Kljapikovia, joka istui sängyn laidalla polvet paljaina.

Hänellä oli yllään ohut liinainen pusero ja hame, jalassa kuluneet saappaat ja sukkia ei ollut laisinkaan.

»Kuule sie, Natasja», Luurijev alkoi ankaralla äänellä tavoitellen kansan murretta. »Siul ei ole alusvaatteit ja se on ylen paha. Sie et tiijä, et mie jou'un edesvastuhuizeen, ko pien naista näin ohuvis alusvaatelois ulkozal.»

Veri kiersi tuimana miehen ohimoissa hänen tätä sanoessaan ja hän värisi kuin vilutautinen.

Ja Natasja oli pelosta punaisena kaulaansa myöten, istui vaiti ja koetti epätoivoisesti peittää polviin sateen liottamalla lyhyellä hameellaan, joka oli liimaantunut ihoon kiinni.

»Ga, on milma aluzvaatekuizet», hän virkkoi viimein luonnonlapsen levollisuudella ja avomielisyydellä, mutta karttoi visusti miehen rivoa, partaista naamaa.

Mutta Luurijev ei niin vain helpoittanut.

»Natasja, sie valehtelet», hän kovisti naista. »Va-

lehtelet. Mie ikkunast näin, ettei ollut.» Hän jyrkensi äänensävyään: »Mie en halua joutua edesvastuuseen, tiedä se.»

Hän tahtoi saada naisen vakuuttuneeksi, että edesvastuun uhalla hänen täytyi näin menetellä, ja tuskiteli, että kun pitikin joulua moiselle alalle, jossa täytyi naisten alusvaatteetkin tarkkailla ja pöyhiskellä.

Nainen menikin ansaan.

»Kolhoznikat tavarat veivät», hän alkoi valittaa. »Kaik rozmottih, ni midäi ei djätettyh, a kolhoozin kaupast ei kulakkiloil dorguija. Mistäpä myös vuotetta suamme.»

Luurijev mulkoili edessään olevaa avutonta naista, ja hänen riettaista silmistään kuvastui vastustamaton halu vierittää nainen suoraapäätä sänkyynsä ja pidellä häntä.

. . .Kuka häntä siitä esti, ei kukaan — muuta kuin käytti hyväkseen.

Hän istuutui sängyn laidalle naisen viereen ja komensi:

»Siun on nyt näytettävä onk silma aluzvaatteit» ja kosketti naisen hameenhelmuksia, jota tempua tämä piti kuitenkin liian julkeana ja tarttui tiukasti ly-

hyen hameensa helmuksista kiinni, mutta ei huutanut.

»No mindäi?» ihmetteli Luurijev ja kävi lähentelelyissään yhä julkeammaksi.

Mutta nainen ei noin vain taipunut. Hän kiskoi itseään loitolle miehen syleilyistä ja nauraa kikatti — ymmärsi, ettei sihteerin arvoista miestä sopinut suuttuttaa.

Toveri Luurijev supisi naisen korvaan:

»Mutshoin mie silmast otan. . . No, Natasja, mindäi sie nyt tuollainen. Tuleks sie miul?»

Natasja vain nauroi ja pysyi vaiti. Hän jo käsitti miehen tarkoitukset.

Eikä toveri Luurijevilla enää mitään salaisuuksia ollutkaan. Hän tiukensi otettaan, uteli ja kyseli, koetti lahjomallakin saada naiselta myönteisen vastauksen. Ja aikansa teurottuaan hän huomasi naisen kasvoista, että hyvää oli tulossa, oireita kääntymykseen oli olemassa.

Varmuudeksi tiedusti:

»Sie tulet?»

Natasja nyökkäsi myöntävästi ja sanoi:

»Nygöi ei, mut konza sinä halajat?»

Luurijevin laajasuuntainen pää huojui ja värisi ja hänen ruokottoman näköinen naamansa oli totinen, laskiessaan päiviä.

»Perjantaina», hän ehdotti. »Illal, ei päiväl. Maltat sie? Pimiäl tulet da yön olet.»

Natasja nyökkäsi myöntävästi.

»Ja nyt», Luurijev sanoi, »sie menet kodiah.»

Hän hypähti sängyn laidalta ylös ja talutti naisen ovesta pihalle, ja kun oli sen tehnyt, istuutui pöytänsä ääreen keskenjäänyttä oppiteemaansa viimeistelemään, sillä poliittisen opintopiirin oli määrä alkaa heti illallisen jälkeen.

— — —

Hirsinen miesparakki, mihin politpiiri tänä iltana kokoontui, oli sisustettu amerikkalaisen metsäkämpän malliin: seinillä puiset makuulaverit, keskilattialla pöytä, kamiina — kahdensadan litran rautatynnyri — ja pino metrin halkoja, katossa pari pitkää ortta ja öljylamppu, ovensuussa pesuallas ja vesisaavi.

Kämpässä vallitsi pimeys ja pimeyden keskeltä kumotti kattolampun hehkuva sydän ja lattialla porottava punainen kamiina.

Sen hohtavassa kuumuudessa höyrysivät vetty-

neet, orsille ripustetut vaatteet, hevosvaljaat ja renselit, nostattaen huoneeseen ellottavaa hajua ja löyhkää, jota kansa nieli.

Kämpän väki, joka vasta äsken oli saapunut illalliselta, makaili lavereilla ja laski päivän saavutuksia kuka kynttilän, kuka tulitikun valossa pieniltä puisilta tauluilta, noitui pimeyttä, vetisiä räntäilmoja, arvosteli hakkuutaksoja, ja sapsuskoistakin joku mainitsi:

»Perunoita ei ole näkynyt koko vuonna ja taitaa. . .»

»Mitä perunoista, kun hommaisivat öljyä lamp-puihin.»

»Ja tämä poika makailee pimeydessäkin, kun saa vain mahan täyteen sapsuskaa.»

Kutvos-Kalle puuttui asioihin:

»Sosialistisella kilpailulla puutteet poistetaan eikä nurinalla. Opiskeluun olisi ryhdyttävä, sill. . .»

»Luurijeviahan tässä on odoteltu», huomautti joku pahanilkinen.

»Minä en ainakaan mene sellaisiin politpiireihin», vastusti Huhtamäen Jallu. »Nukun unta päähäni ja tasapainotaiteilen huomenna jälleen nuo soiden yli

johtavat riu'ut ja kapulasillat. Maata menen ja heti.»

Kutvos-Kalle huomautti:

»Politiikki kokoontuukin tähän kämppään tällä kerralla, koska viimeiseen, joka pidettiin punanurkassa, ei tullut osanottajia kuin vaivaista kolme miestä. Minä ehdotinkin, että kämpässä se on parasta pitää. . . .»

»Siinä teit Kalle oikean ehdotuksen», virnaili joku.

»Juu», Kalle lisäsi itsekkin. »Näin on parempi.»

»On, että päästään unen päästä kiinni», jatkoi joku.

Väki nauroi ja virnisteli ja laskeskeli kokkapuheita minkä mistäkin asiasta, kunnes muudan huudahti:

»Puhutaan välillä naisistakin, ettei vain tule riittää.»

»Pöngitän», Huhtamäen Jallu huusi, »ja annan puheenvuoron siinä asiassa Kutvos-Kallelle. . . Käyppäs tosiaan, Kalle, juttuamaan, kun niitten naisten parisissa liikut — Herskaltakin akan veit — miten se naimiisimeno tässä maassa käy. Sen vielä kuuntelen tässä maataamenessäni.»

Kalle suostui selittämään.

»No siellä piirin keskuksessa minä Santran kanssa

menin jonkun instruktöörin puheille ja sanoin meneväni naimisiin Santran kanssa.

Vot, sanoi instruktööri ja käski Santraa selittämään eronsa syyt. Santra selitti, manasi Herskan maasta taivaaseen, sanoi, ettei hän itkun plirausta päästäis, vaikka sellainen Herska itsensä katto-orteen vetäis, mokoma sonni, joka ei muuta tehnyt kuin rissas, joi ja tappeli ja piti alvaria muita naisia.

Instruktööri vastasi selitykseen, että se on harasoo, ja kirjoitti nimet pumakaan.

Siinä se oli koko lysti. — Mutta kyllä se instruktööri vähän noin niin kuin nuhtelikin — minua nimitäin. Sanoi, että minä se vaihan akkaa kuin hevosta ikään — neljäs kun on jo puolen vuoden aikana. Ja kehoitti siinä lähteissä, että vaikka Santra onkin tuollainen ikäpuoli ihminen ja lapsia paljon, koettaisin sentään oleilla hänenkin kanssaan ainakin kuukauden verran ennen kuin lähden haeskelemaan uutta.»

Samassa Luurijev astui sisään, jäi kynnykselle seisomaan ja koetti upottaa katseensa pimeyteen, hienlöyhkän, mahorkan savun ja muiden usvahöyryjen lävitse — seinustoille, lavereille, missä kuulijakuntaa loikoili.

Hän kipristeli nenäänsä ja ihmetteli:

»Hoo, onpas pimeyttä», ja käveli suoraapäätä kämppän peräpuoleen istumaan pöydän taakse; pöydälle oli käryävä kattolamppu jo aseteltu valmiiksi odottamaan.

»No jaa», Luurijev sanoi, selaili mukanaan tuomaansa oppikirjaa ja kehoitti kuulijakuntaa siirtymään lähemmäksi pöytää, että kuuluvaisuus olisi parempi.

Kehoitusta seurasi kohta puolueen kolme jäsentä: Aulan Nestori, Laineen Matti ja Kutvos-Kalle; kandidaatit: Taneli Huutijärvi, suutari Mikko Reska ja punktin vahti Säräismäen Hessu. Muu osa kuulijakunnasta jäi lavereilleen.

Toveri Luurijev nosti katseensa oppikirjastaan, ja henkisen takapajuisuuden likvidointi alkoi:

»Lopetimme viimeisen teemamme», selitti Luurijev, »totanoin» — mahtoikohan muistua Natasja mieleen — »aivan niin — puolueen sisäisiin ristiriitoihin se loppui. Puhuimme panslavismista, narotnikista, revissionismista ja päätyimme persteiniläisyyden tutkimuksiin — totanoin.

Nämä tällaiset ismit, sismit ja lismit liukuivat syr-

jään Iljitshin (Leninin) johtamalta päälinjalta, toivat vieraita ajatuksia puolueen riveihin ja vihdoinkin Iljits nappasi heidät ryysyistä yli aidan.

Hän tiesi, että Venäjä on hajanainen pientalonpoikain maa, joka täytyy yhdistää yhdeksi suureksi neuvostopuutarhaksi, eikä niin kuin persteiniläis-panslavistiset revissionistit, sinovjevilais-kamenjevilaiset kapitalismin apurit ja trotskilaiset meinaavat, että annetaan vain kulakin pitää yksityiset töhjönsä ja tupansa ja kasvaa rauhassa sosialismiin — niinkuin nuo muka rauhassa kasvaisivat. Ei ikinä. Niitä on rui-mittava vasten turpia, sivallettava menen tullen että pläikää. . . »

»Samaa mieltä minä. . . » — kävi Kutvos-Kalle in-nostuneena lisäämään.

»Hiljaa sinä», Luurijev karjaisi. »Sinun ei kuulu se-koittautua alustukseen.»

Toveri Luurijev katseli kirjaansa ja oli juuri aikeis-sa aloittaa likvidointinsa, mutta lamppu hyväkäs al-koi lepattaa ja nosti ilmoille pahanhajuista öljynkä-ryä, sydän hehkui kuumuudesta ja lopulta sammui.

Lavereilta kuului kuorsausta, miehet kääntelivät kylkiään ja unissaankin joku puhui:

»Ei saatu tuota luokkaviihollista lopultakaan likvi-soitua, jäi kulakkeja ja kaikenmoisia persteiniläisiä, kun tuo lampun paha pääsi kesken aikojaan sammumaan.»

»Kavahda, poika, puhumasta, sattuu kuulemaan.»

Puolueen jäsenet häärivät lampun kimpussa, pu-distivat ja rassasivat sitä, mutta lamppu ei vain alkanut loistaa.

Kutvos-Kalle sanoi:

»Ei siinä ole sydäntäkään jos tuuman verran.»

Toveri Luurijev kävi itse toimeen. Hän ravisti lampun säiliötä korvaansa vasten ja kuuli, että sen sisällä vielä oli tilkkanen. Niinpä hän kehoitti Aulan Nestoria:

»Haappas jollakin astialla vettä, kyllä me lampun saamme palamaan.»

Nestori toi ämpärillisen vettä ja Luurijev kaatoi siitä säiliöön ja sanoi:

»On vain omaksuttava tekniikka. Öljy nousee nähkääs veden pinnalle ja kostuttaa sydämen.»

Hän saikin lampun palamaan ja takapajuisuuden likvidointi jatkui:

»Päävaarana nimenomaan meillä», Luurijev pau-

hasi, »on niin. . .»

Lampusta nousi sysimusta savu ja lasi katkesi keskeltä poikki.

Toveri Luurijev äkämystyi ja karjaisi:

»Eikö kenelläkään ole kynttilää?»

»On minulla», Laineen Matti vastasi, »puolen tuuman pätkä.»

»Hae äkkiä tänne», huusi joukko.

Ja kun Matti toi kynttilänsä, Luurijev aloitti alustuksensa pohjalla keskustelun.

»Mitäs sinä, Nestori», Luurijev kysäisi, »alustuksesta ajattelet?»

Nestori oli yllättynyt kysymyksestä ja oli vähää vailla, ettei hän hypännyt karkuun.

»Tot rataa», hän sopersi, »se kulkee. . . Noin sen pitää. . .»

»Mikä kulkee?» Luurijev keskeytti. »Minähän kehoitin sinua lausumaan mielipiteesi teoriasta, hölmö. Pian, jos meinaat jotakin sanoa, ei sinun tähtesi suotta kynttilää polteta.»

Hetken epäröityään Nestori sai pään auki.

»Kylä se vähän huonoa on, kun niitä panslaakareita. . .»

»Turpas kiinni», Luurijev sätti. »Sen nimisiä lahkolaisia ei löydy tästä maasta, eikä ole ikinä löytynyt-kään. Istu pukillesi.»

Hän lypsi kandidaatteja.

»Mitäs sinä, Taneli Huutijärvi, ajattelet?»

Mies nuokkui pöytää vasten, mutta kuullessaan nimensä mainittavan nousi seisomaan, ja hän oli vääntyneen ja saristuneen näköinen kuin vaivaispoika.

»Taneli hoi», uteli Luurijev, »onko kulakki metsätyössä vaarallinen?»

»Empä oikein tiijä, kunnen ole käynnä metässä muuta kuin tarpeen tekemässä, mutta jos se . . .»

»Roskaa», huusi Luurijev ja hätisti miestä kiireen kaupalla istumaan.

Oli hätä, sillä kynttilänpätkä alkoi levitä pöydälle ja takapajuisuutta oli vielä hitunen jäljellä, Reskan Mikko piti vielä kuulustella.

»Minkälaisiin vaikutelmiin Mikko on päätenyt?» sihteeri kysyi.

Mutta Mikko ei laisinkaan kysymyksestä järkytenyt kuten muut, vaan tuprutti pahanhajuista mahorkkaansa ja tuijottaen sihteeriä rehellisesti ja avo-

naisesti suoraan silmiin möläytti:

»Mie ajattelen nii, et niit temppoloit siel metsäss sais vähän riskat ja sit noist roskilaisist ja rämistäjistä. . .»

»Älä joutavia», keskeytti Luurijev ja hän koetti sekä kädenliikkeillä että huutamalla tukkia miehen suun.

Mutta Mikko ei niin vain hellittänyt, vaan jatkoi:

»Ko mie olin enne mailmas renkiin yhel ruhtinaal. . .»

»Vaikka olisit ollut itse keisari Nikolailla», huusi Luurijev, »niin nyt on kuitenkin lopetettava.» Hän huuteli seinustoille pimeyteen: »Mitä arvelevat alustuksesta muut?»

»Kuorsaavat, pakanat», huomautti Laineen Matti.

»Kuorsatkoot», Luurijev sähähti, pisti kirjan kainaloonsa ja lähti haparoimaan kohti ovenreikää.

Ammattiliiton kokous.

Oli keskiviikko, ammattiliiton kokouspäivä, ja Uukujärven punktille odotettiin kaikkien salkkumiesten lisäksi itseään piirin metsätirehtööriä tarkastamaan saavutuksia, joista saavutuksista hän oli lupautunut lausumaan huomionsa kaiken kansan kuullen.

Kokouksessa piti käsiteltävän paljon muitakin asioita, ja sentähden punktin kolmikulma — Luurijev, työnjohtaja Keränen ja ammattiliittomies Putkonen — oli tänään istunut varhaisesta aamusta asti ja valmistellut kokoukselle ohjelmaa.

Kolmikulma, joka istui Luurijevin huoneessa, oli ryhmittynyt pöydän ympärille, ja sihteeri toimi puheenjohtajana.

Hän selitti:

»Olemme nyt käyneet lävitse punanurkan remonttikysymyksen, itäisen metsälohkon pilkoituksen ja valtion obligatiokomitean kirjelmän, mutta siitä sahanviilarin lähettämisestä sinne uslovniin taitaa tulla tiukka paikka. Mitä sinä ajattelet asiasta, Keränen?»

Työnjohtaja harkitsi kysymystä, mumisi ja kään-

telehti tuolillaan.

»Nämä kaksi sahanviilaria, mitä meillä on», hän sanoi, »ne me kyllä tarvitsemme itsekin.»

Mokoman sahabiilarijutun hän olisi tahtonut lähettää takaisin sinne, mistä se oli lähetettykin.

»Kummallista muuten», Keränen puhisi, »että täällä vonkaillaan miehiä metsätyötehtävän ollessa kiireimmillään. Onhan niitä nyt sahanviilareita muual-
lakin Karjalassa. Jos saan ilmaista kantani suoraan, sanon: kirjaimellisesti ei yhtään miestä heru.»

Luurijev katsoi miestä pitkään ja alkoi selittää:

»Asia on niin tärkeä, ettei sitä saa noin vain sivuuttaa. Uslovni tarvitsee nimittäin puutavaraa, hirssiä ja paaluja enemmän kuin ennen, ja sentähden on pitänyt metsäprikaatien lukua lisätä.

Mutta niiden tuottokykyä olisi samalla myöskin lisättävä, ja se käy päinsä vain siten, että omaksutaan tekniikka: otetaan käytäntöön amerikkalainen saha.

Hyvät toverit, ymmärtäkää, meidän kunkin velvollisuus on kohdaltaan tukea tätä maailman suurinta ja mainehikkainta tehtävää, ettei se vain päättyisi repeämään. . . On vedettävä vaikka maan sisältä mies, joka lähtee opastamaan sahanviilausta uslov-

niin.»

Luurijev kääntyi ammattiliittomiehen puoleen.

»Teeppä sinä Putkonen ehdotus.»

»Tuotaaaa», venytteli Pulkonen ehdotustaan pitkän aikaa, ja Luurijev odotteli kiinnostuneena, mitä tuota-sana toisi tullessaan.

Työnjohtaja taas ei välitellyt koko jupakasta yhtään mitään. Hänen katseensa harhaili parakin piha-
maalla, jota parhaillaan sively vedensekainen lumiräntä.

»Kaksiii tuotaaa», Putkonen märehti, »niitä sahan-
viilareita meillä on juu. . .»

Luurijev kimpaantui.

»Sen me tiedämme jo Keräsen lausunnosta, että
niitä on kaksi, mutta eihän asia siitä valkene. Minä-
hän käskin sinua tekemään ehdotuksen, mistä saatai-
siin mies, jonka voisimme lähettää uslovniin.»

Putkonen sai äkkiä mielijohteen:

»Katsellaan näistä uusista amerikkalaisista illalla
kokouksessa.»

»No se.» Luurijev oli kohta kuin toinen mies. »Tuo
sinun olisi pitänyt esittää jo ennemmin. Mitä sinä Ke-
ränen arvelet tästä?»

Työnjohtaja kääntyi hitaasti puhujaan päin ja vastasi:

»Sopiihan sitä yrittää, mutta minusta tuntuu, ettei uusissa tulokkaissa ole yhtään sellaista, joka voisi tulla kysymykseen tällaisessa tapauksessa . . .»

»Yritetään ainakin», keskeytti Putkonen.

Luurijev nauraa höhötti.

»Kas, niin asettaa kysymyksen bolsheviikki.»

Luurijev selaili papereitaan.

»Täällä olisi sitten lisää.» Hän katseli asiakirjaa. »Meidän pitäisi nyt tarkistella tätä piirin johdon lähettämää tiedonantoa tai määräystä . . .»

Työnjohtaja veti laatikon »Krasin»-savukkeita pöydälle ja kehoitti tovereitaan pistämään tupakaksi.

»Tuota juu», Putkonen maiskutti huuliaan, otti rasiasta tupakan ja vetäisi oikein laatusavut pitkästä aikaa. Palasi sitten asioihin. »Tuota, minkälaisia tietoja sitten? Puhallappa tulemaan.»

Luurijev luki piirin johdolta tulleen kirjelmän, jossa punktin johdolle tehtiin tiettäväksi, että Hiipinävaaran kämpälle, missä punktin loikkarit parhaillaan olivat katkaisemassa, tullaan lähettämään neljäkymmentä Moskovan takaa värvättyä metsätyöläistä.

»Moskovan takaa?» Putkonen äännähti. »Mutta minnes nämä Uikujärven kolhoosilaiset? Eikös ole ajatus ollut sellainen, että he menevät sinne ajokelien tullen?»

»Hiipinävaaraan vain kaikki», Luurijev vastasi. Ja hän, joka niin mielellään tahtoi leikkiä yllätyksin, laukaisi vielä vaikeammin sulatettavan palan: »Nämä neljäkymmentä moskovalaista eivät vielä sano mitään», hän aito bolsheviikkina, sosialistisen rakennustyön vaikeuksia ymmärtävänä, selitti, »mutta meille tullaan lähettämään tänne Sunun, Ahmavaaran, Kontioniemen ja Nuottavaaran kulakitkin vielä kaiken päälliseksi metsätyöosuuksiaan suorittamaan.» Hän löi paperin miesten eteen pöydälle. »Siinä pumaka. Tarkastelkaa.»

Työnjohtaja sieppasi asiakirjan käteensä ja samassa hänen luokkavihansa paisui ulos:

»Mutta jopas taitaa olla vallan piru irti. Näitä sarvipäitä tänne. Neljästä kylästä. Kulakkeja, yhteiskunnan vihollisia, lurjuksia, joille repeämä-sana ei merkitse mitään — ja Solovetskissa on kuulemma työvoimasta puute. Lykkäisivät sinne, mutta ei. Täällä pidetään tuotannon jarruina, rehellisten bolsheviikkien

kiusana ja harmina.»

Mutta Putkonen, joka siinä pöydän ääressä lojuen katseli työnjohtajan leppymätöntä luokkavihaa, ajatteli mielessään:

. . .Kummallinen laadultaan, tuo Keränen. Vuosi takaperin Prääsässä tämä luokkavihollinen joi ja veljeili kulakkien kanssa, kantoi amerikkalaiset muonansa niiden tuotannonjarrujen ja tuholaisten suuhun ja vielä lopulta polvistui niinkin matalalle, että olisi ottanut eräästä talosta tyttärenkin vaimokseen, muttei kulakki antanut — ja tuossa nyt noin pirstaa. . . Sitä muuttuu mies.

Luurijev otti puheenvuoron ja nuhteli Kerästä:

»Vai niin sinä meinaat? Ei niitä julmia Solovetskiinkaan. . .» Hänen olutpullohartiansa hytkyi ivallisesti naurunvirnasta, ja hän lisäsi: »Aika ei ole sovelias laskea miehiä lepokoteihin, kun on työvoimasta puute.

Me tarvitsemme vastavallankumoukselliset ja kaikki, toveri Keränen. Mikä on esimerkiksi punktimme nykyinen lääkäri? Oikea vanhan järjestelmän pelätys, ja kuitenkin meidän on miestä siedettävä. Ja syy: hän on alansa ammattimies, jollaisista meillä on vielä

puutetta.

Sama on näiden kulakkien kanssa. Heidän joukossaan on hyviä seppiä, valjasten paikkaajia ja muita hyviä ammattimiehiä, ja sellaisia me juuri tarvitsemme.»

Keränen käsitti hyvin, miksi Luurijev näin puhui: Kulakki ei näet lisännyt hänen työtaakkaansa, siitä yksinkertaisesta syystä, ettei heille tarvinnut pitää poliittisia oppitunteja, koska heidän käännyttämisyrityksistään oli ajat sitten luovuttu.

»Tuota juu», Putkonenkin jo halusi sanoa. »Eivät ne tapettavat kyllä tiedä iskutempoista mitään. Keisaria ja Feutorovnaa ne vain vuovailevat mielessään ja suunnitelmat saavat mennä vaikka helvettiin. — Etä tehtävästään tietoinen johto pitää olla, joka näitä veikkoja pitelee.»

Syntyi lyhyt vaitiolon tuokio; Luurijev vain rapisteli papereitaan, ja ammattiliittomies samoin kuin Keränenkin istuivat vaienneina paikoillaan ja tähtäilivät ikkunasta pihamaalle.

Eritoten Keräsestä tuntuivat joutavanpäiväiseltä tällaiset keskustelut. Hän oli oikeastaan sillä päällä, että olisi tahtonut lyödä kintaat pöytään ja sanoa suo-

raan: piirin johdossa jos missä on mädännäisyyttä ja ilmeisiä tuotannon jarruja — Suomesta paenneita punakaartilaisia, lapualaisten muiluttamia, jotka täällä nyt rypevät piirien herroina ja koettavat sabotoida, etteivät vain amerikkalaiset, joilla on muonan puolesta vähän enemmän etua, pääsisi mitenkään suunnitelmissaan onnistumaan. Nämä herrat ja narrit, niin tovereita kuin puheissaan ovatkin, koettavat näyttää puolueelle ja hallitukselle, ettei »etumainen tekniikka» ole yhtään parempi kuin Suomesta tuotukaan. — Eihän se ole, kun tänne lykätään kaikki tuotannon jarrut ja tuholaiset aina Moskovaa myöten.

Luurijev katkasi hiljaisuuden:

»Voimmekin tältä kerralta lopettaa. Jauhetaan siten kokouksessa lisää.»

Punktinjohtaja havahtui mietteistään, nousi istuimeltaan ja katosi ovesta pihalle.

Mutta hän ei ehtinyt häävin ulos, kun jo saapui takaisin huoneeseen huutaen:

»Koko Sotkan lespromhoosi on tulossa joen yli. Sieltä nyt saapuu viskaalia jos minkä näköistä.»

Ja hetkistä myöhemmin piirin venäläinen metsäti-

rehtööri seisoi parakin pihamaalla, ympärillään salkkuherrojen, tarkkailijoiden valtava liuta, mutta oli joukossa muuan GPU:n pukuun puettu mieskin.

Tirehtöörillä oli kiire, sillä iltapäivä oli jo pitkälle kulunut, pimeän tulo oli käsillä, ja täytyi vielä ehtiä hakkuille tarkkailemaan ennen ammattiliiton kokouksen alkua.

Saapui ilta.

Punktin yhteisruokalan »kometantti», leveäselkäinen ohiolainen neiti, hämmensi kiehuvaa ruisjauhomakaroonipataa ja kirkui illallispöytää kattaville apulaisilleen:

»Mitä siinä. Silakkakipat pöytään vain. Josseivat syö, jättäkööt siihen — edestään ne kuitenkin löytävät. Kyllä viimein. . .»

Apulaiset eivät olleet halukkaita kulettamaan viikko viikon perään yksiä samoja kippoja ja pörsilöitä, kun niiden sisältö pysyi aina samana — ruosteenkeltaisina silakoina aterian alussa ja lopussa.

Neiti antoi neuvoja:

»Raaputelkaa niistä sitä suolankarppua vähän pois ja sirotelkaa vain muutama silakka jokaiseen kuppiin — peloitteeksi. Pääsevät, nähkääs, sellaiseen

käsitykseen, että jo tekivät välipään nuo kuivaniskatkin ja meinaavat, että syödään, loppuvat sitten kaikki. Nälkäänkuoleva pitää heiniäkin herkkuna, kun näkee, että niitäkin annetaan normittain.»

Apulaiset kylvettivät silakat ja järjestivät ne pöytiin, tasasivat makarooneista ja leivästä kullekin osansa, ja sitten sanoi neiti, että illallinen on valmis nautittavaksi.

Iskurit tulivat sisään, täyttivät pöydät, näykkäsivät makarooneista osan ja panivat leipäpalat taskuihinsa ja katosivat huoneesta niin kuin olivat tulleetkin.

Mutta ulkona pimeässä odotteli kokousväki ja juttu luisti:

»Tämä varakas elämä kuivaa suolet ja tappaa loppulta koko miehen. Minä sanon, pojat, että tänä iltana asiat on saatettava julki niin kuin ne ovat.

Ei silitellen eikä takana puhuen asiat parane. Koe-tetaan nyt, kun on vähän parempia miehiä saapuvilla...»

»Hyvähän se olisi, että puhuttaisiin kokouksessa eikä takana niin kuin sinä puhut täällä mäellä, mutta et kokouksessa milloinkaan.»

»Minä. . .»

»Sinä niin. Ne ovat eri miehiä, jotka kokouksissa puhuvat. . .»

»Suotta sitä tosiaan täällä takana puhutaan, kun on orgaani, johon kuuluvat kaikki tällaiset asiat. Siellä on jokaisella työläisellä velvollisuus paljastaa virheet ja puutteet ja oikeus puhua suunsa puhtaaksi. Ei täällä tarvitse työläisen olla tuppisuuna, kuten kapitalistimaissa, missä työtätekeväälle taritaan valmiit, herrojen laatimat pykälät. Täällä säätää työläinen lakinsa itse. . . Nyt näyttää väkeä virtaavan punanurkkaan. Lähdetäänpäs. . .»

Punktin kokoushuone, punanurkka, oli ääriään myöten täynnä väkeä: amerikkalaisiskureita kirjavis-
sa svetereissään, naisia punaisissa iskuriliinoissaan, kolhoosin pitkäpartaisia äijänkarruja ja loikkareita Uikujärven punktiin kuuluvalta Hiipinävaaran metsätyöalueelta. Mutta virkailijat olivat vielä poissa, ja heitä piti odotella ennen kuin kokous pääsi alkamaan.

Punanurkka oli häikäisevän kirkkaasti valaistu, nurkat ja pielet puhdistettu ja julkilausumia roikkui seinät täynnä.

Huoneen peräpuolelle pitkän pöydän taakse oli asetettu kokouksen päätunnukset: »Viemme metsätyötehtävän voitolliseen loppuun» ja »Jokainen kaadettu tukki on naula kansainvälisen kapitalismin ruumisarkkuun.»

Väki istui alakuloisena, allapäin. Se oli kyllästynyt turhiin suunpolinoihin ja odotteli vain, koska tirehtööri suvaitsi tulla, että päästäisiin asia alkamaan.

Jopa kuului porrasedestä venäjänkielistä suunsolskaa, kuraisten saappaitten paukuttelua eteisestä. Ovi tempaistiin auki ja tirehtööri saattajineen astui sisään. Peräpuolelle pöydän taakse astelivat herrat, ja kokous alkoi.

Punktin ammattiliittomies, toveri Putkonen, sai puheenjohtajan tehtävän; hän silmäsi pöydälle levittämäänsä kokouksen työjärjestystä ja kuulutti:

»Toveri Inkujevilla» — tirehtöörin seuralainen — »on ensimmäinen puheenvuoro. Hän selostaa Petroskoin iskurikokouksen päätöksiä.»

Eräs kuivahko, ruskeasilmäinen, tataarilainen nousi pöydän takaa seisomaan ja alkoi esityksensä, Puhui ummet ja pimmet, vääristeli naamapahaistaan jos minkälaisiin muotoihin, viittiloj ja huitoi käsillään,

meuhusi ja metelöi, ja kansa haukotteli, nojaili ja nuokkui. Näytti kuin se olisi sanonut: näinköhän kulutetaan tämäkin ilta joutaviin, pitkävetisiin jaaritteluihin kuten aina ennenkin.

Seurasi viimein iskuriterveisien pää, ja toinen salkkumies nousi kohta perään selostamaan piirin metsäyötehtävien kulkua ja lukemaan ammattiliiton keskusneuvoston julkilausumaa, joista julkilausumista ja selostuksista sen paremmin kuin edellisestäkään yleisön valtaosa ei ymmärtänyt hölynpölyä; sen vuoksi ne eivät voineetkaan saada sen mielenkiintoa hereille.

Huoneessa syntyikin hienoista liikettä ja keskustelunsohinaa:

»Noita ryssiä tänne raahataan jaarittelemaan.»

»Niin juuri, ja kun puhuisivat sitten edes leivästä.»

»Eläpäs huoli, eiköhän sitä tänä ehtona puhuta vielä leivästäkin, alkaakin oikein aika rymyt, jahka tirehtööri on saanut päivälliset havaintonsa selville. Käsitellään, näetsen, juoksevat asiat ensin.»

»Tökkohan vain tirehtöörille jää montakaan hetkeä. Nuo salkulliset haaskaavat kokouksen ajan noihin turhanaikaisiin jaaritteluihin ja naamaliikkei-

siinsä — terveisiä niillä pojilla kyllä riittää vaikka aamuun asti.»

»Jaa, mutta otappa huomioon: jos tirehtöörille olisi varattu suunvuoro heti kokouksen alkupuolella, näillä penkeillä ei venyisi kuin Kutvos-Kalle, Laineen Matti, Nestori ja joku pahainen kandidaatti. . . Aina-kin minä häviäisin — mitä turhista pelehtimisistä.»

Upeaan nahkatakkiin pukeutunut tirehtööri heit- teli tuikeita, pahanenteisiä silmäyksiä väkijoukkoon, hypisteli takkinsa rintapieliä, kynsi päätään ja odotte- li kärsimättömänä, milloin pääsisi puhaltamaan met- sähakuilta saamansa vaikutelmat kansan kuulta- vaksi.

Mutta vallan toisin oli laita hänen vierellään istu- van GPU:n miehen, jonka ilmeetön, muumiomainen katse ei antanut aihetta minkäänlaisiin huomioihin eikä johtopäätelmiin. Hän ei ollut kiinnostunut isku- riterveisistä, selostuksista eikä julkilausumista. No- jaili vain omiin nimiinsä syrjässä muista, niin kuin ei olisi koko miestä ollut olemassakaan.

No, mutta seuranko vuoksi oli sitten matkaan lyöt- täytynyt? Ei, määrätyissä tarkoituksissa hänkin liik- kui.

Julkilausumat ja selostukset olivat viimein tulleet luetuksi, ja puheenjohtaja haki esiin uusia asioita, silmäsi kokouksen työjärjestyksestä ja huusi:

»Uudet jäsenet.»

Samassa GPU:n mies liikahti paikallaan.

Ja puheenjohtaja jatkoi:

»On ymmärryksenä se, että jokaisen ammattiliittoon pyrkivän uuden jäsenen on annettava selostus itsestään, sukuperästään, toiminnastaan kapitalistimaissa ynnä muista tällaisista asioista. Luettelossa on ensimmäisenä Juhannes Korvensuu. Onko saapuvilla?»

Mainitun niminen henkilö nousi joukon keskeltä seisomaan, ja puheenjohtaja sanoi:

»Koetappas nyt syventyä edesmenneeseen elämäsi.»

Ja Juhannes alkoi esitelmänsä. Kuvasi tarkoin menneen elämänsä pienimmänkin yksityiskohdan aina siihen päivään asti, kun oli Leningradin rantaan astunut.

Mutta GPU:n mies, joka punnitsi tarkoin jokaisen miehen lausuman sanan, näytti hapanta naamaa, ei ollut erikoisemmin kiinnostunut tällaiseen elämäker-

taan. Hän näet huomasi miehen löyhämieliseksi lepertelijäksi, jonka mielestä sosialismi ja »viisivuotinen» olivat vain reikäleivän muotoisia käsitteitä — yhtä pitkäikäisiä kuin juutalaisen putkasta ostetun housun takalisto — ja tällaisia sosialismin rakentajia ei Karjalassa kaivattu.

Uusien tulokkaiden ryhmästä selvittelivät elämäkertansa Juhanneksen tapaan kuusitoista muuta, mutta kaikki puhuivat samaa, samaa mies kuin mies. Heidän elämäkerroissaan ei ollut mitään mielenkiintoista, ei minkäänlaisia kohokohtia. Tuollaisia heilahtelevia, puolivillaisia, pientilallisten, torpparien ja töllinpoikia vain olivat, lakkotaisteluja ja muuta kapitalistivastaista toimintaa karkuunlähteneitä, toimettomia aidallaistujia, eikä ainoatakaan kunnan proletaaria, johon olisi voinut luottaa.

Kahdeksastatoista uudesta tulijasta oli jäljellä enää vain yksi, joka ei vielä ollut antanut selostusta itseltään. Hän oli muudan Rauman-Jussi-niminen kovaääninen ja karkeatekoinen nuorimies, perinpohjainen töissään ja kursailemattoman avomielinen juutuissaan.

Kuultuaan nimensä mainittavan Jussi nousi edel-

täjiensä tapaan selvittelemään menneitä muistojaan.

Puheenjohtaja kehoitti:

»Annahan kuulua.»

Pöydän takana istuva virkamieslauma näytti jo edeltäpäin aavistavan tämän yksinkertaiselta ja hie-
man tomppeilta vaikuttavan miehen elämäkerran il-
man selittämättäkin. Mutta siinä he laskivatkin vää-
rin. Mies oli juuri sellainen, mitä joukosta tällä ker-
ralla etsittiin.

Jussi aloitti puhua vaikeasti käsitettävällä, kouke-
roisella murteellaan:

»Mnää ole Nyyprin poikki, Eurjoen Kaunissaare-
nimisestä kylästä kotosi, enk mistä Raomalt, vaikk
mnuu Raoma-Jussiks nimitetä.

Mnuu isän ol siällä Kaunissaare sahan preekoolis
töis — taikk lauttarhas, niinko stää näi suameks ni-
mitetä. Nii oikee, lauttarhas ai se mnuu isän töis ol»
— Jussi kertasi lauseensa ja sai joukon hymyilemään
— »sillo enne mailmas, tarkota.

Tomne paremi saattone miäs se mnuu isän ol töi-
säs, pit yht ja toist vähti ja peli, ja kuinkast muuto,
sillet meit kakaroi kartus tollal tasasest kans vaa siin
siul, et yhdes välis meit ol jo sii kolmtoist kaplet —

et kyll siin yhdelt miähelt kysytti. . . No nii, täst ny sit näet, mimmost lähtö mnää täsä ole — sahatyämiehen poik siält Kaunissaarest.»

Yleisö nauraa hykerteli, sillä Jussi laverteli heidän mielestään liian yksityiskohdittain, takertui nauret-taviin pikkuseikkoihin, joilla ei ollut minkäänlaista merkitystä kenellekään.

Virkakunta pöydän takana laske sentään jo toisin — Jussi oli teollisuusproletaarin poika, joka oli saanut verisen luokkavihan aakkoset jo syntyissään.

— Tällaisia miehiä vaan, mutruili GPU:n miehen myöntäväinen naamataulu.

Jussi selitti:

»Tul sit se kapina aik siäl Suames ja sin meijän kul-mall saatti kanss se punakaart, ja mnuu isän käsketti heittä lauttarhahommap pois miälestäs ja ottama up-seerin paika siin kaartis.

Koht mnuu isän toime vastaot ja sit rupes puna-kaart marssi ja manoveerat, hyäkättin ketjus, ammut-tin porotetti et yks fyrin vaan kuulus — ja siin siul napatti ain joku mattalinpapakin pois päivilt — tollal vaa harjotukseks, et nähti onk manoveeramisest mit-tä appu. Mut ko mnää sen täsä ny oikke suara sano,

nii se hyädynpuol ol vähä nii ja näi.

Kattokast ko mnuu isän se kaartis kans pual kolmat viikko pirstas, manoveeras ja präsäs siin Kaunissaare ja Kuivlahde välisel jääl, et asenttoho ja ojenuksehe, mars ettippäi ja maaha, nii oikke luanikkast net tempuk kyll menivä. Mutt arvakkast mitä sit? Tul sitä, et isä komens viämän kiväri olkpääll ja mars — Hari-kankkal lahtrei vastaha. Sillo nep poja huusiva yhte äänehe, et men it. Met tapeta tääll koton vaa, haetan talolisilt vilja ja polteta paplap pois.

No nii, se kapina jälkke mnää oli siäl Kaunissaare sahal töiss, keiti yhdes väliss vähä viinaki siäll Olkluadomaa syrjäs. . .»

Jussin selvittely katkesi yleisön äänekkääseen nauruun, ja joku nykäisi häntä takinliepeestä istumaan, josta Jussi suuttui ja alkoi nuhdella:

»Tet luulett, et mnää ny täsä jahta yht ja toist semmost konei kuul asiaha eik minkä. Ei kuulkast. Nämä kaikk ovat täytt asia. — Näättäk, ilma stää viinankei-tost em mnää ny täsä seisos enk vauhkottelis.

Käve näättek sillal, et mnää joudusi siit keitoksest kesteihi Kuivalahden polisin kanss. Se haast mnuu keräjihi ja sanos, et o se kaunist väkki se tua Nyyypri

suku: isä teke vallankumouksi ja kakarak keitlevä viina.

Asi men yhtäkki semseks, et mnää yks kaunis päev löysi itten Marseilest Ranskast ja siäl sit jatkus matk mone kiaru ja väärän kautt Ammeriikkaha — ja täsä mnää ny sitt seiso.»

Jussi lopetti ja hän huomasi virkailijain kasvoista vain myöntymystä ja kiitosta. — Hän oli kelvollinen lähtemään sahanviilariksi uslovniin.

Yleisö seurasi jänniltyneenä, kenen vuoro nyt oli nousta pöydän taakse seisomaan, vai joko annettaisiin suunvuoro tirehtöörille?

Puheenjohtaja räpläillen työjärjestystään esitti:

»Piirin metsätirehtööri, toveri Rusimov selostaa huomioitaan metsähakkuilta.»

Kohina ja kuiskeet yleisön seassa hiljenivät. Nyt läheni se, mitä oli odoteltu koko pitkän illan.

Tirehtööri asennoitui pöydän takana ja selvitti kurkkuaan, otti kasvoilleen arvoaan vastaavan, ylimielisen ilmeen ja laukaisi:

»Toverit, mia vot katzeli tema metza, guljal tam, zdes, tuda sjuda» — yleisö oli haltioissaan — »da kuda ni guljal» — puhujan kasvoille ilmestyi moiteita ja

hän pudisteli toivottomana päätään — »mia shaleju, tavara ne harosh.»

Harjun Santeri pukkasi Hillin Eetua kylkeen ja uteli:

»Mitä se mies lonisee? Täällä sivulla kuuntelevat karjalaisetkin ihmeissään.»

Eetu hillitsi miestä ja kuiskasi:

»Kuunellaan. Nyt taidetaan kuulla sitä professori BubrICHin keksimää uutta, kaikkien karjalaisten kieltä, josta on puhuttu ja jota aletaan opettaa kouluissa. . . Ole vaiti nyt.»

Toveri tirehtööri puhui:

»Mia shaleju, ooo. . . hirsi haban, njet dorogi da propsi malyja, malyja. . .

Ja skasjivaju tovaritsiloill: muudos dovoljno skoro. Eksportnoi tavara ei pie olemaz huanot. Karelles nje hotshjet habanda hudoi tavara. Frantsia, Germania, Anglia da Amerika kapitalista ne hotshjet habanda hudoi tavara da propsi malyja.»

Muuatta karjalaisukkoa nyhjäistiin kylkeen ja kysyttiin:

»Sanoppa sinä, Purlakovi, joka osaat venättä, mitä se tuo äijä solskaa?»

Purlakovi naurahti ja vastasi:

»Ga ni midäi en ellendä. Sanan matan sielt, toizen teält. Karjalan rahvahan kielt se ei ole. En tiijä mit pagizuo.»

Tirehtööri pomiloï:

»Huuva, huuva tavara hotshju. Ja znaju, metza tema huuva metza, aa vot, ja znaju, mia katzeli. Huuva metza, bila huuva, tabora huuva, mias laiska, rabotaj ne hotshjet, iskuri ei oole — syä palju, palju syä, palju, palju. Sotsializma ne nada laiska mias, sotsialisma udarnik nada da palju, palju huuva, tavara.»

Hän oli sanonut sanottavansa ja istuutui tyytyväisenä paikalleen. Mutta samassa nousi yleisöjoukossa liikettä ja kohinaa. Se oli muutamista vajavaisista sanoista päässyt hajulle toveri tirehtöörin saamista vaikutelmista ja paloi halusta vastata miehelle.

Hän näkikin edessään vain tuikeita, tuomitsevia silmäyksiä, mutta hänen kettumaiset, viekkaat silmänsä osasivat kyllä luovailla, etteivät joutuneet niiden kanssa vastakkain.

Tirehtöörin lopetettua huomionsa nousi pöydän takaa mies ja alkoi selvällä suomen kielellä tulkita, mitä kummia se tirehtööri oli sanonut.

»Uskon», hän tulkitsi, »että monelle teistä jäi epäselväksi, mitä toveri tirehtööri tahtoi esityksessään sanoa ja evästä. Hän painosti puheessaan sitä, että tavaran laatu on kauttaaltaan ala-arvoista, ulkomaille vietäväksi kelpaamatonta. Tukit nimittäin ovat vääriä, katkot epäonnistuneita, kaivospölkkyt liian pieniä ja piikkisiä, ja ovat sen lisäksi sellaisia lahoja pötkelöitä, jotka eivät kelpaa edes kotimaiseen käyttöön.

Työläiset, hän sanoi, eivät vielä tiedä, miten puunrunko tulisi paloitella, jotta siitä saataisiin tavaraa, joka kestäisi kaiken arvostelun ulkomailla. — Täällä, hän sanoi, ei osata muuta kuin metsää haaskata ja hävittää.»

Puhujan äänessä ei tuntunut olevan häivääkään myötätuntoisuudesta työläisiä kohtaan, mutta siihen oli yleisö jo valmistautunut. Se oli heittänyt sähinät ja kuiskuttelut ja kuunteli nyt vain mykkänä ja juroina, mihin hintaan sen saannokset noteerattiin. — He tiesivät, että tälle amerikkalaisvihamiehelle oli mieleistä tulkita tällaisia asioita.

Toveri Luurijev oli ainoa, joka kärsi ja kitui. Sen näki jokainen miehen päältä. Hänen otsassaan näkyi

koukeroisia, karvaita ryppyjä, huulensa höplättivät kuin hengästyneellä ja pienet pikimustat silmät hohtivat otsaluun alta käärmeellisen kiiltävinä.

— Senkin saastaiset nilviäiset, hän raivosi itseksseen, latteanaamat, siinä töllistelette viattomina kuin mitään erikoista ei olisi tapahtunutkaan.

Todellakin sääliä, saastaista sakkia, kirokun itsetiedottomia ja edesvastuuttomia. — Ei ole ihme, että yleismaailmallinen vallankumous kapitalismaissa viivästyy. . . Tänne hivuttavat itsensä kuin valmiiseen paratiisiin, syömään ja makaamaan. Mokokomat homepääät, ollaan pollotellaan kuin täysihoidossa ikään.

Tirehtöörin havaintojen tulkitsija puhui:

»Tirehtööri surkuttelee työläisten keskuudessa valitsevaa kurittomuutta ja edesvastuuttomuutta ja vaatii käännöstä parempaan päin ennen kuin on myöhäistä. Hän lausui vakaumuksenaan, että näistä metsistä voidaan kyllä tuottaa laadullisesti niinkuin määrällisestikin hyvää tavaraa, sillä työkalut, kirveet ja sahat ovat sellaiset, että niillä kyllä päästään iskuri-saavutuksiin, jos vain halutaan. Mutta iskuruutta ei täällä tunneta, vetelehtiminen ja lorvailu on aivan

yleistä . . .»

Kokousväki, joka oli kuunnellut selostusta hiirenhiljaa, jäsentäkään väräyttämättä, ponnahti yht'äkkiä liikkeelle kuin pingotettu vieteri, kuin aallokko se keinui sinne tänne nämä syytökset kuullessaan.

»Vaikka punktin tuotannolliset osoittimet», jatkoi tulkki, »numeroista päätellen näyttävät tulevaisuuteen nähden hyvin lohduttomilta, on se piirin talouksista kuitenkin etusijalla elintarveluetteloissa, mikä ei ole oikein. Elintarpeet on säännösteltävä käytännöllisen työn laadun ja määrän mukaan, välittämättä siitä, ovatko työläiset tulleet etumaisen tekniikan maasta tai ei. Lopetan.»

Kuulijakunnan kasvoilta kuvastui vain yksi ajatus: nyt on voimakkaasti ja päättävästi torjuttava tämän amerikkalaisvihaajan päättömät herjailut, paljastettava punktilla vallitsevat puutteelliset olot ja eläimellinen kohtelu, osoitettava johdon kykenemättömyys tehtäviinsä — armotta ja pelottomasti paljastettava, kenessä on todellinen syy, kuka jarruttaa ja saboteeraa. Tilaisuutta ei saa laskea menemään. Pois takapuheet, nyt on tullut hetki sanoa suorat sanat.

»Olette kuulleet toveri Rusimovin selonteon mat-

kastaan punktin metsähakkuilta», puheenjohtaja huusi. »Asian johdosta keskustellaan. Pyytäkää puheenvuoroja.»

Yleisön joukosta nousi kohta käsi pystyyn.

»Kalle Kutvonen», puheenjohtaja kehoitti, »anna kuulua.»

Kutvos-Kalle ponkasi seisomaan ja alkoi syytää:

»Tirehtööri on kyllä oikeassa», hän hyväksyi kohta alkajaisiksi. »Tavara on peloittavan huonoa, siitä olen itsekin usein huomauttanut.» Orjamaisen nöyränä, alistuvaisena kuin herraansa palveleva piski hän haasteli: »Mutta virheistähän me opimme ja siksi ehdottaisin, että tästä lähtien, tirehtöörin evästyksiä hyväksikäyttäen, järjestettäisiin ja kehitettäisiin oikeita todellisia iskutempoja katkaisijoitten keskuudessa sekä laadittaisiin jokin määrätty suunnitelma iskureitten keskuudessa, ja kun se tulisi täytetyksi, haastettaisiin piirin muut iskurit tekemään samoin.»

»Oikein», myönsivät virkailijat pöydän takana yhteen ääneen, mutta loikkari sanoi hänen selkensä takana:

»Kehitä sinä, Kalle, vain iskureita ja niskureita, juo kipetkua ja syö sammaleita päälle. Kehitä, poloinen

poika.»

Kalle seisoa toljotti virkailijoilta saamastaan suosiosta niin häkeltyneenä, että menetti puhekykynsä. Kyllä hän jotakin vielä tuumaili sanoa, suu tankkali sanoja — mutta mitä sitä nyt mieleen sai, kun oli niin korkeita tuolla pöydän takana ja työläisten vihaisia silmäyksiä näkyi kaikkialta, minne vain katsoi.

Huomatessaan, ettei sanoja alkanut kuulua, puheenjohtaja ärjäisi:

»Onko sinulla jotakin lisättävää?»

Kalle havahtui kuin unesta.

»Jaa — tuota», hän sanoi, »— — no eipä juuri.»

»No istu sitten», esitti puheenjohtaja.

Kalle laskeutui istumaan ja sai ryöpyn vihamielisiä katseita tovereiltaan.

»Karvanaama», kihisi joku.

»Lisää puheenvuoroja», puheenjohtaja yllytti. »Käytätkää.»

Jo nostivat kätensä Aulan Nestori ja Laineen Matti ja yhtyivät Kutvos-Kallen ehdotukseen ja kannattivat hekin lämpimästi sosialistista kilpailua, parempia työsaavutuksia ja lupasivat, että taistelulippua kohotetaan korkeammalle, samoin työkuria tiivistetään.

Puheenjohtaja kehoitti:

»Lisää, lisää, ei viivytellä.»

Hän sieppasi nuijansa lyödäkseen asian päättyneeksi, mutta kenenkään käsi ei vain näytä nousevan. Joukko katseli huolestuneena toisiaan:

— — Annetaanko näiden kolmen pässinpään, noiden tolvanoiden, myydä koko joukko kuin likainen karjalauma? Eikö kenelläkään ole rohkeutta nousta selittämään asioiden todellista laitaa? Se olisi tehtävä pian, ennen kuin puheenjohtaja ennättää lyödä asian päättyneeksi.

Tunnustaako joukko vaitiolollaan tirehtöörin ajatukset omikseen ja alistuuko se näiden kolmen puoluesolun jäsenen, kokonaan omia etujaan tavoittelevien matelijoitten, hännänheiluttajien ja syyntakeettomien aasien ehdottamaan orjansopimukseen, mikä sysäisi kaikki noiden pöydän takana istuvien nylkyrien ja tunteettomien ainesten armoille.

Puheenjohtajan nuija laskeutuu. Silmänräpäys on vielä aikaa.

Eikö kenelläkään ole rohkeutta?

Jokainen odottaa, vilkuilee toinen toistaan: — jos tuo, tai tuo uhrautuisi — — —?

Huoneen ilma on sähköinen ja jännittynyt. Nuijan napausta vailla, niin kaikki on mennyttä.

»Mitä turhaa», Luurijev nyhjäisi puheenjohtajaa.
»Lyö päättyneeksi.»

Mutta samassa kajahti ovensuunurkkauksesta selvä ja arastelematon ääni:

»Puheenjohtaja.»

Kaikki kääntyivät katsomaan, kuka oli tämä uskallikko.

Mies oli Hillin Eetu.

Hänen avonainen, uhmaava katseensa oli suunnattu pöydän takana istuvia virkailijoita kohti, ja hän alkoi puhua:

»Minua kummastuttaa.»

Huoneessa vallitsi kaamea hiljaisuus. Jokainen tiesi, mitä nyt oli tulossa. GPU:n mieskin, joka ei ollut hievahtanut paikaltaan koko iltana, kurotti kaulaansa nähdäkseen tämän repaleisiin pukeutuneen, mutta suoraryhtisen ja kuuluvaäänisen nuoremiehen, joka kesken kaiken noin mahtipontisella äänellään sävähdytti koko kuulijakunnan.

»Se minua kummastuttaa», Eetu sanoi, »ettei toveri tirehtööri piirin metsätöiden kaitsijana lähtenyt et-

simään todellisia syitä siihen, mistä johtuu, että tilanne punktillamme on sellainen, miksi hän sen maala-
si.»

Luurijev haisteli, että nyt oli tulossa jotakin erikoista. Hän tiesi, että tällä punktin kaikkein rääväsuisimmalla, juurettomalla amerikkalaisella resujätkälä oli kyllä uskallusta saattaa julkisuuteen erinäisiä asioita, jotka eivät varmaankaan tulisi olemaan eduksi hänen, Luurijevin, tulevaisuudelle, ja hänen läpätunkeva, kavala katseensa koettikin keihästää miestä vaikenemaan, mutta tämä näytti vain yltyvän.

Eetu julisti:

»Tirehtööri kyllä esitti syyn: miehet ovat laiskoja, edesvastuuttomia ja elävät kuin pellossa. Mutta onko tirehtööri tietoinen siitä, että se metsälohko, mitä parhaillaan hakataan, ei suo mitään edellytyksiä eleskellä pellossa, sillä se on kauttaaltaan lahoa, oksaista ja karvaista näreikköä, josta ei löydy kunnan tukkipuuta hakemallakaan. Toisin sanoen: se pitää kyllä miehen liikkeessä, että leipänsä saapi.

Mutta näistä tällaisista seikoista toveri tirehtööri ei näy olevan tietoinen. Ja lisää: Onko hän tietoinen, että työläisten palkat täällä ovat olleet maksamatta

lähes puolentoista kuukauden ajan, öljypulaa kärsitty koko syksyn, ruoka- ja vaatetarpeet kaupasta loppuneet, eikä johto ole yrittänyt edes hommatakaan niitä.

Miksi toveri tirehtööri ei ole kiinnittänyt huomiotaan näihin puoliin — tarkoitan, että olisi saatu vedetyksi punktimme nykyinen johtokin tilille teoistaan.»

Luurijev oli hyökätä yli pöydän murskaamaan miehen pääkallon, julkean vastavallankumouksellisen, kulakin häntyriin, joka asetteli esteitä hänen kaulalle, lupaaville johtajanhaaveilleen — esti häntä kulkemasta suurta, ihanaa päämääräänsä kohti, joka oli jo melkein hänen kätensä ulottuvilla.

— Oliko nyt enää millään väliä — että lurjus uskalsi nousta herjaamaan ihan julkisesti kokouksen kuullen. Kylläpähän näkee. . .

Henkeäsalpaavan pingoittuneessa huoneen ilmassa värähtelivät puhujan syytökset:

»Kuka on harjoittanut lorvailua, elänyt pellossa? Se on punktin johto. Työnjohtaja esimerkiksi ei ole vaivautunut käymään metsähakkuilla koko syksynä kuin yhden ainoan kerran ja puoluesolun sihteerin osuus taasen, käytännöllisistä tehtävistä puheenol-

len, on nollan arvoinen.»

Kuulijakunta hätkähti — jo päästelee suorita sanoja.

Ja nähtiin, miten GPU:n mieskin seurasi virkkuna edessään olevaa laumaa ja tunnusteli, onko tyytymättömyys koko joukolle yhteistä, missä määrin mätäpaise on päässyt leviämään. Mutta hän näki vain ujoja, pelokkaita katseita, jotka eivät eleelläkään, edes silmäväreellä ilmaisseet myötätuntoaan, mielihyväänsä miehelle, joka ovensuunurkassa toi julki heidän yhteisen tahtonsa ja tarpeensa.

Mutta he eivät tuoneet. He käsittivät Eetun puheen seuraukset ja riensivät kiireenkaupalla hänen paljastuksiaan pakoon.

Vain Santeri Harju oli ainoa, joka uskalsi katsella puhujaa, antaa rohkaisevia ja hyväksyviä silmäniskuja, tuomaan julki kaiken perusteellisesti. — He olivat olleet toverit elämässä ja he olivat sitä vielä — kuolemassakin. Hän, päinvastoin kuin toiset, ihaili miehen pelotonta ja vakaisaa esitystä, mutta hän käsitti myöskin seuraukset, mitä oli tulossa. Ja nyt hän selvemmin kuin koskaan ennen käsitti — — hänelle johtui mieleen: — — te työläiset siellä kapita-

listimaissa, jotka kuihdutte ja kutistutte hivuttavan raadannan painon alla, te, jotka kiroatte ja soimaatte harvainvaltaa, saalistajia, finanssitrusteja, keljuja ja keplottelijoita, kallistatte huolilla ja vastoinikäymisillä lastatun, työstä raskautetun raihnaisten ruppine laverinne oljille, ja — heittäydytte ajatuksinenne hetkeksi siihen ruusunhohteiseen ja paratiisimaisten kuvittelujen maahan, missä työ on muodostunut maineen, kunnian ja sankaruuden asiaksi, maahan, missä ei ole työn eikä toisen ihmisen riistoa, missä työläiset sanelevat lait ja asetukset itselleen, — tulkaa nyt koko maailman työtätekevät työläiset teräshelveteistä, mainerit hiilikentiltä ja kaivosten kalseista onkaloista, maan uumenista, kartanoherrain kyssyselkäiset päivämiehet, pienviljelijät tilkuiltanne ja te maan murjomat metsäjätkätkät, koloisten korprien eläjät, kynityt ja revityt, tulkaa katsomaan tuota miestä, joka seisoo tuolla ovensuunurkassa — joka on ajatellut kerran tästä maasta samaa, mitä tekin parhaillaan ajattelette — miestä, joka pitää jäähyväispuhetta omissa hautajaisissaan.

Ovensuunurkkauksesta sateli:

»Punktin nykyisessä johdossa ei ole ainoatakaan

käytännön miestä. Mikä oli rehukamppailu? Se, että tänä talvena, kuten muinakin edellisinä, on täytynyt turvautua kulakin heiniin, eikä vielä ole päästy edes rekikeliin. Ja tämä riittääköön. . .»

Eetu vajosi koloonsa, ja väki odotti hiljaisuudessa, mitä tuleman piti.

»Onko vielä jollakin sanottavaa?» puheenjohtaja kysyi:

»On», Luurijev vastasi tulipunaisena vihasta ja nousi pöydän takaa seisomaan. »Minun on vastattava», hän alkoi puhua kaunopuheisesti ja vaikuttavasti, »äskeiseen puheenvuoroon. Kuten kuulitte, tämän miehen puhe ei sisältänyt, eikä kuvastanut mitään todellisen sosialismin rakentajan ajatuksia. Se oli vain pahansuopaisuutta ja herjaa, tosiasiain vääristelyä. Mutta hän ei olekaan muu kuin vääristelijä, alhainen matelija, kuriton suurisuinen heittiö, joka ei ymmärrä luokattoman yhteiskunnan rakennustyötä.

Meillä on puutteita, sen me tiedämme kaikki, mutta onko hän koettanutkaan tehdä näitä selväksi itselleen. Päinvastoin: Näitä ohimeneviä, pieniä puutteita, jotka ovat oikeastaan vain kasvunvaikeuksia, tämä moraaliton houkkio, kansainvälisen työväenliik-

keen Juudas, on käyttänyt hyväkseen lietsomalla epä-sopua ja katkeruutta joukkojen keskuuteen, siten vai-keuttaen tuotannon eteenpäinmenoa. — Mutta hän ei ole rehellisissä aikeissa matkaan lähtenytkään, kuten muut. Hän on urkkija» — Luurijev katsoi merkitse-västi GPU:n mieheen — »vieraan vallan vakooja, ja sellaisena häntä pitää myöskin kohdella.»

Luurijev lopetti, ja hänen vieressään istuvat su-pattelivat kiihkeästi keskenään ja katselivat ja vilkui-livat ovensuuta kohden.

Saipa vihdoin puheenjohtajakin suunvuoron. Hän julisti:

»Koska näyttää, ettei puheenvuoroja kukaan pyy-dä, luetaan kokouksen päätöksistä tehty ponsi. Se kuuluu näin: Keskustelu tirehtöörin lausumien aja-tuksien ja evästyksien pohjalla on ollut monipuolinen ja kehittävä, kehittävä siksi, että se on tuonut meitä lähemmäksi leniniläistä itsekritiikkiä, joka onkin rat-kaisevin tekijä sosialistisen rakennustyön vainiolla.

Kokous hyväksyy toveri tirehtöörin ajatukset täy-dellisesti ja yksimielisesti, yhtyy Petroskoin iskuri-kokouksen sekä ammattiliiton että kolmannen yleis-liittolaisen täysi-istunnon teeseihin ja julkilausumiin:

'Määrällisesti paljon ja laadullisesti hyvää tavaraa'.

Tämä onkin sitten työjärjestyksessä viimeinen numero.»

Hän sivalsi nuijallaan kokouksen päättyneeksi.

Uslovni.

(»*Kuollut vyöhyke.*»)

Jussin uslovniin tulosta oli kulunut viikko — —

Hän nousi oljiltaan laverinsa laidalle istumaan, hieroi unisia, pöhöttyneitä silmiään ja katseli ympärilleen sysipimeässä viilarikämpässään, josta ikkunanreikä näytti yönaikana kadonneen pois.

Vähitellen, ajan rientäessä eteenpäin, alkoi pimeyden keskelle muodostua harmaa, neliömäinen aukontapainen, joka hetki hetkellä vaaleni, muodostaen lattialle lankeavan himmeän valojuovan.

Mies havaitsi, että oli tullut aamu.

Ulkona viilteli marraskuun viima ja kämppä tuntui kalsean kylmältä. Sitä olisi pikaisesti pitänyt lähteä lämmittämään — mikä sitä pakkasessa sahaa käteensä otti — mutta eihän tuo mies näyttänyt kiireitä pitävän —, se kun ei ollut hänen tapaistaan, istuskeli vain laverinsa laidalla ja katseli ikkunaan, jota lumisohjo parhaillaan muurasi umpeen.

Hänen yksitotisessa katseessaan vaihtelivat ilmeet milloin ohimenevinä hymynhäiveinä, milloin taasen

tiukkapiirteisen tutkiskelevina, ja hänen huulensa höpisivät joitakin epäselviä, käsittämättömiä sanoja, joilla ei tuntunut olevan toistensa kanssa mitään tekemistä.

»Kyl suamlaine suamlaise tunte», hän mutisi. »Nii — mutt ko jo viiko — tänäpe mnää yritä.»

Heittipähän vihdoin tuumailunsa ja laittoi kämpän kamiinaan tulen. Sitten hän etsi laverinsa alle piiloittamansa makaroonisotkun, kaivoi leivänmurikan pussistaan ja alkoi aamiaisen toimiin.

Syötyään hän astui ulos tunnustelemaan säätä.

Ilma oli pakkasen tuntuinen, tuulinen ja raaka, ja sentään satoi vedensekaista lumisohjoa, joka kuitenkin alastullessaan sitä mukaa jäättyi.

Hän tähyili yli aukean uslovnien, kanavankaivajain, parakeille päin ja eroitti hämärän, usvan ja rätäsateen lävitse harmaan, kiemurtelevan miesjonon, metsäprikaatin, joka kulki hänen kämppänsä ohi jokainen aamu samaan aikaan, otti sahat, jätti viilarioppilaat ja vei illalla takaisin parakeille.

Jussi meni takaisin kämpppäänsä katselemaan sahoja kuntoon, piiloitti eväspussinsa laverin alle ja siivoili talteen kaiken, mikä ei riippunut miehessä kiin-

ni. Varoiksi koetteli, oliko takin rintapielet kiinni — ettei ainakaan huomaamatta siepata päältä.

Miesjono ehti kämpän edustalle ja karkea, komen- tava ääni vaati sitä seisahtumaan.

Viilarikämpän ovi vetäistiin auki ja turpeanaa- mainen, paholaista muistuttava villisilmäinen kivää- rimies lykkäsi neljä viilarioppilasta edellään sisälle ja huusi:

»Metsäprikaatien sahat.»

Jussi vei sahat ulos ja jakoi ne miehistölle ja pa- lasi takaisin kämppään oppilaittensa luo, joista kol- me, eskimon muotoista pikkumiestä, istui kaminan ympärillä lämmittelemässä ja puhua lonisi hirveäl- lä sekamelskakielellään, kun taasen neljäs, vaalea pitkä mies istui polittajista kokonaan erillään omas- sa synkässä umpimielisyydessään kannatellen lyi- jynraskasta roikkuvaa päätään käsillään, joita taas polvet pöngittivät. Miehellä oli yllään toppavaatetus, jonka lukemattomista rei'istä roikkuivat vanunrieka- leet, jalassa hajanaiset virsut, säärissä rasut ja puna- armeijalaisen suippolakki päässä.

Kuullessaan oven käyvän hän ei edes viitsinyt vai- vautua katsomaan, kuka tulija oli. Murjotti vain omia

olojaan ja mietiskeli ties mitä.

Jussi raapaisi tulitikulla valon, sytytti niukkavaloi-
sen, käryävän öljytuikun ikkunalaudalle palamaan ja
kävi laverilleen makailemaan, odottelemaan päivän-
valoa.

Hän tähtäili murjottavaa synkkämielistä oppilas-
taan, josta oli vihdoin päättänyt ottaa selvän, mi-
kä hän oli miehiään. Ei hän muuten olisi miehes-
tä erikoisemmin välitellyt, mutta tuppasi toisinaan
kylläntymään yksinoloonsa puolihämärän, nokisen
saunan ahtaassa ilmapiirissä, hän kaipasi vaihteen
vuoksi keskusteluakin, puhuipahan mitä kieltä ta-
hansa.

Hän heitti turhat tutkiskelut sikseen ja kysäisi mie-
heltä:

»Onkosta stää tull olluks paikkunnall montaki
vuatt?»

Mies nosti päänsä, tuijotti hölmistyneen näköise-
nä kysyjään, ja vastaamatta sanaakaan vaipui takai-
sin totisiin tuumailuihinsa.

— Hän on jokin vierasmaalainen tai sitten vähä-
mielinen, Jussi päätteli mielessään eikä katsonut tar-
peelliseksi jatkaa pidemmälle.

Kului hetkinen. Synkkämielinen, vajaaälyinen mies nosti hitaasti kasvonsa ylös ja lausui kolkolla, soinnuttomalla — suomen kielellä:

»Vasta vuoden.»

»Tshjort», kiljaisivat eskimomiehet ja kavahtivat seisaalleen — näkivät ihmeen: hullu, mykkä puhui, mies, joka ei ollut vuoden aikana lausunut halaistua sanaa.

»Vai sillail», vastasi Jussi ja hän tunsi olonsa keveäksi ja hyvänmakuiseksi ihan varpaita myöten.

Hän tarjosi mahorkkatokkansa miehelle ja repäisi palan »Punaista Karjalaa» kääreeksi, jonka tarjouksen mies otti kiitollisuudella vastaan.

— Hän on suomalainen, tuumaili Jussi toivehikkain mielin ja alkoi ihmetellä, että kaikenlaisissa paikoissa sitä tapaakin maanmiehiään, ja päivitteli, ettei ennen tullut alkaneeksi keskustelua, vaikka olivat jo viikon verran yhdessä olleet.

Mies murjotti vain omia olojaan, myönteli ja hymähteli Jussin jutuille ja veteli sätkästäään savuja.

Mutta sitten Jussi, joka ei vielä ollut oikeastaan perillä asioista, heitti miehen eteen suoran kysymyksen:

»Mikäst se tämne laitos oikee o? Annast ny mnuull

vähä suuntaa siit?»

Miehen olennessa tapahtui jokin kumma värähdys, ja hän heitti kysyjään ohimenevän syrjäsilmäyksen — koetti varmistua siitä, oliko tämä muukalainen todellakin niin hölmö, ettei tietänyt, missä hän oli, tai oliko hän GPU:n urkkija, joka tutkiskeli mielialoja miesten keskuudessa. — Jussi, tiesivät vangit, kuului luottohenkilöihin, joita täytyi kavahtaa.

Mies ei kiirehtinyt selittämään. Tuumaili vain itseseen: — olipas sekin kysymys, ja hänen katseensa alkoi hiljalleen liukua maahan, niinivirsujensa pariin, joiden rikkinäisistä kärjistä paistoivat punertavat, vettyneet varpaat ja kuraiset säkkiräsyt.

Hän näytti harkitsevan vastausta. Mikäli hän tunsi johdon lähettämien urkkijoiden menetelmiä, ei tätä lapsellista ja yksipuolista amerikkalaista voinut laskea heihin kuuluvaksi. Ei. Viikon he olivat tätä muukalaista katselleet ja huomanneet, että hän erosi kokonaan kaikista vertaisistaan: ei ylvästellyt etumaisella tekniikallaan, kuten muut heimonsa suuruudet, vaan kohteli heitä, kuoleman esikartanoihin aidattuja, loputtomaan synkkyyteen sysättyjä, iletävien rikollisten, parantumattomien roistojen ja murhamies-

ten kirjoissa kulkevia, kaiken arvonsa ja oikeutensa menettäneitä ihmisraakkeja kuin tovereitaan ikään. — Ei ollut viikon aikana kertaakaan valittanut työn huonoutta, ei myöskään työn määrää, puhumattaakaan iskuruudesta, josta mies parka ei näyttänyt tietävän itsekään. Mutta kaikkien ihmeitten päälle oli tarjonnut vielä kipetkuakin ja sätkällisen mahorkkaakin silloin tällöin.

— Merkillinen mies, tuumaili synkkämielinen, eikö hänellä luokkavihollisia ollutkaan? Eikö hän tietänyt, että puolueen armoton laki sanoi, ettei vihollista saanut sääliä — ja hän täällä veljeili tuholaisten ja yhteiskunnan hylkiöiden kanssa.

Hän käytti luottoaan väärin, teki karhunpalveluksen omalle asialleen — näin saivat kanavankaivajatkin aiheen uskoa olevansa ihmisiä eikä mitään lahtipukille kuljetettavaa teuraskarjaa.

Se vain oli merkillistä, että tuollainen aasimainen kuhnuri ja vetelys, naurettavan yksinkertainen tyhmeliini, myöntyväinen ja myhäilevä kuin puuäijä, jolle ei edes sosialistinen kilpailu merkinnyt mitään, oli voitu laskea näin vaaralliselle alueelle —.

Tätä kaikkea mielti mies siinä virsujaan katsellen,

yrittämältä sormenliikkeellä edes peittää niiden kärjistä vilkuilevia varpaitaan.

— Katost äijä, myhäili Jussi mielessään ja odotteli vastausta. Mutta vastaus näytti viipyvän ja hän hyp-päsi oljiltaan lattialle ja kävi noutamassa sylin halko-ja sisälle ja pöyhi kaminassa palavia pökäleitä, että eskimomiehet pysyisivät sulina sen ympärillä. — Mitäpä ollakaan.

Vajaaälyinen, synkkämielinen mies heräsi Jussin puuhailuihin ja tiedusti:

»Onko sitä oltu kauankin Neuvosto-Karjalassa?»

Jussi oudoksui miehen metkuja: vastausta aikansa odotettuaan saakin kysymyksen eteensä. Hän ei hok-sannut ottaa huomioon, selvittää itselleen syitä, mistä tämä kumma mahtaisi johtua, — ei käsittänyt, mikä ero oli hänen itsensä ja tämän miehen välillä.

— Olipa tuo nyt miten tahansa, ajatteli Jussi. Hän kyllä uskaltaa puhua ja puhekumppania hän oli kai-vannutkin. Hän vastasi siekailematta:

»Kolm kuukaut.»

Miehen muoto leveni ihmetyksestä.

»Soo-o, vasta kolme —.»

»Sillailoikke», Jussi ehätti lisäämään. »Ja jos snuull

o jotta epäselvä siin asjas, nii mnää näytä.» Hän kai-
voi taskustaan väliaikaisen oleskeluluvan ja ojensi
sen miehelle. »Kattelest tätä plakatti.»

Hetken silmäiltyään oleskelulupaa mies virkkoi:

»Ei siis vielä neuvostokansalainenkaan.»

»En», Jussi vastasi ja lisäsi: »Ei jumal siunakko» —
hän kävi kaminan luota laverilleen istumaan — »kyll
mnää pysyn pois niist pihdeist.»

»Vai niin te meinaatte» — mies puhutteli Jussia
teiksi.

»Nii oikke mnää meina», Jussi vakuutti edelleen
antamatta vähääkään perään. »Katost ko mnää ole
seoran näit ammerikkalaissi neuvostokansalaissi tuall
meijän punktill, sitä naukumist ja narina mitä nep pi-
tävä. — Takotast, Minnesuutast, Aritssonast ja Asta-
pulast vaa jahnatan päeväl läppes ja tuskitella, etei ol
kaffet, eik nisust, eik rusinsoppa, ei mittä muut ko si-
lakoi vaa ja suuri suunitelmi, paastomist ja kilvottelu.

— Yks Oinasjärve Aksuki sanos, ko ol ottan paperi
itelles — sanos tollal pualell suull vaa, et voi jumalaut
sentä, ko ihmsen pit semse synni tekemä, et men ja
anno pirulls sormes ja tiäs varmast et se viä lopuks
koko miähe — tarkot sitä et kon tul lainkka lähdetyks

näill viisvuatisill.

Muti niit o siäll meill mont samalaist aksu ja kaikk ne nariseva samoill nuateill — menisivä maast pois, mutt valtion pykälä ja parakraafi sanovakki nii, et pysytäst ny poik tääll vaa ja heitetään rusinsopa ja Astapula pois miälest, kilvotella ja sortteerata asjoi kunt-toho. Nii oikee.

Ja juur tämän tähde mnää en tul koska ottama semssi paperei, en tul koska sallima stää, et mnuu reisuistan pidetä lasku — ja stää, et muu täyty tyhjän mahan kanss jääd tänn huutama varakkast elämäst, ee-en.»

Eskimomiehet lopettivat loninansa ja katselivat silmät tapillaan pauhaavaa miestä, joka näytti nauttivan siitä, että sai tyhjentää mieltään ja kieltään viikon vaitiolon jälkeen.

Jussi paasasi tulemaan:

»Pois mnää meina heittä tämse filamise, viisvuatise ja värki, katost konen mnää ymmär tämmöst sosialismi, tätä vähti ja peli. Sosialism o nääks tääll muuttun hassuttelemiseks, paastomises kilvotella, ja kunnia ja mainet ja iskuri nime saa semne miäs, joka ei välit ruast eik juamast, mutt sitä enemä yrittä saad

halppa ja hyvä tavara, semne, joka huutta, et antakka ny hyväne aik meill enemä vaivoi ja vastuksi, suurremppi ja laajempi suunnitelmi ja kaikke lisseks severt raha et saada valtiolaina merkat umppehe. Eiköst näi ol asialait? O oikee.»

Aukoi siinä suutaan synkkämielinenkin, hänkin jotakin sanoakseen, mutta ei saanut sanan sijaa, kun Jussi oli kerran pään auki saanut.

»Siäll meill on kanss käymse se mettyä», hän puhui, »ja hirtt sorreta maaha — niinko ne tääll sano-va. Siäll meinata sill kamalal kohinall, kilvottelull ja paastomisell viäd suunnitelma lävitt, ja instruktoorei, komisaarei ja tirehtöorei kiärtä kon takkiaissi ja huutava ja äkseerava, et enemä vaa hirssi, reppe, reppe, eik lainkka ajatell et miäs reppe ja häne vaattes reppevä.

Tämne yksnäine miäs ko mnääki ole, pääse joinki lävit sentä, mutt perhelise miähe asja ova juur kalp-jast — kakara näivettyvä nälkkähäs, ei ol vaatteriapu pääll, ja äm nolvastele ja huutta ja murjotta ko syntine, et pidäis oll sitä ja pidäis oll tätä. Pidäis oikee, mut mistäst otta — ei tyhjist kaupahyllyist miäl paran. Ei paran. — Et kyll o paras et lyä tämse homma

klossiks, lyä hamppas naulaha ja lakka laittamast karkaroi kanss tänn kituma ja kualema — sen kyll jo ymmärtävä perhelise miähe.»

Synkkämielinen huomasi ja kuuli, että siinä lausuttiin tyypillisiä amerikansuomalaisten ajatuksia Karjalasta. Samassa äänilajissa, hän tiesi, ne huusivat kaikki, ettei tämä nuorimies suinkaan ensimmäinen ollut, joka tyytymättömyytensä julki julisti. Hän laittoi jo kolmatta mahorkkasätkää ja Jussin suu kävi kuin posetiivi:

»Uudest polvest kyll puhuta suu vahdos, stää pidäis lisät, pidäis helli ja vaali, ja kasvatta uudes henkes ja ojenukses. Mutt siäll o yks Ojase Eeverti flik esimerkkin siit kui vaalita ja ojeneta lapsi.

Katost flik on käyn koulu siäll kolhoosikyläs pisi syksy ja vähä huanos vaattes ja saiki sit kuume ja kual pois. Ja ko flik ol haudat, ryhdist Ojase Eevert se vertittiäs, et men päivittelemä semsel Luurijevi-nimisell politisell sihterill, et kovi huano hualt pidetä lapsist. Mutt katost mitä sihter sanos. Se surkuttel näi: — Voi, voi Eevert hyvä kui huanos kunnos snää pidä tuan politise opiskelemisen puale. Snää Eevert, es tiäd, et sodan pilve leijaileva ilmas, vihamiälise voima saartava

tätä maat jokattelt kantilt. Koit ajatel et me rakeneta luakatont yhdyskunnta ja met tahdom rakentta stää raohas. Tämä raoha säily kyll, ko snää Eevert ruppe käsittämä mikä suur etu täll maall o se, et snää koi-ta leikat tukei ja propsei tualt metäst. Ne ova sitä vi-herjäist kultta mill me osteta tykei, tankei, morssarei tuann rajall turvama kaikki mitä tääll o saat toimeks — snuunki omasuttas.

— Juu, sihter ol pahan ja nuhtel viäl, et vai nii, vai täsä koristuksi, hepenei, piparkakoi ja konvähtei nei-tosill, ko kapalolapsekki ova nii tytyväissi ja tervei ko saava limppu ja suala. — Tämssi vastauksi. . . »

Jussi kävi ikkunan eteen ja tarkasteli säätä.

»Tunnusta silt», hän sanoi, »etei tänäpe sahoi vii-latakka. Ilm näyttä sakkialt ja harmalt.» Hän istui ta-kaisin laverilleen. »Odotetast yks hiuk viäl.»

Hän antoi nyt toverilleen puheenvuoron, odotteli oliko miehen kieli antamansa selityksen jälkeen yh-tään helpoittunut. Mutta ei. Niin näytti tolvailevan ja jöröttävän kuten ennenkin ja eskimomiehet taasen puhua pälpättivät omia ihmeellisiä asioitaan, joista Jussilla ei ollut harmaata aavistustakaan.

Se puoli Jussilla oli nyt ainakin hyvä, että joukos-

sa oli yksi sellainen, joka ymmärsi, jolle sai tyhjentää ajatuksensa, vaikkakaan se ei välittänyt vastailla, niin että keskustelua olisi aikaan saatu. Mutta siitä ei Jussi suurin välitellytkään. Hän karttoi kauhulla tuppisuuna olemista ja puhui itse.

Kun synkkämielisen vastausta ei kuulunut tulevaksi — ties vaikka ei enää tänä vuonna lausuisi halistua sanaa — päätti Jussi täydentää äskeistä ripitystään.

»Niist kakaroist ko mnää tosa äskö prohtasi, tul miälehe yks lysteline jutt siält mejän punktilt kanss.

Katostist ko meill siäll punktill pidetti semmost suurt sarvipäist sonni semses kuivas, kivises karsnas ulkon naveto siul ja sin karsnaha viätti sitt kerra lehm — näeks navetpiik ol huaman et se ruppe ehtymä ja sanos, et sonnist semse asia paraneva.

— Totisestakko juu, meinas joku. Tehdä nii. Lehmilois ei sais päästä loppuma.

— Ei, ei hyväne aik, vastustiva muukki ja päätlivä, et me ny jo kyll elämm varakast elämä, mutt siin siul lehmäriaskaki olisis mojova. Lehmäll sonni ny vaa et roiku.

Tehti nii. Mutt tämä sonnin paha ei välittänykkä

lehmäst yhtikä hiukka. Se nuuskis ja nuahos ja möris vähä kamalast, kuapis maat jalvoines ja kattel silmä tapilas ja sit men viime karsnas aitvierehe makkaskelema. Ja makas, eik häälättän siit vaikk olis ammutt. Eik siin muu ko astumi täydys jättä sill kertta.

Mutt stää sama konsti koitetti monen muun päivän, mutt ei asi siit viisastun. Viime sanos joku et olisiks se kippi? O oikke, vastas joku. Kippi se on. Lähdetä viämä tohtrill vaa taik se kuale.

— Vai tohtrill, puutus asjaha sihter Luurijev. Täsä tohtrei. Vastavallankumoust ja juanittelu täyn kokoson. Kulak se o ja koitta jarrutta omavarasut se mink ikän taita. Ja sitt suutus sihter ja sanos, et kulaki pitä hävittä maataloudest pois — et täsä ny sonnikki sapoteerama. — — —

Ja voi elukk parka mink höyste se sai. Se hakatti ja peitotti koivusill vitoill ja kaareksill ja seippäill, stää sullotti ja mäntätti nuijallp päähän. Sitt se kyärätti leppuskaha ja survotti sinn kura sisäl johdo määräykse mukkasest.

— Näi ohrasest käve son para, tapetti elukk ja komias elukk iha suatt, ko se, et olis annett heinätukk sill suuhu. Vika ol nääks sonni se, et se ol kiussantun

ja räökkäntyn kuivas kivises karsnasas, ja olis ruven lehmä kyll tuntema ko olis annett sill ruakka ja juama.

— Mutt tarkoitus ei tääll olekka se, et tääll syädä, et vata vaatimuksi täytetäis. Tääll hummata ja ajeta, paastota ja kilvotella, oli sitt kysymykses ihmne taikk elukk ja semne ei ol lailist peli.

— — — Ymmärräks ny mink tähde mnuu nimehen ei tull koska ottama semssi paperei eik konrahtei?»

— — —

Kanavalaitos, minne Jussi oli komennettu sahanviilariksi, täytyi olla valmiina, puolueelle ja hallitukselle luovutettavassa kunnossa, muutaman kuukauden kuluttua. Vitkastelemiset ja turhanaikaiset viivyttelemiset eivät saaneet tulla kysymykseenkään, ja repeämä tarkoitti yksinkertaisesti ja selvästi — kuolemaa.

Mutta tämän oli kanavalaitoksen johto jo edeltäpäin tehnyt selväksi itselleen ja toimi sen mukaisesti: muodosti niin sanotun »kuolleen vyöhykkeen», jonka aidan sisällä sillä oli sataviisikymmentuhantinen vankijoukko, lauma, kaikkien lakipykälien ulkopuolella, kaiken ihmisarvonsa ja oikeutensa menettänei-

tä kurjimuksia, joiden nahka ei ollut kopeikan arvoinen, ja sitä saikin holhota ja ajaa mielivaltaisesti — sittenpäähän nöyryivät ja hävisivät pois.

Kanavalaitoksen työsuunnitelma oli kaikkia yksityiskohtia myöten tullut tähän asti ylitetyksi, ja vain muutama kuukausi vielä iskuruutta ja kilpailua, niin laitos olisi valmis.

— — Katkeamattomassa tahdissa yötä päivää jyräävät höyrylapiot — »kuoleman joutsenet» — kanavan iljankoisessa pohjamudassa, ja nilviäisinä, ojakonnien lailla ryömivät niiden ympärillä saviprikaatit vaunuja työntäen ja tyhjennellen.

Maa on halkeilevaa, soransekaista savimaata ja vaivoin koossapidettävää, ja junttarivistöt »ojan» kumpaisellakin puolella koettavat kuumeisella kiireellä paaluttaa aita turvatakseen seinämät paikoilleen: uoma ei saa luhistua tuumaakaan leveämmäksi.

Mutta käskyt ja komennukset ovat voimattomia pidättelemään vierivää maata paikoillaan: eräs jyrkanteenosa kanavan toisesta seinämästä uhkaa kaikista vastatoimenpiteistä huolimatta suistua syvänteeseen. Soraa, turpeita vierii lakkaamatta alas.

Työnjohtajat juoksevat vimmoissaan, kiljuvat ja

möryävät minkä kurkusta lähtee. He aavistavat katastrofin seuraukset.

Kiväärivartijat seuraavat hanakkoina ja ärjyntä käy:

»Junttia siirrettävä nopeasti paikalle ja iskettävä muutamia paaluja pöngiksi sinne tänne. Hei jumalauta, missä maleksivat miehet?»

Apu ei saa tulla silmänräpäystäkään liian myöhään. Satojen tonnien painoinen möhkäle on hinnalla millä tahansa pysytettävä paikoillaan.

»Junttia kiireesti paikalle, miehiä ja paaluja.»

Muurahaisina häärivät junttamiehet, raastavat hirsii ja paaluja, puolittain ilmassa liitelee junttia uhanalaiselle paikalle, kiväärivartijoiden valppaina seuratessa kintereillä, valvoen tarkoin heidän jokaisista liikettään.

Seinäma liikehtii, ja paalujen olisi jo seistävä paikoillaan. Johto kihnailee ympärillä ja härisee:

»On vitkasteltu. Monta silmänräpäystä on kulunut toimettomuudessa.»

Jyrkänne kallistuu yhä ja näyttää melkein toivotomalta saada sitä pysähtymään. Ainoa pelastus on asettaa alhaalta hirsii pöngäksi. Mutta ne katkaisi-

sivat savivaunuilta tien, sementtiprikaatien toiminta joutuisi kärsimään, kärrääjien ja lapiomiesten tarvitsisi turhan tähden laatnailla — ja se ei voi tulla kysymykseenkään.

Jyrkänteen alla kiehuu miestä harmaanaan, sovitetään hirsiä ja paaluja kallistuvan seinämän esteeksi. . .

»Palaaaa», kiviprikaatien suunnalta kuuluu pitkää venyttelevää uikutusta.

Joukon toiminta herpautuu, hirret putoavat maahan. Työnjohtajat raivoavat kuin pedot, he kiljuvat:

»Mitä jumalauta? Kuka uskaltaa laukaista juuri nyt?»

He koettavat epätoivoisesti pysyttää miehet koossa, usuttavat vartijoita käymään päälle.

»Kireesti pönkiä tuonne», kuuluu komento. »Ei liian tiheään. Tuolta varisee suuria möhkäleitä. Sinne muutama. . .»

»Palaaaa. Väistykää helvetissä.»

Joukon katseista kuvastuu hätä ja kuolemankauhu. Se käsittää, että olisi hetkeäkään hukkaamatta etsittävä pakopaikkaa, ja kuitenkin on seistävä kallistuvan vieremän alla, selvän, väistämättömän tuhon

edessä.

Kiväärimiehet hyökkäävät säälimättöminä, villeinä ulvovat työnjohtajat:

»Vai pakoillen? Kristus! Seinämä on pelastettava. Vartijat, valvokaa tehtäväännne.»

Mutta hirret eivät nouse, karjunta ja kiroukset näyttävät olevan tehottomia.

»Palaaaa.»

Ja yht'äkkiä voimakas, tukahduttava ilmanpaine lyö kaiken liikkumattomaksi massaksi maahan, sora, turpeet, kivenlohkareet pieksevät ilmassa — vieremä kallistuu ja vaipuu syvyyteen — — —

Kanavan reunoilla seisovat vintturit ja nostokurjet heräävät pahaääniseen räminään. Niiden nostopuomit natisevat ja vaappuvat, teräsvaijerit vinkuvat ja soittavat. Konemaisella kiireellä ne koettavat puhdistaa ammunnan jäljet, kanavan pohjalle kasaantuneen valtavan kiviruuhkan. — — —

»— Mutta kuka vintturiparvesta uskaltaa aikailla, jarruttaa työn eteenpäinmenoa?»

Kiväärimiehiä porhaltaa erään nostokurkea käyttävän miehen luo nähdessään, ettei vaijerin koukku laske kyllin nopeasti alas kuormaajille.

Vartijoista muudan pistää päänsä nostokurjen koppiin ja ärjäisee:

»Mitä aikaillet?«

Nostokurjen käyttäjä, entinen hengenmies, on uskaltanut varastaa aikaa kokonaisen silmäyksen seuratakseen äskeisen vieremän aiheuttamia kaameita seurauksia. Hän ei vastaa — vajerikelahan pyörii. Mutta se ei riitä. On saatu aihetta muistutukseen, ja työnvalvojista yksi ennättää paikalle sättimään:

»Kurkovski, sinä yhä vain annat aihetta huomautuksiin. Muista, sinä olet kolmesti yrittänyt Suomen puolelle, ja ne jo yksin olisivat riittäneet —. Vielä pienikin kepponen, niin sinua ei pelasta pyhä apostoli, ei Kasanin pyhät äidit eikä itse sarvipäinen pirukaan, muista se.«

Esimies ottaa askelen lähteäkseen, seisahtuu, näkee edessään huohottavan takkupartaisen miehen, jonka päässä on olkapäihin ulottuva lammasnahka-karvalakki, housut riippuvia kaistaleita, joita tuuli vallattomasti liehuttelee, hartioilla repaleinen takkiraiska, lian kangistama ja näljäinen kuin kalasäkki.

Miehellä on kädessä savinen limpunpala, josta hän on juuri haukannut, ja hän koettaa kiireesti,

muistutusta peläten, nielaista suunsa puhtaaksi, ennen kuin käy selittämään asiaansa.

Työnvalvoja tähtää miestä kuin pyöveli uhriaan, räjäyttää:

»Houkkio, työaikana syöt. Sinulta katkaistaan leipäsormi, tiedä se. Viikkoon et syö. Ja kenenkä luvalla ja asialla sinä täällä juokset joutilaana? Mitä?»

»Pikku isä», naukuu rääsynieikka suu leivänmujua täynnä. »Vierähti, ja sinne jäivät jokainen järjestään. Utta prikaatia halu. . .»

Esimiehen turpea suu rämähti vahingoniloiseen julmaan nauruun.

»Ja sinä pelastuit ja tulit sitä ilonsanomaa juoksutamaan tänne. Niinkö? Vai hautajaisiako haluaisit?»

Hän viittaa kädellään ylös Kurjuksen mäkeen, Nyyperin Jussin viilarikämpän suunnalle.

»Tuonne raadot, Stepulov. Ja sinä itse: paina salamanopeana syvänteeseen takaisin, ellet halua menettää vielä ensiviikkoistakin leipänormiasi.»

Rääsynieikka selittää:

»U-utta, uutta prikaatia haluaisin.»

Kiväärimies on esimiehen viittauksesta saapunut paikalle, ottaa vangin haltuunsa ja lähtee kuljetta-

maan häntä takaisin kanavan pohjalle.

Vastaansanomatta, sanallakaan mainitsematta uudesta prikaatista, Stepulov-ukko astelee vartijansa saattamana — muistaa kerran itsekin komentaneensa kokonaista armeijaa — maistaa kerran vielä hyvänmakuisesta leivästään ja astuu syvänteeseen — —
—.

Oli hämärä illan suu, taivas selkeä ja pohjoisesta puhalsi navakka tuulenviuhka.

Työt oli vast'ikään lopetettu ja metsästä palaava, harmaa vankijono kulki viilarikämpän ohi johtavaa tietä parakeilleen.

Kumaraharteisina, kuluneina, päiväisen sateen liottamina ja pehmoisina he siinä mennä laahustivat, hivuttavan pitkäaikaisen pakkotyön alaspainamina, äänettöminä ja väsyneinä. Heidän vaateresunsa ja rensselinsä oli naruin köytetty, kellä säkki kastuneilla hartioillaan, housunpulttu polvesta poikki, rinta paljaana; kirves vyöllä he vetelivät virsujaan lumensohjoisella, rapaisella tiellä ja sotkivat sitä.

Kuten tavallista, viilarioppilaat kiirehtivät jonon häntäpäähän, ja matka jatkui keskeytymättä.

Jussi jäi kämppäänsä ja alkoi ilta-askareensa, aset-

ti makaroonisotkun kaminan päälle kiehumaan. Sit-
ten hän istuutui ikkunan pieleen ja katseli Kurjuk-
sen aukean yli metsänlaitaan, jonka takaa nousi kel-
tainen täysikuu. Hän tähyili hävitetyn kylän kolkkoja
raunioita, kiuasrivejä, jotka metsän varjossa, illan hä-
märteessä näyttivät tanssivilta aaveilta hänen silmis-
sään. Mutta hän näki aukealla muutakin: koirahau-
toja — tuhansien uslovnien luokattoman yhteiskun-
nan — jonne Jurjijev-ukko laihankalpealla hevoskaa-
killaan laahasi kärrykuormittain miehiä levolle. Tä-
stä hän kulki päivittäin kymmenen kertaa.

Jussin makaroonisotku kaminan päällä alkoi kie-
hua ja sen likaisen liemen pinnalle nousi vaahtoa, sit-
keät, suuret kuplat hyppivät ja paukahtelivat. Hän oli
aikeissa lähteä hämmentämään keitosta, mutta kuuli
samassa rattaanpyörän kolinaa ja kävi tarkkaavaise-
na katsomaan, kuka tulija olisi — vaikka Uikujärvelle
menijä —.

— Kuka sieltä muu kuin Jurjijev — tuossahan se
oli — vei viimeistä kuormaansa kuopalle.

Notkoselkäinen hevoskopukka astuskeli harvak-
seen ja kiskoi perässään pitkäaisaisia avokärryjä, joi-
den pyörät vepattivat ja lemputtivat akselissaan ja

raapaisivat kärryillä heittelehtivää vainajaa milloin mistäkin ruumiinosasta. Kummallinen hautaansaatto: vainajan jalat hakkasivat ja haroivat kannikossa, ja väliin kärryjen heitellessä tien laidasta toiseen näytti kuin olisi tämä ruumiin vintiö yrittänyt nousta istualleen ja hypätä tien poskeen Jurjijevin huomamatta. Mutta ukko, joka istui kärryn aisalla, huomasi vainajan aikeet ja pysäytti kaakkinsa, tarttui vainajaa kauluksesta ja vetäisi sitä lähemmäksi itseään. Lähti jälleen jatkamaan matkaansa — — —.

Jussi jätti Jurjijevin kuormineen ja kävi viimein hämmentämään keitostaan, joka kuohui yli äyräitensä. Ja kun hän ehti takaisin ikkunaan, oli Jurjijev jo ehtinyt kuopan partaalle ja purki kuormaansa.

Jussi piti näitä tavallisina, jokapäiväisinä asioina, kun oli joutunut lähes kuukauden päivät paikan päällä olemaan ja näkemään vähän yhtä jos toistakin. Totunut hän oli, rupesi oleentumaan oikein tänne, ja se johtui siitä, että synkkämielinen suomalainen oli vieraantunut pois totisista tuumailuistaan ja alkanut keskustella kuin mies. Se vain oli huonoa, että juuri nyt, kun Jussi oli saanut keskustelukumppanin ja aika alkoi kulua hupaisemmin, oli punktilta saapunut

komennus palata takaisin: — Hiipinävaaraan olivat moskovalaiset, kulakit ja kolhoosilaiset jo viety, ja he kaipasivat sahanviilaria ja etumaista tekniikkaa.

Seuraavana aamuna oppilaat saapuivat tavalliseen aikaan, ja aamuhämärää kun oli, ettei sahanviilaamisesta ollut kysymystäkään ennen päivän koittoa, tapettiin aikaa keskustellen. Eskimomiehet laappottivat ja lonisivat omia juttujaan ja rupertuksiaan kaminan ympärillä nojaillen, ja suomalainen istui penkillä ja kertoili:

»Kuuluin Suomen kommunisteihin useat vuodet, opiskelin 'studenttina Tammisaaren yliopistossa', liikuin puolueen puhujana ja viimeisinä Suomessaoloni vuosina otin osaa Suomen eduskuntatyöhön, josta minut muiden mukana muilutettiin tänne Karjalaan.

Täällä sain toimen Vuokkiniemen ko-operatiivissa, liikkeessä, joka muonitti venäläiset, karjalaiset ja Suomen loikkarit.

Mutta jo heti alussa huomasin, etteivät venäläiset pitäneet minusta — hehän yleensä vihaavat suomalaisia ja meidän kieltämme. He vaativat, että liikkeen johtoon piti saada venäjänkielinen virkamies, ja alkoivat vaatimustensa tueksi syyttää minua lahjuste-

notosta ja muista hämäreperäisistä hommista. Heidän katkeruuttaan ja mielenkarvauttaan oli omiaan lisäämään vielä se, että saivat vähemmän leipää kuin karjalaiset ja suomalaiset.

— Annahan olla, miten kävi. Ryssät alkoivat vahvasti painostaa, että minut on syrjäytettävä, ja etsivät aiheita ja perusteluja vaatimustensa tueksi ja niitä löysivätkin: murtautuivat ko-operatiivin kauppaan eräänä yönä ja varastivat viisi leipäpuhankkaa, ja asia oli sillä selvä: sain haasteen kansanoikeuteen. . . .»

»Ja ny sitt ollan tääll», Jussi lisäsi, kaivoi mahorkan taskustaan ja tarjosi miehelle, viittasi kaminan ympärillä lojuviin eskimomiehiin ja sanoi: »Anp pojill ja.»

Mies kääri sätkän, heitti token tovereilleen ja vastasi mietteliäänä, synkän väräjäväällä äänellä:

»Kymmenestä on yhdeksän vielä jäljellä — ei mitään toivoa enää koskaan.»

»Ovakkost asia nii kalppiast sentä?» epäili Jussi, nousi laveriltaan ja puhalsi ikkunalaudalla käryävän öljytuikun sammuksiin, sillä aamun hämäryys alkoi hiljalleen hälvetä.

»Mutt selitäst ny täsä viäl», Jussi uteli, »ko snää

kerra jahtasi, et nua pysmiähekki ova fankei, et kuin-kast se semme mene päisi?»

Mies katseli ympärilleen kuin sanoen: vieläköhän olisi aikaa. Eikös se työ. . .

Jonka Jussi ymmärsi ja hän kehoitti:

»Ant tull vaa.»

Mies alkoi selittää:

»Vankeja ovat kaikki niin kivärimiehet kuin muutkin, mikä kyllä tuntuu kummalliselta sellaisen mielestä, joka ei tunne asiaa.

Katsohan, vangit kaikki ovat jaetut prikaateihin, ja jos prikaati työskentelee hyvin, pääsee iskurisaavu-tuksiin, on ymmärrys sellainen, että leipä ja samoin muutkin edut sen mukaan lisääntyvät ja jokaisen tuomiosta alenee määrätty määrä. Mutta jos prikaati niskottelee, työskentelee huonosti, tai joukosta joku yrittää karata — niin kuin Jurjijevin ruumiskuormissa olevista on monta yrittänyt, onpa toisia prikaateja lähtenyt vartioineen päivineen — jokaisen prikaatiin kuuluvan miehen tuomio nousee ja leipänormi laskee.

— Oivallinen keksintö: jokainen vartioi toinen toistaan ja niin saadaan miehet yrittämään — — —»

Mies loi totisen, toivottoman katseen virsuihinsa ja vasta pitkän äänettömyyden jälkeen virkkoi hiljaisella, varovaisella äänellä:

»Jurjijevin kärryillä vasta tuomiot alenevat — —.»

Hiipinävaaran kämppä.

Toveri Luurijev oli pannut merkille, että ammatiliiton kokouksesta lähtien oli määräyksiä, teesejä, päätöksiä ja julkilausumia alkanut sadella punktille entistä tiuhemmin ja tarkkailijoiden, instruktöörin ja salkullisten lukua lisätty ainakin puolella, ja kaikki he puhuivat korkeassa äänilajissa, kävivät päälle kuin verenhimoiset pedot.

Toveri Luurijev tiesi tähän syyn: ratkaisujen ajat, viimeiset kolme kuukautta alkoivat olla käsissä.

Uikujärven oli tässä ajassa näytettävä, pystyikö se suoriutumaan tehtävästään kunnialla, onnistuiko se viemään metsätyötehtävänsä voitolliseen loppuun.

Tukinajoihin oli kylläkin jo päästy niin Uikujärvelä kuin Hiipinävaarassakin, mutta mitään selvyyttä, minne päin suunnitelma oli menossa, ei vielä ollut, ja se johtui siitä, että Hiipinävaaran johto oli leväperäisyydessään jättänyt kuukausiraporttinsa lähettämättä.

Toveri Luurijev oli elänyt epävarmuudessa ja pelossa pitkät ajat. Pelkäsi, ettei hänen unensa lopulta toteudukaan — salaperäisyyden verho pysyy kiinni

ja häneltä jää näkemättä . . . Ei. Se ei saa tapahtua. Hänen täytyy nähdä se, mitä hänelle oli unessa kerran luvattu.

Hän päätti keskittää kaiken huomionsa Hiipinävaaraan, kolhoosilaisten, kulakkien ja loikkarien piiriin ja tarkistaa, miten siellä suunnitelmat menivät.

Jos Hiipinävaara onnistui viemään tehtävänsä lävitse — tai heidän täytyi onnistua — Uikujärven metsätyösuunnitelma oli pelastettu.

Toveri Luurijev asteli parhaillaan kolhoosikylästä punktille — oli käynyt katselemassa Natasjaa, vaan eipä ollut nähnyt naisesta jälkeäkään.

Oli kuulemma lähtenyt Nuottavaaraan jo eilisiltana — liekö sitten perää.

Sihteeri oli äkäisellä päällä.

»Vai se tämä lunttu minua juoksuttaa», hän puhe-
li tavalliseen tapaansa. »Alunperin on jo nenästä ve-
tänyt: luvannut, lemmon otus, senkin portto, parikin
kertaa jo saapua ja olla yötä, mutta aina jonkin vip-
pakonstin avulla jäänyt tulematta . . . Missä vain nyt-
kin piileskelee.» Hän naurahti ilkeästi. »— Oo, älköön
luulko, minä asetan liikkeelle vaikka koko puolueso-
lun ja nostan sen nartun koppiini — minä kyllä tavoii-

tan — — —.»

Tiellä oli lumi sotkettu pehmeäksi loskaksi ja hänellä oli vähän huononlaiset saappaat ja niiden sisällä vain ohuet, liinaiset räsyet, ja täytyi sen vuoksi kiirehtiä kulkua, etteivät vain jalat päässeet paleltumaan — sairautta ja punktin lääkäriä piti kaikin mokomin karttaa — sairaus olisi jonkin verran jarruttanut suunnitelmien eteenpäin menoa.

Hänellä oli muutenkin kiire. Täytyi pistäytyä tänä iltana Hiipinävaarassa — poliittinen oppiteemanikin oli vielä tekemättä — — —.

Iskurit olivat saapuneet metsästä kämppäänsä ja joku miehistä puuhaili takkaan valkeata, toisten riisuilla märkiä vaatteitaan ja asetellen niitä takan yläpuolella oleville orsille kuivamaan. Muutamat nojailivat ja makailivat lavereillaan, tuijottivat tylsän, välinpitämättömän näköisinä; joku taas venytteli raajojaan, noitui ja sadatteli karkeasti, pitkään venytellen.

Kämpä oli matala — takkavalkea ainoa valaistus — ja se oli sullottu täyteen lavereita, joissa oli olkia makuuvaatteina, päänalusina halkoja ja niiden päällä heiniä pehmikkeinä.

Kämpän jostakin syrjäisestä, pimeästä sopesta kuului sairaan valittavaa voihkinaa, yskänröhäyksiä ja hillittyä nyhkytystä, mutta kukaan sisällölijoista ei näyttänyt niihin kiinnittävän minkäänlaista huomiota. Puhua paasasivat vain keskenään ja asettelivat repaleitaan orsille kuivumaan.

»Mikäs tässä eteen, kun loppuvat nämä ryysyt päältä?» kysäisi muudan Sieppis-Heikki ja kannatteli käsissään toppatakkia, josta selkämys oli jakautunut kahtia liepeestä kaulukseen asti.

»Mitäs siinä, totea vain, että on päättynyt repeämään, ja asia on selvä», irvisteli joku.

Heikki käänteli takkiaan.

»Kun olisi neula ja lankaa että saisi paikata», hän päivitteli.

Johon Väyrys-Ville itseään käännellen antoi ohjeita:

»Tehkää pojat näin. Minä se hain rautanaulan ja painoin reikiä revenneitten puoliskojen kumpaankin syrjään, asetin narut reijistä, vedin ne solmuihin ja sain siten repeämän likvidoiduksi, kuten näette.»

Rontto-Kassu huusi laveriltaan:

»Hyvässä jamassa te pojat vielä olette, mutta mi-

nua ei auta enää paikkaaminenkaan. Ovat näet päässeet jo siinä määrin mätänemään — viisi vuotta ovat olleet päällä yötä päivää — ettei pysy paikka kiinni. On annettava olla niin kauan kun putoavat selästä. . . .»

»Jotakin vaatteenpuolta», keskeytti joku, »se kauppias oli tänään jaellut, mutta iskurit vain saivat. Ei sentään Vasili Ivanoville lohjennut palaakaan, vaikka on suu pääläella huutanut iskuruudesta ja saavutuksista. — Ei lohjennut pojulle kengänpaulaa; vaikka soittaakin suutaan; ei miestä tunneta iskuriluettelossa.»

Rontto-Kassu alkoi kaivella laverinsa jalkapäättä ja veti olkien alta soppakuppinsa.

»Alkaa syönnin hommat», hän sanoi ja pistäytyi ovesta pihalle hakemaan keittiöstä annoksensa.

Muut seurasivat perässä, hakivat keittiöstä soppansa ja alkoivat murkinoimisensa.

Väyrys-Ville pisti kupistaan suuhunsa suuren puusen lusikallisen lientä, nosti kupin korkealle ilmaan, lirutteli lientä alas vähin erin ja tarkasteli sitä takkavalkean valossa ja äyskäisi:

»Tiskivettä kuten ennenkin.»

Hän juoksi oven luo, aukaisi sen ja lipitti liemen pihalle, meni ja haki suolapussinsa leveriltaan, kaatoi siitä osan penkille, kastoi siihen limppuaan ja sanoi:

»Ei sosialismi ainakaan hiukaise, kun tuosta vetäisee.»

Miehet kastelivat limpunpalojaan tiskivesikuppeihinsa, söivät särpimikseen suolanrakeita, ja takkavalkea roihusi, savu ja märkä vaatteenhaju liiteli huoneen ilmassa.

Rontto-Kassu ehdotti:

»Jos lähdetäisiin saunaan.»

»Lähdetään vaan», myöntyi joku halukas. »Meinasin äsken jo tuossa ehdottaa samaa kun kuulin, että kulakki Kurkovi oli saunan lämmittänyt.»

Kaverit lähtivät saunaan toisten jäädessä jutustelemaan takkavalkean ympärille.

»Se Luurijevi kuulemma tulee tänne tänä iltana politpiiriä pitämään», Aapo Vänninen aloitti puhua.

Joukko hymähti yhteen ääneen.

»Sopii tulla vain», Sieppis-Heikki nauroi, »näkee sitten, onko Hiipinävaarassa jo opittu teoreettisesti syömään.»

Sairas koetti sopertaa jotakin nurkastaan, mutta

repivä, vihlova yskä teki sen katkonaiseksi ja epäselväksi ymmärtää.

Sieppis-Heikki meni sairaan vuoteen luo, raapaisi tulitikun ja kysyi:

»Miten on asiat?«

»Huonosti«, voihkaisi sairas vaikealla äänellä.

Potilaan vartalo oli ylt'yleensä ihottuman vallas-
sa, hiukset lähteneet päästä ja kalpeat, luisevat kasvot
ennustivat miehelle pikaista lähtöä —.

Takkavalkean ympärillä olijat kääntyivät sairaaseen päin, ja Heikki kysyi:

»Kävitkö tänään Uikujärvellä lääkärissä?«

»Kävin«, sairas vastasi, »ja keuhkotautia sanoi olevan, ja tämän ihottuman selitti pintatuberkuloosiksi.«

Hän kynsi sairaita käsivarsiaan, ja Heikki pudisteli sanattomana päätään.

»Määräsikö lääkkeitä vai käskikö sairaalaan päin kääntyä?« Heikki tiedusti.

Sairas huohotti raskaasti.

»Kyllä se sairaalan tarpeessa sanoi olevan«, sairas voihkaisi, »mutta ei ole tilaisuutta päästä, kun ei ole tuotannon iskuri. Lääkettä määräsi — käski syö-

dä ravitsevaa, hyvää sapuskaa.» Mies pillahti itkuun ja karnuttaen kynsineen syyhyvää, rosoista ruumistaan, valitti: »Kun aina määrätään niitä vaikeammin saatavia lääkkeitä.»

Toverit ympärillä näyttivät olevan nyreän ja huonon omantunnon vallassa siitä, etteivät voineet panna tikkua ristiin auttaakseen pulassaolevaa toveriin, joka nyt jos koskaan oli avun tarpeessa.

Aapo Vänninen puhui:

»Ei hommata sairaalaan, ja mies tuollaisessa kunnossa.»

Heikki naurahti toisella suupielellä.

»Mitä me loikkarit sairaalalla teemme. Ne eivät ole meitä varten. Mehän olemme kutsumattomia vieraita tässä maassa — rintamakarkureita Suomesta —, jokaisella askelella sen saat kuulla. Me heilahtelemme, etsimme vain hyvää, ja siksi meitä GPU epäilee ja pitää silmällä. Me olemme sellaista ainesta, ettei ole väliä, miten kohtelevat. Kuka meitä perään kysyy? Ei kukaan. . . Ja jos me sitten, tällaiset ainekset, lähtisimme esittämään pyyntöjä tai valittamaan olojamme — huit hait. Näetkö, miten kävi Hillin Eetulle, vaikka oli amerikkalainen, kun puhui työläisenä rennosti ja toi

peittelemättä puutteet herroille eteen? — 'Nyt soutaa tuonen tyyntä'.»

Miehet istuivat kumarapäisinä takan ympärillä ja tuijottivat tuleen, eikä kämpässä hetkeen kuulunut muuta kuin sairaan hiljaista valitusta ja vaikerointia.

Iltä kului ja Rontto-Kassu toverinsa kanssa palasi saunasta. Hän oli pettyneen näköinen ja pahalla päällä.

»Mitä löylyä siellä», hän mökötti. »Kulakki oli kylä saunan lämmittänyt, mutta kylvettyään itse oli lähtiessään valellut kiukaan vedellä. — Sanoi pirujen pelätykseksi, sielunsa pelastaakseen, niin tehneensä, kun työnjohtaja Kettunen kysyi, mitä hän teollaan tarkoitti.»

Kämpässäolijat haistoivat saunanlämmittäjän ove-luuden.

»On niillä kulakeilla konstit», Väyrysville huomautti. »Ukko meinasi, että mitä hän saunaa toisille ilmaiseksi lämmittää, kun muille maksetaan, mutta heille yksityistalonpojille ei anneta kopekkaakaan, vaikka tekevät saman työn.» Hän tiedusti Kassulta: »Missä sinä tämän ajan sitten olet ollut?»

»Olin Rauman-Jussin viilarikämpässä», vastasi Kas-

su ja änkesi miessakin läpi takan luo lämmittämään pakkasenuurteista, kohmettunutta takinselkämystään. »Mentiin kaverin kanssa Jussin luo», Kassu jutтели, »ja saimme token mahorkkaa joululahjaksi. — Tänään on nähkääs jouluaatto.»

Hän antoi mahorkkatokan kiertää miehestä mieheen ja jatkoi: »Kuuluu kummia: Neuvostoliitossakin lakkoillaan.»

Miesjoukko oli kysymysmerkkinä.

Kassu selitti:

»Moskovalaiset ovat maanneet koko päivän kämpässään. Ovat kieltäytyneet lähtemästä töihin, ellei johto hommaa rahaa. Työnjohtaja Kettunen oli juuri Jussin luona kertomassa asiaa ja he lähtivät yhdessä hiihtämään Uikujärvelle rahanhakuun. Ja sattui, meidän lähdettyä Jussin kämpästä» — hän puhui varovaisella äänellä — »että se Luurijevin hyvä poukahti meitä vastaan tuossa mäellä ja tiedusti, missä on Kettunen sekä kolhoosilaiset että kulakit. Sanoin, minne Kettunen oli mennyt, ja samoin tein selväksi, että kulakit ja kolhoosilaiset, jotakin poikkeusta lukuunottamatta, olivat iltahämärissä lähteneet koteihinsa joulunviettoon — sen olin kuullut Jussilta — ja, ai jukra-

viti, pojat, olisittepa nähneet, miten toveri Luurijevin turpa laajeni. Ihan oli sekaantua partahaiveniinsa.»

»Ollaanpas hiljaa», Sieppis-Heikki varoitti, »se voi pistäytyä täälläkin katsomassa. Se on nyt siten, että huomenna, kun on joulupäivä, tämä toveri on lyötätynyt matkaan siinä mielessä, että sitä juhlitaan tänä vuonna joulua metsässä laadullisten ja määrällisten osoittimien merkeissä.»

Joukko kiepautteli myöntyväisenä päätään — siinä mielessä toveri liikkuu, sepä selväkin.

Takkavalkea roihusi, mahorkan savu pöllysi, ja miehistä tuntui ihmeelliseltä, että joulustakin puhuttiin.

Joku joukosta kippasi sanaa sanomatta ulos, haki kuusen sisään ja vei sen kämpän peräpuolella olevan pöydän päälle seisomaan.

Mutta Rontto-Kassu, jonka takin selkämys oli jälleen alkanut notkistua ja mahorkansavu saanut mielen miedommaksi, puhui:

»Veisin nuo laverini oljet tuonne mäelle seipään nenään varpusille, kun on kerran joulu, mutta pelkään, että he pääsevät niistä samoihin käsityksiin kuin mekin varakkaasta sosialistisesta elämästä —

niin että jos annan olla.»

Luurijevin suurisuuntainen pää ilmestyi ovenreikään.

»Ettekös te juupelit tiedä», hän huusi, »että tänä iltana pitäisi olla politpiiri.» Hän pyörähti sisään ja jäi ovensuuhun.

»On vähin vaaterisoja kuivailtu tässä», Väyrysville vastasi.

Luurijev katseli joukkoa yliolkaisin, luihuin silmäyksin ja matkaksi:

»Vaaterisoja. Nehän ovat teille paatuneille ihan justiin.»

Hän oli ärtyisellä päällä, mutta Sieppis-Heikillä oli sentään rohkeutta kysyä:

»Miten, toveri Luurijev, olisi, jos tätä Aapelia» — hän viittasi sairaaseen päin — »koetettaisiin hommata sairaalaan, kun hänen on todettu sairastavan keuhkotautia, joka tarttuu?»

Luurijev kopeloi oven kädensijaa ja nauroi.

»Kuolee niitä miehiä sodassakin», hän vastasi ja painui ulos.

Väki katseli hetken sanattomina toisiaan, mutta sitten Aapo puhkesi puhumaan.

»Ensi kesänä yritän jälleen päästä yli rajan.»

Väyrys-Ville lisäsi:

»Saat minusta kaverin.»

»Tältä kohdalta on vaikeata ylittää raja», puuttui Sieppis-Heikki puhumaan. »Ensinnäkin, mistä saa riittävästi muonaa, että voi harhailla kuukausimääriä metsissä, sillä ihmisasumuksia on kartettava; toiseksi: tästä ei voi päästä rajalle muulla kuin lentokoneella, ja kolmanneksi: joku intoilija nappaa kiinni ja lähettää uslovnina Kurjukseen tai Sorokkaan. Vaikka me emme olekaan nimeltämme uslovneja, on meissä se paha vika, että olemme täydelleen heidän näköisiin. Siinä juuri se pulma.

Loikkarin karkuun pääsy on vähän niin ja näin, kun on tänne kerran joutunut.»

Eräs miehistä otti veitsen ja alkoi vuolla pärettä, meni ja satoi sen joulukuusen huippuun, sytytti sen palamaan ja sanoi:

»Olkia olisi ja kuusi, kunpa olisi lisäksi räätikäsloolaa.»

Miehet katselivat mieltäväisen näköisinä halparvoista, vaatimatonta joulukuusta, joka liidätti heidät ajatuksineen niihin kaukaisiin, ajat sitten elet-

tyihin aikoihin, unohtumattomiin, kotimaassa viettämiinsä jouluöihin, jolloin pirtin lattialla oli ollut olkia ja suuren, herkuista kukkuraisen pöydän ympärille oli istuttu ja vaari lukenut ruokaluvun — —.

Nämä menneet herkut ja hyvyudet tulivat siinä miesten mieliin, ja Väyrys-Ville sanoi melkein kuin huomaamatta:

»Ja näitä oli lähdetty karkuun — hakemaan hyvää — — —.»

Kuusi kuukautta.

Oli varhainen, pakkasen kireä maaliskuinen töihinlähdön aika, ja hevosmiehet vetelivät tallista mäelle kangistuneita, laihoja juhtiaan, joita olivat verryttelleet liikkeelle jo puolesta yöstä asti, piiskanneet iskuruuteen ja luokkavalppauteen, että kestäisivät päiväisen kuurinsa.

Liikkeellä näytti olevan Uikujärven muukin väki. Se oli komennettu ulos tänä aamuna aikaisemmin kuin ennen, sillä työhönmenomatka oli pidentynyt — käytiin Hiipinävaaran palstalla — ja siksi oli vähän varemmin oltava liikkeellä, jos tuloksia meinattiin saada.

Nyt sitä paitsi vaadittiin jokaiselta uhrautuvaisuutta, voimaa ja ponnistuksia — se täytyi jokaisen tietää — sillä tiukka loppukiri oli otettu, kalliit hetket olivat käsissä, eikä otetta saanut päästää hetkeksikään herpautumaan: — kuusi kuukautta, kuusi kuukautta, se täytyi iskeä jokaisen mieleen.

Tiheänä laumana vaelsi väki metsään. Siinä oli sekaisin sekä Uikujärven iskureita että Hiipinävaaran miehiä. Sahoja ja kirveitä oli miehillä olalla, muuta-

milla lapioitakin kainalossa. — — —

Ja hetkistä myöhemmin jymisi aavan suon takainen mäki kaatuvista puista, tulisoihduilla koristetut tukkikuormat kulkivat höyryävien hevosten vetäminä aurattua ajotietä pitkin jokirantaan.

Kiirettä oli. Kympit hiihtivät miehestä mieheen, jakoivat uhkauksia, maalailivat repeämäpeikon kauhistuttavia kasvopiiirteitä henkensä edestä yrittävän iskurin silmien eteen.

. . .Mutta Vasili Ivanov, tukinkuormaaja, vain seisokeli kylmissään, kopisteli jäätyneitä jalkineitaan tukin kylkeen, huitoi palelevia käsiään yhteen saadakseen siten lämpimänsä. Hän ei vaivautunut ottamaan työstään lämmintään, ei viitsinyt vieritellä maassa makaavia tukkeja vähääkään läjäpäihin, ei edes niistääkseen pois kannonnystyrää, sen sellaista jotakin. Ei Vasili sellaisista välitellyt. Virkailijaksi hän tähtäsi, salkkuherraksi kävelemään. — Mitä turhia työn kanssa rehki — — —

Kun toveri Vasili Ivanovits näin haikaili yksinään, hautoi mielessään tulevia tuumiaan, rasahti metsässä risu.

Hän hätkähti ja tarttui kiireesti vääntökankeensa,

ja nyt hän paloi vain iskuruutta ja tahtoa yrittää: — hän arvasi työnjohtaja Kettusen tulevan.

Mutta aika kului eikä Kettusta kuulunut, ei näkynyt, ja Vasili sadatti, että oli tullut suotta vaivanneeksi itseään.

Hän lähti kanki kourassa samoamaan rasahdusta kohti — jos sentään se Kettunen — ja hiipi näkymättömänä, matalana aamuhämärän peittämässä metsässä ja koetti olla jotakin tekevinään. . . Ja yht'äkkiä — Vasili ihan säikähti — lumen peittämästä, tiheästä pensaikosta pyrähti esiin musta, ihmistä muistuttava aave, lähtien juoksemaan metsän pimentoon.

Vasilissa heräsi tuttu aavistus: uslovni. Ja silmänräpäyksessä hän käsitti, mikä kunnia siitä tulisi, että sai uslovnin kiinni — se oli kuin valtakirja salkkuheräksi pyrkivälle.

Hän kiirehti kulkuaan ottaakseen kiinni karkurin, tiedusti venäjäksi, mistä mies tuli.

»Otkuda vji idjote?» hän kiljui ja harppoi aaveen jäljessä.

Mutta tämä ei näyttänyt olevan kuulevinaan, porhalsi vain eteenpäin, ja Vasili perässä minkä koivista kerkisi.

Hän saavuttikin miehen, nosti kankensa pystyyn ja tiedusti miehen nimeä:

»Kak vashe imja?» Mutta samassa hän huudahti:
»Aa, Kljapikov — tak —»

Hän tiesi nyt saavansa valtiolta palkkioksi villapaidan.

Vasili heristeli uhkaavasti seivästään ja pani miehen kulkemaan edellään Hiipinävaaraan päin, mistä uslovnivahti saisi tulla karkurin hakemaan.

— — — Aurinko alkoi nousta, huurteinen metsä hohti kiiluvaisia ja pakkanen ryskytteli puissa; varpaita palelsi, veti vaaleaksi nenänpäänkin.

— — Piti tehdä hangelle nuotio. Sen ympärillä paistatti itseään toppatakkeihin, puoliturkkeihin pukeutuneita kaatomiehiä, joiden sääret oli kaurasäkeillä paisutettu leveiksi kuin elefantin kypälät, ja syvälle korvien alapuolelle oli karvalakit vedetty. Mutta käsineitä ei miehillä ollut, ja työkalut, jotka olivat jäisen kylmiä käsitellä, täytyi tuon tuostakin käydä lämmittämässä ja sitten kiireen vilkkaa koettamassa hongan kylkeen, miten lämmitetty saha leikkasi.

Muutamat eivät hennoneet lähteä nuotion luota minnekään, sen lämmittävässä hohteessa oli niin hy-

vä ja lupsakka olo — ja mitä turhaa — —.

»Ga midä minä», puhui Jurka-niminen kaataja.
»Kindahia ei ole, jalguo paleluo da hosh ei palelisi-
kaan — päivöän ruat — vot, palan leiböä suat — oo,
turni jepitvojumat — — —.»

Esimies Kettunen, joka tarkkaili iskutempoja met-
sässä, saapui moskovalaisten luo seuraamaan heidän
vauhtiaan ja pitämään kiirettä yllä.

Hän löysikin parin sahureita, joilla oli honka
maassa, toinen piti sahaa käsissään ja toinen lapioi
lunta jalkainsa alta.

Kettunen katseli hetken miesten hommia, mutta ei
malttanut olla kysymättä, mikä miehillä oli tarkoituk-
sena.

Lapiomies valitti:

»Selkä ylen kipeä kun on, et voi vääristyä.»

Kettunen punastui.

»Aa, sinä oinas», hän ärjyi, »kaivat kuoppaa aina
sen mukaan, minkä saha vajoo puuhun, ettei sinun
tarvitse vääristyä.»

Hän sieppasi mieheltä lapion, viskasi sen kauas ja
korotti äänensä:

»Vetelehtijä. Niin olet kõnteissäsi vahva kuin kar-

tanonherra, rysthollari. Vai sairautta. Vaatetta, turk-
keja ja säkkejä ylettömästi selässä. Riisu ja pian, että
pääset taipumaan. Nyt ei ole aikoja sairastaa.»

Ja sen jälkeen lähti Kettunen astumaan nuotiota
kohti.

— — —

Oli maaliskuun loppupäivät — kuusi kuukautta
kulumassa umpeen siitä päivästä, kun metsätyöt oli
Uikujärvellä aloitettu.

Nyt nähtiin, suoriutuiko punkti tehtävästään voit-
tajana, nousiko se etumaisten metsätyömaitten jouk-
koon Karjalassa.

Sitä seikkaa olivat salkkuherrat selvittelleet jo vii-
kon päivät punktin konttorissa — olivat laskelmoi-
neet katkaistujen kiintokuutioiden yhteismäärää ja
poistuneet tietoineen piirin keskukseseen.

Suunnitelman lopullisesta kohtalosta ei työläisillä
ollut mitään varmoja tietoja, kun sitä ei oltu viralli-
sesti ilmoitettu. Huhuja kyllä kiersi repeämästä, mut-
ta toisaalta liikkui huhuja, että suunnitelma oli pää-
tetty voitollisesti, vieläpä ylittäen — — —.

Sitä vain pitivät punktin työläiset kummana, ettei
toveri Luurijevia ollut näkynyt enää pitkiin aikoihin.

Miten hän oli voinut kadota näyttämöltä ihan tyystin? Hänenhän olisi ollut syytä tepastella ja keppuroida nykyään julkisemmin kuin ennen — jos kerran metsätyötehtävä oli ylitetty. — Tai jos miestä ei enää punktilla ollutkaan — — —.

— — Mitäs, punktillahan toveri Luurijev oli kuten ennenkin — huoneessaan. Mutta hän oli viime aikoina ollut jonkin verran hermostunut ja pahoinvoipa, oli pitänyt pysyä julkisesta elämästä vähän syrjempänä, ja oli pa osalta ollut murhettakin. Ensinnäkin siksi, että kulakin akka Natasja oli hänet sittenkin pettänyt. Ei ollut suostunut pakonkaan edessä toisen maattavaksi — oli tappanut itsensä, ja lapsensakin vielä päälle päätteeksi.

Tämäkö yksin oli toveri Luurijevin pahoinvoinnin syy? — Mistä muusta hänen sitten olisi tarvinnut voida pahoin? Ei repeämän pelosta ainakaan.

Metsätyötehtävähän oli Uikujärvellä päätetty voitollisesti — ja vielä ennen määräaikaansa. Miksei toveri Luurijev sitä tiennyt, kun oli kuukausiraportit numerolleen itse tarkistanut.

. . . Vai repeämä! Toveri Luurijev sai ilman muuta heittää sellaiset ajatukset pois mielestään.

— — Kyllä hän sentään oli vähän levoton ja hermostunutkin, jos itselleen rehellisesti tunnusti. Häntä huimasi ja häikäisi se korkeus, voitollisesta työstään saama kunnia ja palkkio — hän toivoi kiihkeästi ja palavalla mielellä saavansa nähdä, aukeaako se salaperäisyyden verho nyt jo, näytetäänkö hänelle — ja mitä? vai siirtyykö se vieläkin vastaisuuteen. Toteutuko hänen kauan sitten näkemänsä suuri ja ihmeellinen unensa ja tänä keväänä?

Se hänet nyt piti sairaana ja oikein sängyn omaksi oli miehen lyönyt.

Toveri Luurijev nousi sängystään lattialle ja alkoi kohennella vuodettaan pehmeämmäksi, maattavaan kuntoon.

»On tuo pritsikin käynyt niin kovaksi ja kolkoksi», hän noitui ja pöyhi patjaa pehmenemään.

Hänen huoneensa oveen kopistettiin ja hän keskeytti patjan pöyhimisen.

Posti vain toi sihteerille kirjeen, ja hän alkoikin sitä hetimiten tarkastella.

Kirjeessä kehoitettiin sihteerä mitä pikimmin saapumaan piirin keskukseen.

»Minä sen tiesin», Luurijev jutteli kirjeen luettu-

aan, ja hänen suupielessään oli hieman naurunhäivettäkin.

Hän alkoi kiireesti sänttiä itseään kuntoon ja muutamia hetkiä myöhemmin hän istui jo hevosen reessä — — —.

Kului päiviä.

Tukinveto oli punktilla edelleenkin käynnissä, ei tosin niin kiireellisenä kuin ennen, mutta mieliala työläisten keskuudessa oli apean alakuloinen ja harmaa, ja muutamat olivat suorastaan levottomia — pitivät pahan merkkinä sitä, ettei Luurijevia vielä ollut kuulunut takaisin.

»Olkoon sellainen sihteeri missä haluaa», jutteli Santeri Harju entiselle sahuutoverilleen Huhtamäen Jallulle heidän purkaessaan tukkikuormaa Uikujoen jäällä. »Kukapa häntä kaipaa.»

»No niin», Jallu myhäili kuin itsekseen eikä vastannut enempää.

He saivat kuorman puretuksi ja istuutuivat tukkikasan päälle ja panivat tupakaksi.

Hymyilevä kevätaurinko helotti kirkkaana ja lämpimänä, sulava lumi oli rosoista ja likaista, tiet olivat sontaisia, virtailevien vesien vallassa; niillä ei enää

ajo käynyt.

Jallu alkoi puhua:

»Päästiin sitä viimeinkin kevääseen. . .»

»Ja repeämään», kuului vastaus.

»Kuinka niin?» Jallu ihmetteli. »Suunnitelmahan on tänä vuonna ylitetty. Taulukoistahan se selviää.»

»Älä sinä poika juttele.» Santeri nyrpisteli naamaansa ja kääntyi oikein miehen puoleen selvittämään. »Sellaiset taulukot. Et ole vieläkään oppinut, vaikka olet jo talven praktiseerannut — muistatko, kun syksyllä huomautin: opit kun praktiseeraat — etkä ole näemmä oppinut mitään.»

>No sinä meinaat», Jallu huomautti, »että taulukot olisi väärennetty?»

»Niin, eihän punktinjohtaja muuten olisi hirteen mennyt. Hänen täytyi järjestää pakostakin numeroita. Painostus oli kova. Et kait ole ollut huomaamatta sitä salkullisten laumaa, joka täällä on käynyt — — —.»

— — —

Toveri Luurijev kirosi hengessään — tai toisin sanoen: Matti Efraimovits Luurinen kirosi — tuntiesseen kiväärinperän kosketuksen hartioissaan ja sitä

seuraavan karkean äänen: »Ei tänne, mies, ole tultu lorvailemaan.»

Matti Efraimovits koetti kaikin voiminensa tunkea raskasta savivaunua, ja se oli näännyttävää ja kovaa.

Hän ei tahtonut uskoa kaikkea ympärillään näkemäänsä todeksi.

— — — Hänkö Kurjuksessa uslovnina — tätäkö se hänen suuri ja salaperäinen unensa tarkoitti, tätäkö, että häntä nyt leipovat kiväärinperillä — vai saviprikaattia siellä salaperäisyyden verhon takana pidettiin.
